

ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

SOSYALİST
PARTİ
SORUNU

tektaş ağaoğlu / yusuf ziya bahadınlı
hüseyin baş / oya baydar
korkut boratav / ömer burçak / necla fertan
hamdi konur / irfan yalçın

3 MART
1974

İÇİNDEKİLER

Olaylar, yorumlar, belgeler	3
Bakanlar Kurulu / bir belge	5
Adalete sabotaj / Necla Fertan	6
Bolivya'da neler oluyor?	11
Ahlâk üstüne / Yusuf Ziya Bahadınlı	14
Halka açılma, yeni hükümet ve demokrasi / Tektaş Ağaoğlu	18
Az gelişmiş ülkelerde öğretmenlik mesleği / Hamdi Konur ...	25
Kamuoyuna duyuru / bir belge	30
Beyaz Rusların Sonucusu / Hüseyin Baş	35
Soljenitzin ve benzerleri / Ömer Burçak	38
Sosyalist parti sorunu / ilke	45
«Burjuva sosyalizmi» yine sahnede / ilke	56
Devletçilik : Bağımsız bir kapitalist sanayileşme denemesi mi?	
Korkut Boratav	65
Hükümet Programının düşündükleri / Oya Baydar	72
İngiltere'de tekelci sermaye iktidarı güç durumda / Hüseyin Baş	80
Anayurt Oteli / İrfan Yalçın	87
Hükümet Programı / bir belge	90

Kurucular: Oya Baydar, Aydın Engin, Yusuf Ziya Bahadınlı / Kurucular adına Sahibi: Yusuf Ziya Bahadınlı / Yazışmaları müdürü: Aydın Engin / Yazışma ve havale adresi: P.K. 71 İstanbul / Yönetim yeri: Yerebatan Caddesi, Üretmen İşhanı No: 411. Telefon 26 80 70'den 411 / Dağıtım: Hür Yayınevi Ankara Caddesi, Babıali Han kat: 3 / Abone şartları: Yıllık 100, altı aylık 50 lira. Dış ülkeler için iki katıdır. / Dizgi baskı: Murat Matbaacılık Kollektif Şirketi / Kapak düzeni ve baskısı: Reyo Kollektif Şirketi / İlan: Tam sayfa 500 lira. Diğer ilanlar santimi 25 lira / Mart 1974

SIYASI AF KISITSIZ OLMALIDIR

Geciken genel affın gerçekleşme evresine girdiği şu günlerde devrimci gelişimin en önemli aktüel sorunu siyasal affın kapsamıdır. Ülkemizin tüm demokratik güçleri, örgütleri ve kişileri genel af içindeki siyasal kapsamın sınırsız olması zorunluluğunda hemfikirdirler. İşçi örgütlerinin büyük bir kısmı, demokratik meslek kuruluşları, diğer ilerici ve yurtsever aydınlar, emekçiler genel affın siyasal kapsamı üzerine kısıtlama konulmamasını ısrarla belirttiler.

Siyasal affa karşı çıkanlar ise gerici egemen sınıflar ve onların yarıdakılarıdır. Yani halk düşmanı, demokrasi düşmanı bir avuç azınlıktır. Hazırlanan hükümet tasarısının da siyasal affı belli sınırlar içinde ve kısıtlı olarak ele almasını egemen sömürücü çevrelerin baskı ve direncinin sonucu olarak kabul ediyoruz.

Konuyu mevcut kuralları normları açısından ele aldığımızda, 146 cı maddenin af kapsamı dışında bırakılması demokratik ilkelerle asla bağdaşmaz. Çünkü geçirdiğimiz anti-demokratik dönemde yürütme erkinin yargı erkine egemenliği, yargı erkinin bağımsızlığı, olağan üstü organların tutumu, siyasal güdümü, olağanüstü mahkemelerin Anayasa Mahkemesi tarafından da iptal edilen kuruluşu, yargıç teminatı gibi noktalar, yerli ve batılı hukukçular tarafından uzun tartışmalara konu olmuştur.

Kaldı ki bugün «eylem suçu» diye adlandırılan ve 146. madde kapsamında görülen tüm davaların sanık ve hükümlülerini «af dışı» bırakmak isteyen görüş her türlü hukuk anlayışının dışındadır. Bu davalarda, 146. maddenin uygulanmasının «olağan şartlarda» mümkün olamayacağı çeşitli hukuk otoriteleri tarafından gösterilmiştir. Nitekim, daha sonra lağvedilen, İstanbul 1 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi bu görüşümüzü kanıtlamış ve yargılaması için önüne getirilen sanıkların 146. maddeyi ihlâl etmelerine imkân görülmediğini belirtip, onların çoğunu beraat ettirmiş, bir kısmını ise başka maddelerden hükümlendirmiştir.

Ayrıca bu davalar siyasal davalardır. Belli sosyal gruplar ve onların politikacıları, sözcüleri subjektif açıdan yargı erkini etkilemeğe çalışmış, daha mahkemeler başlamadan sanıkları suçlu ve vatan haini ilân edip olumsuz kamuoyu yaratarak yargılamalar konusundaki etkileyici yayın yasağını çiğnemiştir.

En önemlisi siyasal dava kavramı sosyal sınıflara göre değişir. Bugün affedecek olanlar yarın, (tıpkı eski Demokratlar ya da Osmanlı hanedanı gibi), «af dilencililiğine» çıkacaklardır. Sosyalistler ve yurtseverler ise bunca baskıya ve asılsız suçlamaya rağmen asla af dilencililiğine çıkmadılar.

Sadece, demokratik ve halkçı güçler olarak, ülkemizde demokrasinin yerleşmesini, kurumlaşmasını, tarihsel akışın barış ve kardeşlik yönünde hızlandırılmasını sağlamak için, ön şart olarak genel ve kısıtsız siyasal af istemek hakkımızdır, görevimizdir.

İnanıyoruz ki asıl suçlayacak, yargılayacak ve affedecek olan tek güç işçi sınıfıdır. Bu gerçeği hiç unutmayan İLKE, affın genel ve kısıtsız olmasını ısrarla savunacaktır.

23 Ocak 1974'den 22 Şubat 1974'e

24 OCAK 1974

● Ağaç Sanayii İşçileri Sendikası'nın (Asis) Hacetepe Üneversitesi Vakfına ait Tepe Mobilya Fabrikasının da başlattığı grev 100. gününü doldurdu. İşçiler grevin 100. günü dolayısıyla yayınladıkları bildiri: Cumhuriyetin 50. yılında a-linterimizi bizi doyuracak bir fiyata satmak için grev yaptık. Grevciler olarak be selemizi biliyoruz, haklıyız. Sonuna kadar direneceğiz» dediler.

● EAS Akümülatör Fabrikasında, toplu sözleşme görüşmelerinin çıkmaza gir mesinden sonra alınan grev kararı uygulaması başladı. Petrol İş Sendikası tarafından yürütülen greve, fabrikadaki 250 işçinin tümünün katıldığı bildirildi.

● Deniz Gezmis ve arkadaşlarının yargılanması sı-

rasında mahkemeye verdikleri toplu savunma dilekçesinde, askeri savcıya hakaret ettikleri iddiasıyla yargılanan avukatlardan Halit Çelenk, Niyazi Ağırnaslı, Zeki Oruç Erel, Mükerrrem Erdoğan, Refik Ergün, Erşen Şansal, Orhan İzzet Kök, Özden Timurkaynak, Sadık Akıncılar, Kamil Savaş ve Kemal Yüce Ankara Sıkıyönetim 3 Numaralı Mahkemesince üçer ay hapis ve 500'er lira ağır para cezasına mahkum edildiler.

● Suudi Arabistan, ARAMCO Petrol Şirketinin müdürünü sınır dışı etti. Dünyanın en büyük boru hattına sahip olan ve Suudi Arabistan'da çıkarılan Petrolün yüzde 90'ını elinde tutan ARAMCO'nun (Arabistan — Amerikan petrol Şirketi, Genel Müdürü ve Yönetim Kurulu Ba-

kanı Frank Jungers'in sınır dışı edilmesinin gerekçesi olarak, Jungers'in Suudi Arabistan ile Fransa arasında imzalanan «Silah karşılığı petrol» anlaşmasını sert bir dille protesto etmesi gösterildi. Jungers bir süre önce de Kral Faysal'a gönderdiği bir mektupta, «Şirketin, Suudi Arabistan'da ürettiği petrolü istediği kimseye yada ülkeye, bu kadar kendisine karşı ambargo uygulanan ABD'ye de satmakta serbest olduğunu» söylemişti.

Suudi Arabistan, ARAMCO Genel Müdürünü sınır dışı ederken, Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat İsrail'in, Süveyş ve Golan Tepelerindeki mevzilerinden çekilmesinin birinci aşaması tamamlandıktan sonra, Basra Körfezinde Petrol üreten ülkelerin ABD'ye karşı uyguladıkları petrol am-

bargosunun sona ermesini önerdi. Sedat'ın bu çağrısı na Libya ve Suudi Arabistan karşı çıktı.

● Dış Ticaret açığının 778,9 milyon doları bulduğu, Ticaret Bakanı Ahmet Türkel tarafından resmen açıklandı. Türkel basına yaptığı açıklamada, 1973 yılı ihracatının 1 milyar 318 milyon dolar olarak gerçekleştiğini ve programda öngörülen 750 milyon dolarlık dış ticaret açığının program hedefini 28,9 milyon dolar aşarak 778,9 milyon dolara yükseldiğini söyledi.

● İngiltere'de Komür Madeni İşçileri Sendikası ile Devlet Kömür İşletmesi arasında bir süredir devam eden pazarlıkta anlaşma mümkün olmadı ve sendika 280 bin kömür işçisi adına grev kararı aldı. Sendika yöneticileri yaptıkları açıklamada, ücretlere yüzde 30 oranında zam yapılmasını istediklerini, buna karşılık hükümetin yüzde 16,5'tan yüksek bir zamma yanaşmadığını belirttiler.

● Eskişehir Sanayi Odasınınca düzeltilen «Özel Sektör'ün yarımı» konulu toplantıda bankalarda toplanan mevduatın yatırımlara yöneilmemesi eleştirildi ve şirketlerin halka açılması ile ilgili girişimlerde, bankaların mevduat kaybetme kuşkusundan kurtulmaları ve halka açılmada ön ayak olmaları gerektiği önesürüldü. Toplantıda konuşan Eskişehir Sanayi Odası Başkanı Mümtaz Zeytinoglu ve Sanayi Odaları es-

ki Genel Sekreteri Ertuğrul Soysal, bankalarda toplanan 70 milyar liraya yakın mevduatın yüzde 94'üne bir milyon kişinin sahip olduğunu belirttiler ve mevduatın sanayi kesimindeki kaynak eksikliğini doldurmaya yönelmesini istediler. Ertuğrul Soysal, bankaların yeni bir düzenlemeye tabi tutulmalarını ve yatırım sekiyonları kurmaları gerektiğini de söyledi.

25 OCAK 1974

14 Ekim'den yüz gün sonra hükümet kuruldu

● Bir haftaya yakın süreden beri devam etmekte olan CHP - MSP arasındaki koalisyon görüşmeleri tamamlanıp, ortak bir koalisyon protokolünün imzalanmasından sonra, hükümeti kurma görevi kendisine verilen CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Bakanlar Kurulu listesini Korutürk'e sundu ve Cumhurbaşkanı'nın onaylaması ile yeni hükümet resmen kuruldu. Cumhuriyetin 41. hükümetinin Başkanı olan Ecevit'in kabinesinde 18 CHP'li, 7 MSP'li bakan yer alıyor.

109 Maddeden oluşan CHP - MSP koalisyon protokolü konusunda her iki parti de, protokolün kendi programlarını tam olarak yansıtmadığını ancak hükümetin kurulabilmesi için ilkelereinden fedakârlık ettiklerini açıkladılar ve bu durumu protokolün ilk maddelerinde belirttiler. Oldukça çetin pazarlıklardan sonra düzenlenebildiği bildirilen koalisyon protokolünde, hü-

kümetin kuruluşundan sonra çıkarılacak anlaşmazlıkları önlemek amacıyla alışılmadık ötesinde ayrıntılara inildiği dikkati çekiyordu. Daha sonra düzenlenip açıklanacak olan hükümet programını hemen hemen tam olarak yansıtan koalisyon protokolünde, bor minerallerinin devletleştirilmesi kararı, sendikaların yetki uyuşmazlıklarında «referandumla başvurma» ilkesinin kabulü, vergi düzeninde en az geçim indiriminin yükseltileceğinin açıklanması, işsizlik sigortasının kurulması, temel hak ve hürriyetlerde demokratik anlayışa uymayan kısıtlamaların kaldırılması gibi hususlar dikkati çekiyor ve olumlu karşılıyor; buna karşılık petrol konusunda ve toprak reformu uygulamasında da ha önceki hükümetler tarafından yürütülen siyasetin değiştirilmeyeceğinin belli olması çeşitli kesimlerin tepkilerine yol açıyordu.

Af konusunda ise koalisyon protokolünün kesinlik taşıması, affın sınırlarının beklenenden dar tutulacağı endişesi, özellikle CHP yi destekleyen güçler ve kesimlerde sert eleştirilere sebep oldu.

Koalisyon protokolünün her iki partinin Başkanları tarafından imzalanmasından sonra bakanlar kurulu listesi Cumhurbaşkanıya sunuldu. Cumhurbaşkanı Korutürk'ün listeyi onaylama sıla 14 Ekim seçimlerinden bu yana 100 gündür sürmekte olan hükümet bunalımı sona erdi. Yeni Hükümet 26 Ocak 1974 günü resmen göreve başladı.

BAKANLAR KURULU

Başbakan :	Bülent Ecevit	(CHP)
Başbakan Yardımcısı :	Necmettin Erbakan	(MSP)
Devlet Bakanı :	İsmail Hakkı Birler	(CHP)
Devlet Bakanı :	Orhan Eyüboğlu	(CHP)
Devlet Bakanı :	Süleyman Arif Emre	(MSP)
Millî Savunma Bakanı :	Hasan Esat Işık	(CHP)
Maliye Bakanı :	Oğuzhan Asiltürk	(MSP)
Dışişleri Bakanı :	Prof. Turan Güneş	(CHP)
Adalet Bakanı :	Şevket Kazan	(MSP)
Millî Eğitim Bakanı :	Mustafa Üstündağ	(CHP)
Sanayi Bakanı :	Abdülkerim Doğru	(MSP)
Bayındırık Bakanı :	Erol Çevikçe	(CHP)
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı :	Selâhattin Cizreliloğlu	(CHP)
Çalışma Bakanı :	Önder Sav	(CHP)
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı :	Cahit Kayra	(CHP)
Ticaret Bakanı :	Fehim Adak	(MSP)
Turizm ve Tanıtma Bakanı :	Orhan Birgit	(CHP)
İmar ve İskân Bakanı :	Ali Topuz	(CHP)
Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanı :	Korkut Özal	(MSP)
Köyleri ve Kooperatifler Bakanı :	Mustafa Ok	(CHP)
Orman Bakanı :	Ahmet Şener	(CHP)
Gümrük ve Tekel Bakanı :	Mahmut Türkmenoğlu	(CHP)
Ulaştırma Bakanı :	Ferda Güley	(CHP)
Gençlik ve Spor Bakanı :	Muslihittin Yılmaz Mete	(CHP)

28 OCAK 1974

● «Karakuvvetleri Devrimci Subaylar Örgütü» davası sona erdi ve Ankara sıkıyönetim Mahkemesi 33 subayı 6 ila 12 yıl arasında değişen hapis cezalarına mahkum etti.

Grivas öldü

● Kıbrıs'ta ENOSIS politikasını yürüten sağcı yer

altı örgütü EOKA'nın lideri General Yorgo Grivas geçirdiği bir kalp krizi sonunda 75 yaşında öldü. EOKA liderinin yerine kimin geçtiği açıklanmadı. Makarios Grivas'ın ölümü dolayısıyla Kıbrıs'ta genel af ilân etti.

29 OCAK 1974

● 14 Ekim Seçimlerinde alınan sonuçların sorumlusu

olarak Demirel ve AP yöneticilerini gösteren Vedat Ali Özkan, Genel İdare Kurulunda yaptığı bir konuşma da uyarı ve eleştirilerinin dikkate alınmaması halinde AP'den ayrılacağını söyledi. Demirel'in istifa etmesinin de istendiği AP Genel İdare Kurulu toplantısında eleştirileri cevaplayan Demirel, büyük kongre tarihi

nin öne alınabileceğini belirtti.

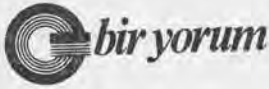
● Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları Birliği çıkarılacak genel affın sınırsız olmasını istedi.

● Marmara gemisine, Eminönü araba vapuruna ve Kültür Sarayı'na sabotaj yapıldığı iddiası ile İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesinde açılan dava sona erdi

ve 19 u hakkında idam cezası istenen bütün sanıklar beraat etti. Sıkıyönetim döneminde Sabotaj Olayları Dosyası olarak anılan bu dava dolayısıyla geniş çapta yayın yapılmış ve sanıkların bütün suçlarını itiraf ettikleri, olayla ilgili bütün delillerin toplandığı şeklinde çeşitli açıklamalar basın yayın organlarında yer almıştı. Bu iddialar bir broşür

haline getirilip İstanbul ve Kocaeli yörelerindeki fabrika işçilerine de ücretsiz olarak dağıtıldı.

Bu arada Mahkemenin bilirkişi raporlarını da dikkate alarak Marmara Gemi sinin bir sabotaj sonucu batmadığına karar vermesi üzerine gemiyi sigorta eden şirketin, Denizcilik Bankasına 60 milyon lira ödeyeceği açıklandı.

Adalete Sabotaj

Neclâ Fertan

12 Mart 1971'den bu yana, Türkiye'de «Anarşik olaylar» bahanesi altında binlerce kişi; bilim adamı, parti yöneticisi, yazar, ozan, romancı, sanatçı, işçi, öğrenci göz altına alınmış, işkence görmüş, tutuklanmış ve üç yıl içinde bir yandan kurulan, bir yandan lâğvedilen mahkemeler ve heyetlerle yüzlerce davaya bakılmıştır. Bu davaların içinde öyleleri vardır ki hakkında yalnız bugün ve yarın söz edilmekle kalmayacak, mutlaka tarihe bir ibret belgesi olarak geçecektir. Bunlardan biri de hiç kuşkusuz, «Sabotajlar davası» adı verilen davadır.

Dreyfus davası gibi, Reichtag yangını gibi, sabotajlar davası da tarihin malı olacaktır ve 1971, 1972, 1973 yıllarında, Türkiye'de, Türk Anayasası'nın kişiye tanıdığı savunma hakkını kullanılabilir halde tutmakla zorunlu olan devletin bu görevi hiç mi hiç yerine getirmediğine en iyi biçimde tanıklık edecektir.

Eğer bir ülkede herhangi bir kişi, yargı organı kararı ile suçlu bulunmadan, bazı kurumlarca peşinen suçlu olarak ilân edilebiliyorsa; eğer bir ülkede herhangi bir kişiye, daha sanık sıfatı bile verilmeden o ülkenin radyosu, basını, o kişiyi vatan haini diye niteliyorsa; eğer bir ülkede hakkında dava açılan kişinin daha davası devam ederken resmî makamlarca çıkarılıp dağıtılan kitaplar onları dışardan aldıkları paralarla suç işleyen kişiler olarak tesbit ve takdim edebiliyorsa; o ülkede savunma hakkının var olduğu iddia edilemez. Ve bütün bu koşullara rağmen, idam talebiyle yargılanan ve uzun süre tutuklu olarak kalan kişiler, iddia edilen suçu işlemedikleri sabit görülerek tahliye ediliyorlarsa, insan ister istemez sanıklarca çekilen çilenin, ailelerince katlanılan sefaletin, görevlilerce sarfedilen mesainin, yani, tümüyle bu davanın hangi nedenlerle açıldığının, davanın görevinin ne olduğunun cevabını araştırmaya çalışıyor ve düşünmeye başlıyor. Bu tür kuşkuların sık sık duyulmağa başladığı dönemlerde politika ve adaletin sınırları birbirine karışır, bundan da en çok o ülke zarar görür. İşte «Sabotajlar davası» adı verilen olay bu tür olaylardandır.

10 Ağustos 1972 tarihinde, Birinci Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı, 15. Kordü Komutanı Korgeneral Turgut Sunalp imzalı bir bildiri yayınlıyor. Bildiride şu sözler yer alıyor :

«Komutanlığımız Sıkıyönetim idaresinin ilânından bu yana, diğer anarşik eylemlere olduğu kadar sabotaj faaliyetleri üzerine de büyük titizlikle eğilmiş ve sırasıyla 27 Kasım 1970'de Kültür Sarayı'nı yakan, 5 Mart 1972 gecesi turistik Marmara gemisini batıran ve 28 Haziran 1972 gecesi de Eminönü arabalı vapurunu havuz kapağına sabotaj suretiyle, yarı batık hale getiren bu örgütlere bağlı sabotaj ekiplerini bütün delilleriyle birlikte meydana çıkarmış ve faillerini yakalayıp gözaltına almıştır.»

Bu bildiri yayınlandığı zaman, 1970 yılında yanan Kültür Sarayı'nın sahnesini yapan ve bu yüzden Türk Hükümetinden alacaklı bulunan Brauken Bau Firmasının yangının hemen ardından uluslararası yangın eksperlerine olay yerinde hazırlattığı, olayın ihmal, dikkatsizlik ve sorumsuzluktan ileri geldiğine dair rapor mevcuttu. Olay nedeniyle, adli savcılıkça yapılan inceleme sonunda görevi ihmalden dolayı açılan davalar mevcuttu. Alman Prof. Ehle'nin «Büyük ihmal» olarak nitelendirdiği gibi, on ton dekor malzemesinin, sahnenin sofito kısmında bulunduğu biliniyordu. Yangından bir gün önce, beş yüz watlık bir spotun, sofitada bir dekor parçası üzerinde, aynı şekilde bir yangın çıkardığı biliniyordu. Ayrıca havalandırmayı yapan klima cihazının kapatılmadığı, haftada bir kez olsun sahnenin bakımı yapılmadığı, ana vananın kapalı olması nedeniyle yangını söndürmek için kullanılan yağmurlama sisteminde su bulunmadığı, yangın alârm tertibatının yöneticisi tarafından işlemez hale getirildiği ve nihayet opera ile tiyatro yöneticileri arasında devam edip gelen bir çekişme ve bundan dolayı da bir sorumluluk ve görev bölümü eksikliği olduğu biliniyordu. Çünkü bunlar ve bunlar gibi nice ihmal örneklerinin hepsi ellerindeki dosyalarda mevcuttu.

Bütün bunlara rağmen olayı bir sabotaj olarak nitelendirmekten çekinmedi-ler ve bütün sabotaj ekibinin yakalandığını ilân ettiler. Oysa, bilâhare tanzim edilecek iddianamede ekibin baş aktörleri arasında yer verilen ve idam talebi ile mahkemeye sevk edilenlerden bir çoğu, bu haberi evlerinde, işyerlerinde, yani normal hayatlarını yaşarken duydu ve bu haberden çok sonra, tamamının yakalandığı bildirilen sabotaj ekibine eklendi. Örneğin Osman Kiper, bildirdiden 36 gün sonra, Hasan Sabri Kısar 45 gün sonra, Yaşar Yılmaz 14 gün sonra, Yücel Yaman 60 gün sonra gözaltına alındılar.

23 Kasım 1972 günü, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığınca bir birifing düzenlendi. 24 Kasım 1972 günlü gazetelerde birifingden alınan şu sözleri okuduk :

«Yapılan sabotajların Tersane-İş adlı Marksist-Leninst bir sendika tarafından düzenlendiği, 1 milyon 165 bin lira dağıtıldığı, bu nedenle 22 kişinin tutuklandığı bildirilmiştir...»

«...Tersane-İş'in kurucu üyeleri sabotaj ekiplerinde yer almışlardır. Bunların daha büyük sabotajlara girişecekleri, yakalanmalarından sonra ortaya çıkmıştır.»

«...Kültür Sarayı'nın yakılabilmesi için işin çok önceden plânlandığı, personelden bir kısmının bu işten haberi olduğu açıklanmış, soruşturmanın halen devam ettiği bildirilmiştir.»

Bu sözlerin yer aldığı birifing yapıldığında, henüz ortada açılmış bir dava mevcut değildi. Yalnız, bilâhare bu olaylardan dolayı haklarında dava açılacak olanların hepsi tutuklanmış, aradan da iki-üç ay gibi bir zaman geçmişti. Tutuklanan kişilere ait, bulunan, görülen hiçbir para olmadığı gibi; bunların, sonradan kararda da yer alacağı gibi ancak çalışmalarıyla kıt kanaat geçinen işçiler veya sınav harcını verebilmek için çırpınan öğrenciler olduğu biliniyordu.

Gene aynı brifingte sabotajlar yapan bu ekibin yeni sabotajlara girişecekleri ileri sürüldüğü halde, bilâhare açılan davanın ne iddianamesinde, ne de davanın her hangi bir aşamasında böyle bir iddia ortaya atıldı. Keza, yangından Kültür Sarayı personelinden bir kısmının haberi olduğu yolundaki iddia da bir daha hiç tekrar edilmedi. Dava boyunca ne böyle bir tanığa, ne de bulunamayan bir sanığa rastlandı.

Başbakanlığın emri ile Bakanlıklararası bir kurul tarafından hazırlanan, «Beyaz Kitap» adıyla Avrupa Güvenlik Konsey'lerine kadar gönderilen, asıl adı «Türkiye Gerçekleri ve Terörizm» olan kitabın 4. Bölümünde; «gerçekleştirilen sabotaj teşebbüslerinden önemli olan üç tanesi şunlardır» denerek Kültür Sarayı'nın, Marmara yolcu gemisinin yakılması ve Eminönü arabalı vapurunun bu sabotaj ekibi tarafından batırılışı, iddianame ile hiç ilgisi olmayan bir biçimde anlatılmakta ve kitabın 96. sayfasında Kültür Sarayı'nın yakılışı «Sabotajın yapıldığı gece bir tiyatro bekçisinin yardımıyla çok hassas bir noktada elektrik kontağı yapılmıştır» şeklinde izah edilmektedir.

Oysa iddianamede böyle bir iddia yoktur. Sanıklar arasında Kültür Sarayı'nda görevli bir bekçi de mevcut değildir ve tabii en önemlisi, bakanlıklararası bir kurul tarafından bu kitap çıkarıldığı zaman, henüz sabotajlar hakkında dava bile açılmamıştır ve soruşturma sürmektedir.

1973 yılı Şubat ayında, yani sabotajlar davasının henüz mahkemeye intikal ettiği günlerde, Türkiye Cumhuriyeti Genel Kurmay Başkanlığı, Birinci Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı'nca «Komünistler Gençlerimizi ve İşçilerimizi Nasıl Aldatıyorlar?» adlı bir kitap yayımlandı. Bu kitap üniversitelerde, fabrikalarda sürekli olarak dağıtıldı ve Almanya'daki işçilerimize de gönderildi. Bu kitapta da sabotaj olaylarına büyük yer verildi. Kitabın 96. sayfasında :

«...Kültür Sarayı'nın yakılması 400.000.— Türk lirasına satın alınan, on kişi kadar aldatılmış, beyinleri yıkanmış işçilerle gerçekleştirilmiştir.»

dendikten sonra sayfalarca ne iddianamede, ne de herhangi bir tahkikat evrakında bulunan ithamlarla devam etmiştir. Ayrıca her sayfa bir fotoğrafla süslenerek fotoğrafların altları da aynı mealde iftiralarla doldurulmuştur. İşte bunlardan birkaçı :

20. sayfada Kültür Sarayı'nın yangından sonra alınmış bir resmi ve altındaki yazı :

«Avrupa'nın en büyük ve en güzel kültür saraylarından biri, birkaç vatansızın eliyle birkaç saatte bu hale geldi.»

24. sayfada yarıbatık bir gemi resmi ve altında :

«İşte komünistlerin bir vahşet örneği daha... Türk bayrağını Akdeniz sularında dalgalandıran Marmara gemisini de yakmaktan çekinmediler.»

27. sayfada yanan bir gemi resmi, altında :

«Vatanı içten vurmak amacını güden satılmışlar, aldıkları 465.000.— lira karşılığında 5 Mart 1972 (Marmara) gemisini yakıp Haliç sularına gömdüler.»

29. sayfada yine yarı batık bir gemi resmi ve altında :

«Yüzlerce Türk işçisinin alnteri dökerek inşa ettikleri (Eminönü) araba vapuruna da kıymaktan çekinmediler.»

31. sayfada yine aynı resim ve altında :

«Bazı soysuzlar, komünistlerden 300.000.— lira karşılığında 28 Haziran 1972 de Eminönü araba vapurunu da batırdılar.»

Evet, daha son tahkikat açılmadan önce, Birinci Ordu Komutanlığı tarafından çıkarılan bir kitapta bazı kişiler «vatan haini», «satılmış», «aldatılmış», «beyinleri yıkanmış» kişiler olarak nitelendirilerek, yaptıkları sabotajlar ve bunların karşılığında aldıkları paralar kesin bir dille anlatılıyordu.

Bunların yanında günlük gazetelerin bir kısmında olay sık sık manşet haber olarak veriliyor ve henüz ortada bir mahkeme kararı olmadan, sanıklar mahkûm ediliyordu. Hem ne sıfatlara lâayık görülerek...

Ayrıca TRT ve basının da dava etrafında yaratılmak istenen hasmane ortamın sağlanmasında etkileri büyük oldu. Radyo ve televizyon daha ilk anda olayı «vatan hainleri yakalandılar» diye verdi ve çok sonra sanık sıfatını alacak kişilerin isimlerini tekrar tekrar okuyarak vatan haini olduklarını ilân etti.

Tercüman gazetesi olayları 21 3 1973 tarihinde «Ekonomik bir çöküntü olsun istiyorlardı», 30 3 1973 tarihinde de «Kastamonu şilebi kundaklanıyor» başlığı altında, Son Havadis gazetesi 4 Mart 1973'de «Sabotaj çetesi adalet huzurunda», 3 Nisan 1973 tarihinde «Hainler inkâr yoluna sapıyor», 6 Mayıs 1973'de «Malî serveti yok edenler tahliye talebinde bulundular» şeklinde manşetlerle veriyor ve durmadan bu minval üzere bir yayımı sürdürüyorlardı.

«Sabotaj davası» adlı olay, Sıkıyönetimin uzatılmasını neden olarak gösterilmiş, 14 Ekim seçimlerinden önce yapılan parti propagandaları sırasında bir partinin başkanı tarafından da pek çok yerde tekrarlanıp sanıklardan mahkûm edilmişler gibi bahis edilip lânetler yağdırılmıştır.

Bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'nde, sabotajlar davası diye bilinen dava hakkında daha mahkeme karar vermeden yaratılan hava buydu. Sübjektif kamu haklarından olan savunma hakkı kullanılamaz hale getirilmişti ve devlet vatandaşına karşı ağır bir suç işlemişti.

Bu arada evlerinden alınıp bir semt-i meçhule götürülen sanıkların bir kısmı 30 gün, bir kısmı 33 gün sonra tutukevlerine nakledildiler. Ne var ki, yakınları ve avukatları günlerce her yerde aradıkları insanları tutukevinde buldukları zaman donup kaldılar. Aradan sanki 30 gün değil de 30 yıl geçmişti. Birşey sorulmasına, birşey söylenmesine gerek yoktu. Herşey ortadaydı. Bu insanlara Türk Milleti adına reva görülen uygulama da açıktı. Tutukevinde karşı karşıya gelen bu yüzlere utanmadan bakabilecek varlık insan olamazdı.

Sonra duruşmalar başladı, sorgular, deliller ve incelemelerle aylar geçti, dosyaya yeni hiçbir delil girmedi. Yalnızca sanıklar mahkemeden teminat altında olup olmadıklarını sorduktan, yani bir daha Kontr-Gerillâ'ya götürülüp götürülmeyeceklerine inandıktan sonra konuştular, anlattılar. İçinde sökülen tırnakları bulunan küçük naylon torbalar verdiler mahkemeye; kendilerinden alınan ve bir daha asla geri verilemeyecek olan şeyleri de anlatmak istediler. Ama mahkemelerin de bir zaman sorunu vardı. İşin bu tarafını da sanıklara bıraktı ve böylece dava safhasında dosyaya yeni bir delil girmeden idam talebiyle mahkemeye sevk edilen on yedi sanık dahil, tüm sanıkların beraati bizzat savcı tarafından talep edildi. Kimisi «dava görevini yaptı, artık bu davaya ihtiyaç kalmadı» dedi; kimisi «değişen güçler meselesidir» dedi. Herhalde hukuka inanmak isteyenler de «savcının şahsında adaletin zaferidir» dediler.

Nedeni ne olursa olsun, savcı, sanıkların tümünün beraatini talep etti ve 29 Ocak 1974'de İstanbul 2 numaralı Askerî Mahkemesi dava hakkında karar verdi.

Sabotaj davasında sanık olarak gösterilenlerin tümünün beraatlerine dair verilen kararın kısa özetinde, mahkeme, sanıkların paralar aldıkları yolundaki iddianın doğru olmadığını, Kastamonu şilebinde çıkan yangının sabotaj olarak kabulünün olanaksız bulunduğunu, Marmara gemisinde çıkan yangının sebebinin

kesinlikle bilinemediğini, ancak gemide yangın çıkarttıkları iddia edilen kişilerin bu eylemde bulunmalarının fiilen olanaksız ve iddianın varit görülmediğini belirtmiştir.

Ayrıca Kültür Sarayı'nda çıkan yangının ihmalden mi ileri geldiği, yoksa sabotaj mı olduğu hususu raporlara göre kesin değildir. Ancak kesin olan, Kültür Sarayı'nda çıkan yangınla sanıkların hiçbir ilgisi olmadığıdır.

Eminönü araba vapurunun batması olayında da kararda aynen:

«1600 küsur işçi istihdam eden ve deniz tarafından girilmesi de imkân dahilinde olan Haliç Tersanesinde vaki bir sabotajın yapılması ihtimali mevcut deliller muvacehesinde suç isnat edilen sanıklar kadar üçüncü şahıslar için de varit görülmüş-tür.» denmektedir.

Sonuç olarak; mahkeme sanıkların bir sabotaj yapmadıklarına karar vermiştir. Ortada bir tek sabotaj vardır. O da, henüz dosya yargı organına verilmeden ve henüz yargı organından bir karar çıkmadan çeşitli kurumlar basın, TRT, tarafından adalete vaki sabotajdır.

30 OCAK 1974

● Devlet Planlama Teşkilatınca yapılan bir açıklamada SSK'nun konut kredilerinin en çok, yüksek gelirli sınıflara dağıtıldığı belirtildi ve işçi konutlarını SSK'nun yapması önerildi. Açıklama ya göre aylık geliri 2250 liranın üstünde olan sigortalılar, SSK'nın İstanbul'da dağıttığı konut kredisinin yüzde 33'ünü, Ankara'da yüzde 40,5'ünü, İzmir'de yüzde 38'ini, Adana'da yüzde 59,4'ünü, Bursa'da yüzde 30,8'ini almışlar.

Bolivya'da faşist rejim sallanıyor

● Bolivya'da faşist Banzer Hükümetinin, taban fiyatları dondurma kararına karşı çıkan 20 bin kadar çiftçi ve köylü silahlı direnişe geçti. Hükümete bağlı askerî birliklerle köylüler arasındaki çatışmada 13 kişi öldü 115 kişi de yaralandı. Direnişin ayaklanma haline dönüşmesi üzerine Devlet Başkanı Hugo Banzer ülke de sıkıyönetim ilan etti. Bu

na rağmen direnişi sürdüren köylüler sıkıyönetim ilanına cevap olarak üzere General Jean Perez'i rehin aldılar.

31 OCAK 1974

● Türkiye Demokratik Kürdistan Partisi kurmak suçundan sanık olarak yargılanan ve Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesine çeşitli hapis cezalarına çarptırılan 20 kişiden 10'unun mahkumiyetleri Askerî yargıtay tarafından onaylandı. Askerî yargıtay 7 sanık hakkında delil yetersizliği, 2 sanık hakkında eksik soruşturma yapıldığı, bir sanık hakkında da ölmüş olması dolayısıyla mahkemece verilen bazı mahkumiyet kararlarını bozdu.

Türk - İş'te başkan seçildi

● Seyfi Demirsoy'un ölümü üzerine boşalan Türk İş Genel Başkanlığına, Halil Tunç, Halil Tunçtan boşalan Genel Sekreterliğine ise Şeker İş Sendikası Genel Başkanı Sadık Side seçildi-

ler. Genel Başkanı seçmek üzere toplanan Türk İş yönetimi kurulu toplantısı oldukça tartışmalı geçti. Yıl maz Gümüşbaş'ın en kısa zamanda toplantıya çağrılması şartıyla seçimin Türk İş Genel Kurulunda yapılmasına ilişkin önergesi çoğunlukla reddedildi. Özellikle Türk İş'e bağlı sosyal demokrat sendikacılar arasında tepkilere yolaçan seçim sonuçları, Türk İş'in, şimdiki politikasını sürdürmek te kararlı olduğu şeklinde yorumlandı. Aynı yorumlar da yeni Genel Sekreter Sadık Side de «sağ eğilimli» bir kişi olarak tanımlandı.

1 ŞUBAT 1974

● CHP - MSP Hükümetinin programı Başbakan Ecevit tarafından Millet Meclisi ve Senato'da okundu. (Hükümet programı ile ilgili bir yorum ve hükümet programının tam metni İLKE'nin incelemeler bölümünde yer almaktadır.)

● Bolivya hükümeti, bir kaç gün önce başlayan köy

lü ayaklanmasının bastırıldığını önesürdü. Hükümetin açıklamasına göre taban fiyatların dondurulmasına ve fiyat artışlarının önlenemesine karşı direnişe geçen Cochabamba kenti köylülerinin üstüne, çok sayıda askerli birlik, tank ve uçak desteğinde hücum geçtiler ve 13 kişinin ölümünden sonra durumu kontrolle ri altına aldılar. Faşist devlet başkanı Hugo Banzer de yaptığı açıklamada «Uluslararası sol örgütlerin ve Bolivyalı solcuların birlikte dü zenledikleri bir ihtilalin ortaya çıkarılıp bastırıldığını» önesürdü. Ayaklanmanın sol eğilimli lideri General Elodio Sanchez'in ülkenin her yanında arandığı bildirildi.

● Hükümetin af kanunu hazırlıklarına ilişkin görüşlerini açıklayan kuruluşlardan TMGT, affın sınırsız olmasını, Sosyal İş ve Pet - Kim Sendikaları ise kapsamının geniş tutulmasını istediler.

● Şili'de sol cephe yeniden birleşiyor. Şili'den Küba'ya kaçmayı başaran Sos

yalist Parti Genel Sekreteri Carlos Altamirano «Şili'de birbirine rakip durumda olan sol güç ve örgütlerin şimdi sıkı bir işbirliği içinde olduklarını» söyledi. Altamirano «her ne pahasına olursa olsun, sol güçler arasında kayıtsız şartsız bir işbirliğinin gerçekleşmesi gerektiğini» de sözlerine ekledi.

2 ŞUBAT 1974

● Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları İstanbul Şubeleri, Başbakan Ecevit'e ortak bir telgraf göndererek çıkarılacak affın sınırsız olmasını istediler. Telgrafta eylem suçu ve fikir suçu ayrımı yapılmaması ve cezaevlerinin tamamen boşaltılması da istendi.

● Demirel ve diğer AP üst kademe yöneticilerinin tutumlarını beğenmeyen ve bu kadroyu 14 Ekim yenilgisinin sorumluları olarak suçlayan 70 AP'li güven oylamasından sonra Demirel'e bir muhtıra vereceklerini açıkladılar. Muhtıra'da Demirel ve öteki AP yöneticilerinin seçim öncesinde ve

sonrasında yaptıkları hataların yer alacağı belirtildi. 70 Parlamenter adına yapılan açıklamada, genel başkanın, AP büyük kongresini toplantıya çağırmasını halinde olağanüstü kongre için önerge verileceği de açıklandı. AP'deki gelişmeler ve Demirel'e karşı muhalefet hareketinin güçlenmesi, İzmir AP teşkilatın da başlatılan «AP'ye yeni bir yön ve hareketlilik verme» girişiminin bir başarısı olarak niteleniyor.

● Bolivya'da faşist hükümete karşı direniş genişliyor. Kalay madeni işçileri ayaklanan köylüleri destekleme grevine başladılar. Hükümet kuvvetlerince kanla bastırılan köylü ayaklanmasını desteklemek amacıyla başlatılan kalay işçileri grevinin, fiyat artışları ve Banzer hükümetinin faşizan uygulamaları yüzünden büyük bir ekonomik bunalımın içine düşen Bolivya'da siyasi hayatı geniş ölçüde etkileyeceği bildiriliyor. Gözlemciler'e göre Banzer hükümeti her an devrilebilir.

Bolivya'da neler oluyor?

Latin Amerikadaki ilk bağımsızlık hareketi, 1825 yılında Bolivya'da büyük özgürlük savaşçısı Simon Bolívar tarafından başlatıldı. Daha sonra bütün bir kıtayı tutuşturan bu kıvılcım, ABD'nin emperyalist siyasetinin genişlemesiyle daha da sertleşen çatışmalara kaynaklık etti. Latin Amerika'yı bir özel av alanı olarak niteleyen ve ITT, United Steel, Philips Brothers gibi uluslararası tekelcilerin Morgan ve Rockefeller gibi tekelci sermaye gruplarının bütün ekonomiyi denetim altına almalarını sağlayan ABD emperyalizmi, kıtadaki bağımsızlık ve sosyalizm hareketlerini faşist cuntalar, Amerikancı generaller eliyle boğma yolları aradı; kıta, bir cuntanın diğerini devirdiği bir darbeler ülkesi haline geldi.

Simon Bolívar'ın Bolivyası 1825'den 1974'e kadar 170 halk ayaklanmasına ve 187 hükümet darbesine tanık oldu. Guavera'nın deyimiyle, «Bolivya tarihi,

Amerikancı faşist generaller ile özgürlük, bağımsızlık ve sosyalizm savaşçıları arasındaki mücadelelerin tarihi» oldu.

Halen faşist eğilimli Hügo Banzer hükümetinin diktası altında yönetilmekte olan Bolıvy, 1974 Şubatında patlak veren köylü ayaklanması ve genel grev ile bütün dikkatleri üstüne topladı. Ancak Banzer'in basına ve TV'ye koyduğu sansür ve özellikle ABD haber ajanslarının çarpıtılmış haberleri, Dünya kamuoyunu Bolıvy'da olup bitenler hakkında bir süre yanlış bilgilenmelere sürükledi. Olay uzun bir süre basit bir köylü ayaklanması olarak görüldü. Ancak gelişmeler ülkedeki derin sarsıntıyı gözler önüne serdi ve ABD'li yorumcular bile «Banzer hükümetinin günlerinin sayılı olduğunu» söylemeye başladılar.

Olaylar Santa Cruz eyaletindeki köylülerin, taban fiyatların dondurulmasını ve temel gıda maddelerine yüzde 38 ile yüzde 151 arasında değişen zamların yapılmasını protesto etmeleriyle başladı. 27 Ocak 1974 günü başlayan direniş kısa zamanda bir köylü ayaklanması haline dönüştü. Bir kaç gün önce de, ülkenin hemen hemen tek gelir kaynağı olan kalay madenleri işçileri aynı nedenlerle 24 saatlik bir genel grev yapmışlardı. Genel grevin etkileri ortadan kalkmadan başlayan köylü ayaklanması Banzer'e bağlı ordu birliklerinin kanlı saldırısı ile boğulmak istendi. Banzer, taban fiyatların artırılmayacağını ve temel gıda maddelerine yapılan zammın devam edeceğini açıkladığı bir TV konuşmasında, «ayaklanma hareketinin solcu ajitatörler tarafından yürütüldüğü, ülkede uluslararası komünizmin denetiminde bir ihtilâl hazırlandığı» şeklindeki alışıl-gelmış masalı söyledi ve bütün ülkede sıkıyönetim ilân etti.

Köylüler sıkıyönetim ilânını, eyalet sınırları içindeki bütün kara ve demiryolu ulaşımını durdurarak ve Jean Perez adlı bir generali rehİN alarak cevapladılar. Büyük bir bölümü hükümete bağlı olan ordu, tankların ve avcı uçaklarının desteğinde Santa Cruz eyaletinin Cochabamba kentinde toplanan köylülere karşı saldırıya geçti. 13 kişinin öldüğü, yüzlerce kişinin yaralı olarak ele geçtiği saldırıdan sonra, Banzer bir TV konuşması daha yapıyor ve ülkedeki rejim aleyhtarı direnişlerin tamamen ezildiğini belirtiyordu. Aynı gün, Bolıvy İçişleri Bakanı Walter Castro da «Çok sayıda solcunun tutuklandığını» haber verdi.

Nitekim batılı haber ajansları da haberi böyle verdiler ve Bolıvy ayaklanmasının bastırıldığını bildirdiler.

Ancak kalay işçileri hükümetin baskı düzenini sürdürmesi ve fiyat artışlarında ısrar etmesi halinde yeniden genel greve gidceklerini açıklayınca, Bolıvy'nın tam anlamıyla bir iç savaşın eşiğinde olduğu ve ülkenin iki kampa bölündüğü ortaya çıktı. Bir yanda Neo Faşist siyasî partiye bağlılığını resmen açıklayan Hügo Banzer bir yanda da işçiler ve köylüler.

Üstelik Banzer kendisini iktidara getiren ve iktidarı sırasında destekleyen güçlerin de desteğini yitirmişti. Ülkede birbiri ardına patlayan devalüasyonların yarattığı ekonomik bunalımı protesto eden eski Cumhurbaşkanı Estennese-ro daha 13 Ocak'ta Paraguay'a sürülmüştü. Estennese-ro'nun lideri olduğu ılımlı solcu Ulusal Devrimci Hareket örgütü de Banzer'in denetimine girmeyi reddetmiş ve yumuşak da olsa muhalefete başlamıştı. 5 Şubat günü, Kilise de Banzer'e cephe aldı. Kilise'nin resmî açıklamasında ekonomik politikanın temelden değiştirilmesi, ayaklanan köylülere karşı «vahşice» olarak nitelenen uygulamanın hemen sonra ermesi ve faşist rejimin insanlık dışı baskısının kaldırılması istendi.

Yorumlara göre, bu siyasal bunalım haline dönüşen çalkantının temelinde 1972 devalüasyonu yatmaktadır. Ancak bu, oldukça yetersiz bir açıklama olarak kalıyor.

5 milyonluk nüfusun yüzde 86'sı «indians» denen yerli halktan ve melezlerden oluşmaktadır. Bunların Bolıvyada' daki sosyal konumları, Latin Amerikalı kaynaklarda «gizli kölelik» olarak nitelenmektedir. Son derece küçük bir azınlık bütün Bolıvyaya ekonomisini elinde tutmakta, Kalay Madenleri sahibi Simon Hurbi Putino'nun serveti Bolıvyanın ulusal bütçesine denk gelmektedir.

Bolıvyanın yakın tarihinde rastlanan tek halkçı hareket 1971 Ağustosunda sosyal demokrat bir programla yönetimi alan Torrez cuntasıdır. General Juan Jose Tores, iktidarı alır almaz US Steel Corporation ve Philips Brother of New-york şirketlerinin kalay ve çinko madenlerindeki hisselerini millileştirmişti. Çoğunluğu sendika liderlerinden ve öğrencilerden oluşan bir halk meclisinin kurulması çalışmalarına da başlamıştı. Tores'in Halk Meclisinin ilk kararı, halk mahkemeleri kurmak ve ABD casuslarını, işbirlikçilerini ve ordunun kilit noktalarındaki Amerikancı subayları sınırışı etmek oldu.

Ancak Tores'in kısa ömürlü iktidarı, Amerikalı uzmanlarca eğitilen Rangers birliklerinin komutanı Hugo Banzer'in darbesiyle sona erdi. Iktidarı alır almaz «Bu şartlar altında seçim imkânsız ve gereksizdir» diyen Banzer, Tores hükümetince alınan bütün millileştirme kararlarını iptal etti ve ülkede tipik bir faşizm uygulamasına geçti.

Ne var ki Banzer'in demir yumruğunun ülkenin ekonomik sorunlarının çözümüne gücü yetmiyordu ve devalüasyonlar devalüasyonları izliyor, enflasyon çok az Güney Amerika ülkesinde rastlanan düzeylere ulaşıyor ve temel gıda maddeleri yüzde yüzün üstünde zamlar görüyordu.

Tores iktidarı için bardağı taşıran damla yıllardır talancı bir teknikle işlenen kalay-madenlerinin verimliliklerini kaybettiklerinin ve bir süre sonra işletilemez hale geleceklerinin bizzat ABD şirketi tarafından açıklanması oldu. Banzer panik içinde, neo-faşist siyasi hareketle resmî bağlar kurarken, kendi iktidarı da kaçınılmaz sonuna doğru hızla yol alıyordu.

Nitekim 1974 Şubat'ında patlak veren ayaklanmaların bastırılmak şöyle dursun ülkeyi dönülmez bir içsavaşın eşiğine getirdiği artık ABD kaynaklarında da teslim ediliyor ve ABD sermaye çevrelerinde «Bolıvyada' da siyasî ağırlık taşımak isteyenlerin en kısa zamanda ordu içindeki başkan adayını tesbit etmesi gerektiği» şeklindeki tatsız şakalar yapıyordu.

Görülen o ki, Banzer'in faşist yönetiminin devrilmesi an meselesidir ama yeni yönetimin niteliğinin ne olacağı konusunda yorum yapma imkânı henüz pek yoktur.

4 ŞUBAT 1974

● Hükümet programının görüşülmesine başlandı. AP DP ve CGP yeni hükümete güven oyu vermeyeceklerini açıkladılar. Hükümet programını eleştirisi sırasında konuşan AP lideri Demirel, «Gerek koalisyon protokolünde, gerek hükümet programında aşırı cereyanlara hiç yer verilmesi ve bununla mücadele için

hiç bir tedbir öngörülmemiş» dedi. Demirel af koalisyonunda da «Devlete karşı teşkilatlanmış, silahlanmış, cinayetler işlemiş şebeke mensupları affedilirse devletin güvenlik kuvvetleri, mahkemeleri bundan sonra nasıl bir görev ifa edecek ve devlet güvenliği kiminle, nasıl sağlanacaktır?» şeklinde konuştu. Demirel'in eleştirileri daha çok programın demokratik hak ve

özgürlükler bölümüyle ilgiliydi.

DP adına konuşan Hasan Korkmazcan ise CHP-MSP koalisyonunu «sol bir hükümet» olarak niteledi ve «Tarihin hiç bir döneminde Türk milleti solcu bir hükümet tarafından yönetilmedi» dedi ve bu hükümetin Türkiye'de mevcut olmayan sınıf kavgasını başlatacağını söyledi. Korkmazcan Programın CHP

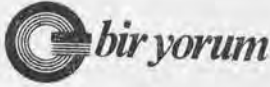
çizgisinde olduğunu belirterek «MSP'nin Hükümet programına koyduğu tek önemli husus okullarda Mecburi ahlâk dersi verilmesi olmuştur» dedi.

CGP adına konuşan Feyzioğlu, seçimlerinin yapılabilmiş olmasını bir başarı

olarak niteledi, muhalefet olarak izleyecekleri tutumu belirtti.

Eleştirileri MSP adına Hasan Aksay, CHP adına da Necdet Uğur cevaplandırdılar. Programı savunan Aksay ve Uğur hükümete güven oyu vereceklerini be

lirttiler. Uğur yeni hükümetin bir huzur dönemi ağacağını söyledi ve CHP grubunun hükümet programına güven oyu verme gerekçesini, «kimsenin kimseyi ezmeyeceği bir düzen getirecek bir program olduğu için» şeklinde açıkladı.

Ahlâk üstüne

Yusuf Ziya Bahadın lı

«Çocuklarımıza töre vs geleneklerimizle millî hasletlerimize uygun ahlâk kaidelerinin öğretilmesi gayesi ile ilk ve orta öğretime mecburi ahlâk dersleri konulacaktır.»
(Hükümet Programı)

Ahlâk dersi öğretmeni (programa göre bu dersi okutacak öğretmenin «gerekli vasıfları taşımasına özel bir önem verilecektir») büyük bir yaklaşımla sözlerine şöyle başlayacaktır :

«Ahlâkın kökeni bilinçtir, demiş Saint-Augustin; iyi düşünmeye çalışalım ahlâkın ilkesi budur, demiş Pascal; aklın başlıca görevi iyilik ile kötülük kavramlarını birbirinden ayırmaktır, diyor Descartes!...»

Ahlâk hocası söyleyecek, ahlâk dersi öğrencileri dinleyecek. Ve pek yakın gelecekte «ahlâklı bir toplum» doğacak!

«Ahlâklı bir toplum» un doğmasına öncülük etmedikleri için daha önceki hükümetleri ne kadar eleştirsek yeridir!

Bugüne dek bütün burjuva ideologları, sözcüleri, yazarları, soyut bir «iyi-rik-kötülük», «doğruluk», «dürüstlük», «yiğitlik» ten söz ederek soruna «ideal açıdan» bakmışlardır. Ne var ki bu ideologlar, sözcüler, yazarlar, bir toplum yapısında, insanlar arasındaki ilişkilerde «ekonomik faktörün» önemini bir türlü görememişler, görmek istememişlerdir. Bunlar bir şeyi daha görmezlikten gelmişlerdir ve gelmektedirler : sınıflı bir toplumda işçi sınıfının çıkarlarının burjuvazininkine çatıştığını, birinin ak dediğine, ötekinin kara dediğini, diyebileceğini, demesi gerektiğini; tarih boyunca egemen sınıfların, sınıf çıkarlarına uygun düşen görüşlerini, tüm insanlığı kapsayan bir görüş olarak ileri sürdüklerini; bu yüzden (yine tarih boyunca) sınıf çıkarlarına ters düşen görüşleri «kötü», «yanlış», «namussuzluk», «ahlâksızlık», «vatan hainliği» saydıklarını...

İlkel toplum düzeninde toplumsal çıkarla kişisel çıkar kaynaşmış durumdaydı. Özel mülkiyetin gelişmesiyle ve toplumun sınıflara bölünmesiyle kişisel çıkar, toplumsal çıkardan ayrılmış, kişisel çıkar gittikçe daha önplana geçmiştir. Sınıflı toplumlarda üretim araçlarına sahip olma duygusu, kişide bencillik

doğurmuştur. Böylece kişisel çıkar bir temel kural olmuştur. Oysa kişisel çıkarı toplumsal çıkardan üstün tutmanın ahlâksızlık olduğu da bir görüştür.

Ahlâk kuralları, toplum yapı değiştirdikçe değişmektedir. Marks ve Engels, bunun böyle olduğunu ispat etmişlerdir.

Köleci toplumlarda, köle bir «canlı âlet» ti. Efendi, aracını dilediği gibi kullanma hakkına sahipti. Kölesini öldürebilirdi. Bu bir ahlâk kuralıydı.

Çağdaş kapitalist toplumlarda, kapitalistin, emekçiyi sömürmesi; emperyalist bir ülkenin, sömürülmeye açık bir ülkeyi sömürmesi için devamlı karışıklıklar, soğuk savaşlar, savaşlar çıkarması, burjuva ahlâkına uygun davranışlardır. Emeğinin, özgürlüğünün, bağımsızlığının bilincine varan işçi sınıfı için sömürüye, emperyalizme karşı koymak ise sosyalistçe bir ahlâklılıktır.

Egemen sınıflar bu gerçeğin sezilmemesine özel çaba göstermiş, kendi çıkarlarını insanlığın ortak çıkarı gibi gösterip kendi sınıf ahlâkını yaratmışlardır.

Tüm insanlığı kapsayan ahlâk kuralı yok mudur? Vardır elbette. Büyüğe, ana-babaya, kadına saygı örneğinin...

Sınıflı toplumlarda egemen ahlâk, burjuva ahlâkıdır. Bunun besleyicisi, yayıcısı, yasalastırıcısı kapitalist üretim ilişkileridir. Kişide çok, daha çok mülk edinme hırsı uyandırırken onda bu isteğe yönelik alışkanlıkları, yani kişisel çıkar sağlamayı, bireyciliği, bencilliği, yalancılığı, çalmayı, rüşvetçiliği, iltimasçılığı, satılmışlığı, adam satınalmayı, düşmanlığı, katilliği, ikiyüzlülüğü, kaypaklığı, kişilsizliği bir tür ahlâk kuralı haline getirmiş olmaktadır.

Çok kâr etme, zengin olma hırsı, burjuvazinin belli bir özelliğidir. Bu bir amaçtır. Bu amaca varmak için bütün yollar «mübah» tir. İşte ahlâkın biçimi, yöntemi belirleniyor. Her şeye yön veren «her şey» ortaya çıkıyor: para! Para kimdeyse şeref, itibar, buyurmak, yönetmek, sayılmak, sevmek, vurmak, öldürmek, öldürtmek onun hakkı oluyor. Napolyon: para, para, para, demiş! Kaç paralık adam... Parayı veren düdüğü çalar... Paran varsa cümle âlem kulun, paran yoksa timarhane yolun... Para parayı çeker... «Kültür» böyle geliyor, «ahlâk» böyle oluşuyor.

Bir «serbest meslek erbabı» vardır. Bir «iş adamı» vardır. Ne iş yaptığını sorarsınız, «serbest» çalıştığını söyler. Nedir bu serbest çalışma alanları? Tüccarlık, komisyonculuk, mimarlık, mühendislik, avukatlık, doktorluk, imamlık, özel dersanecilik, filmcilik, tiyatroculuk, terzilik, eczacılık, dişçilik, yayıncılık, gazetecilik, matbaacılık, möblecilik, bakkallık, kasaplık... Bunlarla uğraşanlardan birine sorun, «işler nasıl?» deyin, «kesat» diyecektir. Yani doktor, insanların hasta olmadıklarından; imam, insanların ölmediklerinden; dişçi, diş sökemediğinden; gazete sahibi, baldır-bacak resmini fazla yayamadığından yakınacaktır. Bütün bunlara her gördüğümüzde «hayırlı işler» diliyoruz. Bir ahlâk böyle oluşuyor...

Ahlâk hocası bağıracaktır kürsüden: doğru olun, dürüst olun!...

Doğruluk, her yerde ve her zaman gerçekleri savunmak, başkalarının hakkına saygı duymak, onu savunmak, yalana karşı mücadele etmektir.

Dürüstlük, yine her yerde ve her zaman tutarlı olmak, hak yememek, namuslu olmaktır.

Doğru ve dürüst kişiler yalan söylemezler, başkalarını sömürmezler, ikiyüzlü değildirler; sömürücülere, yalancılara, hırsızlara, ikiyüzlülere karşı da mücadele verirler durmadan.

Sömürücülük, kişisel çıkarçılık, hazıryeyicilik; bu yüzden de yalancılık, ikiyüzlülük burjuva sınıfının değişmez, vazgeçilmez özelliğidir. Kişi bu sıfatlara doğuştan sahip değildir elbette. Sınıfsal yaşantıya uyma zorunluğu kişiyi bu iflahı olmaz hallere düşürür.

Ahlâk hocası, yalan söylemeyin, ikiyüzlü olmayın, diyedursun!...

Burjuva ahlâkının ne idüğü, emperyalizmin sömürü alanına girildikçe daha da ortaya çıkar. Kapitalizmin ipliğinin pazara çıkmağa, işçi sınıfının bilinçlenmeğe, kendi öz örgütünü ve iktidarını kurmağa yöneldiği zamanlarda daha da belirlenir. Provokatör: ajanlar türer. İşçi sınıfının kuruluşlarına girerler. Hızlıdan daha hızlı görünürler. Bir yere kadar sürdürürler de burjuvaca davranışlarını, «Vatanperver!» görevlerinden dolayı hükümetlerce ödüllendirilirler, rütbeleri yükseltilir, meslekî kidemleri artırılır.

Insanlar birbirini jurnallamağa «teşvik» edilir, bir «ihbar müessesesi» kurulur. Jurnalcılara «sayın muhbir vatandaş» payesi verilir...

Ahlâk hocası, kadınlara saygı gösteriniz! diyecektir tüm feministliğiyle.

Kölelik döneminde «canlı âlet» diye bir şey vardı. Bu bir insandı, köleydi. Efendi için, bir eşyadan farkı yoktu kölenin: alınır, satılır, tepe tepe kullanılır ve de öldürülürdü. Bu gün de böyledir. Kadın bir eşyadır, bir canlı âlettir. Alınır, satılır, tepe tepe kullanılır ve bir de elde kanlı bıçak, fotoğraflar çektilir «namusunu kurtarma» anısı olarak!...

Kadın bir sömürü aracıdır Türkiye'de. «Saçı uzun aklı kısa» dır; «eksik etek» tir; «küldöken» dir, «ömür törpüsü» dür. Erkek, başka kadınlarla ilgi kurduğunda «çapkın» dır; kadın, «orospu» olur bir başka erkeğe bakınca. Erkeğin konuşkanı «hoşsohbet», kadının ki «çenesi düşük», «geveze»; erkeğin sert «kazak», kadının ki «elimaşalı»; erkeğin birileri hakkındaki sözleri «haber», kadının ki «dedikodu» dur. Erkek dışarda serbest, her türlü gelişmeye açık, kadın çocuk, yemek, çamaşır ve toprağa bağlı, gelişmeye kapalıdır.

Böylesine değersiz olan kadın, bir namus, bir ahlâk ölçüsüdür bir del! Bakılan, konuşulan, arkadaşlık edilen bir kadının kocası, babası, kardeşi, yakınları «dürzü» dür, «kavat»tır, «boynuzlu»dur, «pezevenk»tir.

Ahlâk hocasının «kadına saygı» nutukları havada kalacaktır.

Ahlâk hocası, insanları seviniz, diyecektir. Ve ekleyecektir: hümanizma!

İnsanı en değerli bir varlık sayan, toplumun ve kişinin onurunu en yüce sayan görüş çok eskidir.

Feodalizmin çökmekte, kapitalizminse doğmakta olduğu dönemde hümanizma, çok önemli bir olguydu. Çünkü feodalizm, insanı tek çöpüne kadar sömürüyordu. İnsana ancak «öbür dünya» yı sunan din de feodalizme destek oluyordu.

Zamanla burjuvazi geliştikçe sözcüleri, yazarları, insan sevgisini feodalizme, dine ve de kırala karşı savunmağa başladılar.

Bu çalışmalar özgürlük, kardeşlik, eşitlik sloganlarıyla Fransız Burjuva Devrimi'ni gerçekleştirdi.

Feodalizme karşı yoksul halk yığınlarıyla birlikte savaşıyan burjuvazi, iktidarını kurduktan sonra yoksul halk yığınlarını sömürmeye başladı. Ve de yaşamını bu sömürüye bağladı. Ama bir yandan da eski alışkanlıkla hümanizma sözcüğünü ağızından düşürmedi.

Marks öncesi hümanistler, idealist felsefeyi esas aldıklarından «insan» ı anlayamıyorlardı. Sosyalizm bilim haline geldikten sonra insanın, doğanın bir parçası ve toplumsal bir varlık olduğu anlaşıldı. Burjuvazi gibi küçük bir azınlığın, büyük bir çoğunluğu sömürdüğü iyice ortaya çıktı. Bugün uzlaşmaz, sınıflı toplumlarda, gerçekten bir insan sevgisi olurmuş gibi, kimi yazarlar, (bir de bunların solcu olanları var!) hümanizmaaa! diye yirtinip duruyorlar; günlük gazetelerde, dergilerde Mevlâna'dan, Yunus'tan dizeler sunuyorlar!...

Mark'sın dediği gibi, mademki insanın karakterini, içinde yaşadığı ortam belirliyor, öyleyse bize düşen görev, bu ortamı insancıl bir duruma getirmedik-

çe yani her insanın her türlü ihtiyacını karşılayan; her insanın yerini zenginliği, yoksulluğu, milliyeti, cinsiyeti değil, emek ve yeteneğiyle belirleyen bir düzen sağlamadıkça, ahlâk hocası boşuna nefes tüketecektir, insanları sevinizi diye...

Okullara ahlâk dersi koyan CHP-MSP koalisyon hükümeti de, yazarlar da sözcüler de ideologlar da beni fazla ilgilendirmiyor bir yerde. Ben en çok kürsüdeki, boşluğa yumruk sallayan bir boksör durumuna düşürülecek olan öğretmene acıyorum...

● İngiltere'de kömür işçilerinin grev oylaması sonuçlandı. Sendikaların aldığı grev kararını daha sonra işçilerin oyuna sunması do layısıyla 31 Ocak — 1 Şubat günleri yapılan grev oylamasına 280 bin işçinin yüzde 88'si katıldı ve işçiler yüzde 81 gibi «ezici» olarak nitelenen bir çoğunlukla grev kararı aldılar. 280 bin üyeli Maden Kömürü İşçileri Sendikası Başkanı Joe Gromley, 6'sı komünist olmak üzere 26 üyeli yönetim kurulunun toplantısında «Savaş kısa ve sert olacak» dedi.

Maden kömürü işçilerinin grevinin, 10 Ocak'tan bu yana 25 milyonluk işgücünün üçte ikisinin haftada üç gün çalışmasından doğan ekonomik bunalımı «felaket» düzeyine getireceği söyleniyor. Nitekim, grev oylamasından sonra İngiliz sermaye çevreleri, «Grev dört haftadan fazla sürerse, İngiltere, pazarlarından büyük bir bölümünü kaybeder» şeklinde yakındılar. Ancak sermaye çevrelerinin bu yakınlıklarına rağmen İngiltere'deki diğer işçi örgütleri Kömür Madeni işçilerinin grev kararını desteklediklerini açıkladılar. Grevin Heath Hükümetine karşı siyasal bir direniş ha

line dönüşmesi üzerine bir konuşma yapan İşçi Partisi Başkanı Wilson, Heath hükümetini beceriksizlik ve dargörürlükte suçladı. Bu arada dok ve liman işçileri Sendikası da dışarıdan kömür ithal edilmeye teşebbüs edilmesi halinde bu kömürlerin yükleme ve boşaltmasının yapılmayacağını bildirdi.

(İngiltere'deki bunalım ve kömür işçileri konusunda Hüseyin Bağ'ın bir incelemesi İLKE'nin «İncelemeler» bölümünde yer almaktadır.)

● Almanya'da ücretlerine yüzde 15 zam isteyen 2,5 milyon büro işçisi «ihtar grevine» başladı. Kamu hizmetleri sektöründe çalışan işçi ve memurlar ihtar grevinin yanısıra çeşitli toplantı ve gösteriler düzenleyerek, zam isteklerini cevapsız bırakan Brand hükümetini protesto ediyorlar.

● Mutlu Akümülatör Fabrikasında çalışan bin işçi greve başladı. Petrol İş Sendikası tarafından yürütülen greve, işverenin, birinci yıl 16, ikinci yıl 17 lira tutarındaki günlük ücret zammı isteklerini reddetmesi yol açtı. EAS aktü fabrikasından sonra Mutlu Fabrikasında grevin başlama-

sıyla aktü satışları karaborsası ortaya çıktı.

5 ŞUBAT 1974

● İngiltere Başbakanı Edward Heath'ın, kömür işçilerinin grev kararını uygulamaya koymamaları için yaptığı ve siyasal çevrelerde «trajik bir üslup» olarak nitelenen çağrı sonuçsuz kaldı. Muhafazakâr hükümet başkanına cevap veren Maden İşçileri Birliği, «pazarlıklara devam edilmesinde yarar görmediklerini» belirtti. Grevin Cumartesi başlaması kesinlik kazandı.

● Leonid Brejnev'in Küba'ya yaptığı resmi ziyaretten sonra yayınlanan ortak bildiriye «Batıların, Küba'ya uyguladıkları iktisadi ve siyasal ablukaya bir son vermeleri» istendi. Ayrıca ABD'nin Küba'daki Guantanamo üssünü boşaltması konusu da bildiriye yer aldı. Sovyetler Birliği'nin, yeni bir toplum kurmakta olan Küba'ya yaptığı yardımın aralıksız devam edeceğine işaret edilen bildiriye, Şili faşist yönetimi sert bir dille suçlandı.

● İsrail kuvvetlerinin Süveyş Cephesinden çekilişinin üçüncü aşaması başladı. Birliklerin bir hafta içinde tamamen çekilmiş olacağı bildirildi.

● Dışişleri Bakanı Turan Güneş, İngiliz Guardian gazetesine verdiği özel bir demeçte, Türkiye'deki ABD üsleri ile ilgili ikili anlaşmaların yeniden gözden geçirileceğini söyledi. CHP - MSP hükümetince yeni bir savunma stratejisi düzenleneceğini de belirten Güneş, NATO'dan bağımsız bir vurucu güç oluşturulacağını ve bu gücün NATO tipi olmayan silahlarla donatılacağını söyledi.

● Demirel'e karşı AP içinde başlayan muhalefetin

sözcülerinden Vedat Ali Özkan, Demirel'e bir mektup gönderdi ve «En kısa zamanda genel idare kurulu toplantıya çağırmadığı takdirde basına bazı açıklamalarda bulunacağını» bildirdi. Özkan aynı konuda yaptığı bir başka açıklamada Demireli istifaya çağırıldı ve «AP'yi iktidardan muhalefete getiren bu kadro giderek partiyi yok da edecektir» dedi.

● Hükümet programının görüşülmesi tamamlan

dı. Eleştirileri cevaplandırmak üzere söz alan Ecevit, yaptığı uzun konuşmada «muhalefet muhalefet bile olamamanın telaşı içindedir» dedi. Demirel'in işken- ce, sol ve anarşi ile ilgili sözlerine de değinen Ecevit, «Demirel, huzur buldum diye rahat eden toplumu kıskırtıcı, tahrik edici noktalara getirmek istiyor. Bizim görevimiz tehlike değil, kavga değil, barıştır. Biz geçmişe dönmek niyetinde değiliz, geleceğe bakıyoruz» dedi.

Halka açılma, yeni hükümet ve demokrasi

Tektaş Ağaoğlu

14 Ekim seçimlerinden sonra başgösteren hükümet bunalımı ve CHP - MSP koalisyon hükümetinin kuruluş çalışmaları sırasında bir olay dikkati çekti: Kırk-haramiler hazinelerini halka açtılar; tabii o hazinelerden halka zırnık koklatacaklarından değil, halkın dışından tırnağından arttırdığı nesi kaldıysa bu pahalılık çağında, onu da elinden alıp hazinelerine yığsınlar diye. Bu bakımdan, «halka açılış» ın ekonomik hedef ve amacı hepimizin malûmu; fakat «açılış» ın altında yatan birtakım siyasî hesap ve niyetler de var ki, onlar da en azından bir o kadar önemli.

Büyük sermaye, küçük burjuvaziyle orta sermayenin hükümeti karşısında, ve işçi sınıfının bütün toplum adına daha demokratik bir ortamda yapacağı ile- ri atılıma karşı yalnız kalmamak, nesebi ve cemaziülevveli tescilli, 12 Martla 14 Ekim arasında ipliği iyice pazara çıkmış bir avuç «kırk-aile parası» ndan ibaret olmadığını göstermek sevdasında. Bunun için hem yabancı ülkelerde çalışan işçilerimizin tasarruflarıyla, hem de küçük burjuva ve orta sermaye kaynaklı tasarruflarla arasında doğrudan bir köprü kurmaya çalışıyor. Bir bakıma, CHP nin ütöpik «halk sektörü» heyulâsının karşısına, dünyanın başka yerlerinde «denenmiş» ve «başarıya ulaşmış», ayağı yere basan «gerçekçi» bir alternatifle çık-

maya bakıyor. Düne kadar örnek aile babasıyken, yarından sonra yabancı hemcinsleriyle bir örnek parababası olmayı hesaplıyor!

Bunun nemene bir alternatif olduğu, büyük sermaye sahiplerinin halka «açık» şirketlerin **denetimi** hakkında söyledikleri açık ve seçik sözlerden de belli. Sermayelerimizi halka açıyoruz ama, halkın tasarruflarıyla daha da büyüyen sermayenin denetimi yine bizim elimizde olacak, bizden gayri kimseyi o sermayenin başına yanaştırmıyacağız diyorlar. Bunun için ileri sürdükleri gerekçe de ilginç : büyük ve külfetli yatırımların kaderi şirket genel kurullarının, yani hisse sahiplerinin ya da onların temsilcilerinin günden güne değişen heves ve tercihlerine, yani şirket ortakları arasında halkoyu dalgalanmalarına bırakılamazmış. İşin (ve de, tabii, suyun) başında iş adamı meziyeti, bilgi ve görgüsü, yönetici kaabiliyeti denenmiş, şirketle ilgisi — maddî yünden olsun, manevî yünden olsun — üç beş yüz liralık hisse senedi sahipliğinin ötesinde bir anlam ve ciddiyet taşıyan kişiler, yani şirketlerin bugünkü sahipleriyle mutemet yöneticileri yer almalıymış, onlara geniş yetkiler, imtiyazlar tanınmalıymış. Çünkü şirketin hikmeti vücudu olan en yüksek kâr ve kazancı sağlamaktan gayri hiç birşeyi asla ve kat'a düşünmeyenler ancak **onlar** olabilirmiş. Ve çünkü «denenmiş» uzman kişilerce kapalı kapılar ardında alınmayan kararlardan kimseye — ne hissedarlara ne de yurda — hayır gelmez, halka açık sermayenin yatırım, temettü dağıtımı, carî giderler tesbiti, istihdam, vs... gibi konularda izlediği ve izleyeceği siyaset halka açık olursa, hissedarların —ve yurdun — çıkarı gereğince korunmaz, dolayısıyla şirketin —ve yurdun — kazancı azalmış. Sermayenin halka açılış hareketinde başarıya ulaşılması her bakımdan buna bağlıymış; ya da bir başka deyişle bu, halka açılışta başarının teminatıymış.

Dikkat ederseniz bu gerekçe açıkça **faşizmin** gerekçesidir; sermayenin çağımızdaki anti-demokratik eğilimlerini bugünden dile getirdiği gibi, halka açık şirketlerin tepesine tüneyen bir avuç iş bilir iş adamının yarın ortaya çıkacak zor koşullarda, «kitle demagojisinin doğuracağı acı sonuçlardan sakınma ve korunma» adına, halka kapalı «mutemetler yönetimi» ni **yurt çapında da** tercih edeceğinin habercisidir. Bu bakımdan büyük sermayenin sözümona halka açılışı 12 Mart sonrası dönemdeki ileri atılımının bir parçası ve devamıdır ve o dönemin anti-demokratik, faşizan eğilimlerini bizatihi yapısında taşır. Dolayısıyla, o dönemde büyük sermaye eliye «sanayileşme» adına yapılanların kitlelerin hayatına getirip hayatından götürdüklerinin bir muhasebesi niteliğini kendiliğinden kazanan 14 Ekim seçimleri sonrasına, o seçimle iş başına gelen parlamento çoğunluğuna dayanan CHP-MSP koalisyonunun kuruluşu sırasına rastlaması bizce salt bir «tarihî tesadüf» değildir.

14 Ekim Seçim Yenilgisi

Tekelci büyük sermaye, «sanayileşme»ye kararlı parababaları ve onların **siyasî düzeni**, 14 Ekim seçimlerinde genel oy düzeyinde yenilgiye uğradı; çıkarlarına saldırdığı emekçi kitlelerden ve çıkarlarını bozduğu kendinden gayri hâkim sınıf zümrelerinden hatırı sayılır bir tokat yedi. Genel oy, yani büyük sermaye sözcülerine göre «kitle demagojisinin baskısı altında halkın bir günden bir güne değişen heves ve tercihleri», gerçekte ise yurtdaşların gerçek tercihleri. mevcut somut koşullarda oy tercihlerine ne ölçüde yansiyabildiyse o kadarı, büyük sermayenin en büyük iddiasının en büyük yalan olduğunu ortaya koydu : o iddia, büyük sermayenin halk ve yurt çıkarını kendi çıkarında ihata ettiği iddiası idi. 14 Ekim seçimleri, gerçeğin bunun tam tersi olduğunu, büyük sermayeye yarar olanın halka açıkça zarar olduğunu gösterdi. Gösterdi ama büyük sermaye 14 Ekimde sadece bir seçim yenilgisine uğradı, yurt çıkarını kendi çıkarıyla yine de özdeş sayma ve **saydırma**; ekonomik ve sosyal kalkın-

mayı, taşaronluğuna talip olduğu Avrupa ve dünya kapitalizminin tekerine bağlama; bunun için de habire büyüme, büyüdüğüne yetinmeyip daha da büyüme, kendi kendine yetmeyip halkın küçük tasarruflarını da yutarak büsbütün şişme iddiasından vazgeçmedi. (Vazgeçemez de, ondan! Kapitalizmin kitabında sermayenin yerinde sayması yoktur. Yürümeyen — büyümeyen — sermaye ayak altında ezilir. Geri kalmış çağdaş ülkelerde özel sermayenin gelişip büyümesinin ister istemez yabancı sermaye ile bütünleşmeye müncer olması ise bizim parabolimizin hiç umuru değildir. Bilakis, Süleyman Demirel'in geçen ay yine üzerine basa basa dile getirdiği gibi, ekonomik bütünleşme tercihinin altında ondan ayrı düşünülmesi imkânsız siyasî bir tercih de yatar aynı zamanda.)

Tekelci Sermaye İddialarından Vazgeçmedi

Büyük sermayenin iddialarından vazgeçmediği ve vazgeçemeyeceği, herşeyden önce, halka açılmayı 14 Ekimden sonra hiç olmazsa bir süre için dahi ertelememiş olmasından belli. İkincisi, AP'li olsun olmasın, kaderini tekelci sermayenin bugününe ve yarınına bağlamış, olanca varlığını tekelci sermaye iktidarının sürgit devamına adanmış bir kısım basının yeni hükümeti yıpratmak için daha şimdiden kolları sıvamış olmasından ve bu arada anti-komünizm silâhına dört elle sarılmasından belli. Üçüncüsü, Parlamentoda muhalefetin, **yek vücut**, af ve demokratik özgürlükler konusundaki olumsuz tutumundan belli... Bülent Ecevit'in program eleştirilerine cevap verirken parmak bastığı garip çelişkinin nedeni de, izahı da budur. Tekelci büyük sermayenin tercihli örgütü AP, 12 Marttan sonra onca «fedakârlık» bahasına elde edilen «kazanç»ların heba edilmesine seyirci kalmıyacağını şimdiden belli ediyor. Bir elinde anti-komünizm silâhı, öbüründe Atatürkçülük bayrağı, ağızında «çağdaş uygarlık» yaygarası, yeni hükümeti özgürlükler konusunda kâh sindirip geri çekilmeye zorlamak, kâh damarına basıp provoke etmek, kâh kanatları arasına nifak sokarak kararsızlığa düşürmek, giderek yıpratmak için elinden geleni ardına komayacak. Tekelci sermayenin yedek gücü ve güvencesi CGP ile AP'nin düşman kardeşi DP de meydanı ona kaptırmamak için sermayeye hizmet arzında ondan geri kalmıyacaklar. Ve böylece gerçekten dünyanın hiç bir yerinde görülmemiş tarihî bir **garabet** Türkiye'nin siyaset hayatında sahneye konulacak: özgürlükler alanını genişletmeden yana olduğunu söyleyen bir iktidara karşı çıkıp ona «Durl!» diyen bir muhalefet!

Ne ki garabet aslında çok güncel bir gerçeği yansıtıyor: Bugün başta olan hükümet, hangi Parlamenter çaresizlikler karşısında başa geçmesine rıza gösterilmiş olursa olsun, ya da başa geçmesine hangi ard niyet ve kasitle göz yumulmuş olursa olsun, bugünkü görünümüyle, tekelci büyük sermayenin çıkarlarına ve emellerine, ve son birkaç yıldır sürdürdüğü ileri hamlelere **ters** düşen bir hükümettir. Terslik hükümetin yapısından ve hükümet ortaklarının gerçek niyet ve eğilimlerinden çok, uyandırdığı umutlardan, dile getirdiği ihtiyaçlardan, seçim propogandası sırasında tartışılan konulardan, yapılan vaadlerden, ve en azından bugün için koalisyon partilerince korkusuzca üzerlerine gidileceği beyan edilen **gerçek çelişkilerden** doğmaktadır. Bir başka deyişle, terslik, 12 Marttan sonra yaşanan dönemle o dönemin somut yaşantısına ışık tutan 14 Ekim seçimleri sonuçlarının doğal sonucudur. Kitlelerin ve yurdun çıkarını kendi çıkarında mündemîç gören ve göstermeye çalışan tekelci büyük sermaye biraz da bunun için, koalisyon partilerinin bu çelişkilerin doğurduğu sorunlar karşısında «yola geleceklerini», olmazsa o sorunların altında ezileceklerini umduğu için koalisyonun kurulmasını her ne bahasına olursa olsun önlemeye kalkmamıştır. Ama bundan sonra, kendi çıkarına ters düşen bir hükümetin yurt çıkarına da sözümona «ters» düşeceğini; giderek, «kitle demagojisinin olumsuz etkisine açık

halk oyu dalgalanmaları» nin yurt çıkarlarıyla «bağdaşmaz» lüğünü ispat ve ilam babında yapmadığını bırakmayacaktır. Tekelci büyük sermaye temsilcilerinin demokratik özgürlüklere karşı tavır almalarındaki garabet doğrudan doğruya bu «ters» lüğün ifadesidir. Parlamentoda muhalefetin «muhalefet görevini yerine getirememenin tedirginliği ve hırçınlığı» içinde olması bundandır. Çünkü hükümet henüz **iktidar** değil, «muhalefet» de daha muhalefet olmadı. Ve «muhalefet» kendisi hiç bir zaman muhalefet olmamaya, hükümeti de, «yola gelmediği» sürece, iktidar yapmamaya kararlı. Onun için, açıkça, kasıtlı ve plânlı bir hırçınlık muhalefetinki! Polonius'un Hamlet için dediği gibi, «Deli ama, deliliğinde metot var!»

Ana Sorun : İktidar Sorunu

Şu halde koalisyonun bugün karşı karşıya olduğu esas sorun, gerçek iktidar olmak ya da olmamak sorunudur. Koalisyon partilerinin seçim propogandalarında dile getirdikleri, belli bir ölçüde örgüt yapılarına da yansıyan çelişkiler (tekelci sermaye çıkarlarıyla koalisyon partilerinin temsil eder göründükleri çıkarlar arasındaki çelişkiler) kafalarda oluşan, kulaktan dolma, kitaplardan aktarılan soyut çelişkiler değil, emperyalizmin gizli, açık tasallutu altında sürgit geri kalan yoksul ülkelerde günlük hayatta bilfiil yaşanan maddî ve somut çelişkilerdir. Onun için ne parlak vaadler ve hamasî beyanlarla — ya da göstermelik icraatla — yumuşatılabilirler, ne de tekelci sermaye çıkarlarına esasta dokunmayan cılız ve ürkek uygulamalarla ortadan kaldırılabirler. Çelişkileri, temsil edilen çıkarlar yararına çözebilmek için cesur ve kararlı adımlar atmak, ortaya atılan sorunların köküne inmek; iddiaları haklı çıkaran, vaadlerin tutulduğunu gösteren, tekelci sermayenin olabilemez dediğini olabilirliğini ispat eden gerçek icraatla başarı sağlamak; kısacası, vurulacak yere vurmak ve vurunca da ses çıkarmak gerekir. İşte o zaman tekelci büyük sermaye karşısında ve **ona karşı**, kırk haramilere karşı, gerçekten iktidar olabilme sorunu gündeme girer. Gerçekten iktidar olabilmenin yolu da demokratik hak ve özgürlükler sorununun çözüme bağlanmasıyla demokrasinin tam uygulanmasından geçer : biçimsel bir yaklaşımla değil; demokrasinin, çağdaş ekonomik ve sosyal kalkınmanın ayrılmaz bir unsuru olduğu gerçeğinden hareket edilerek.

Demokrasi Sorunu Çözüme Bağlanmalı

«Olağanüstü koşullar» dan «olağan» koşullara geçiş sorununun gerçek çözümlü de buradadır zaten. 61 Anayasasının öngördüğü halk yararına reformların 12 Marttan önce gerçekleşmemiş olması, aslında 61 Anayasasının ruhunda ve hükümlerinde mündemiç demokrasinin gerçekten uygulanmamış olmasındandı. Onun içindir ki 12 Mart sonrasının demokrasiyle hiç bir surette bağdaşmayan «olağanüstü» koşullarında gündeme giren «Anayasanın öngördüğü reformlar», sonunda **tekelci sermayenin** öngördüğü reformlar oldu çıktı; ve «reform kanunları», 12 Martta iktidardan alaşağı edilen Adalet Partisinin başını çektiği hükümetlerce hazırlanıp Adalet Partisi milletvekillerinin oylarıyla kabul edildi. O Adalet Partisi ki, 12 Marttan önce tam altı yıl tek başına iktidar olduğu halde Anayasanın emrettiği reformları gerçekleştirmeye hiç yanaşmamış, Anayasanın öngördüğü demokrasiye karşı o dönemdeki gerçek tutumunun ne olduğunu da 12 Marttan sonraki davranışlarıyla apaçık gözler önüne sermişti!

Bu da gösteriyor ki, demokrasi sorunu gerçek anlamıyla çözüme bağlanmadıkça koalisyon ortaklarının temsil ettikleri çıkarlarla tekelci büyük sermaye arasındaki çelişkiler, o çıkarlar yararına çözülemeyecektir. (Süleyman Demirel bunu çok iyi biliyor; çok iyi bildiği için de, özgürlük istemeyen, özgürlüğünün devleti yıkıp ülkeyi felakete sürükleyeceğini söyleyen bir muhalefetin dünyada

ilk örneğini vermekten çekinmiyor! Hattâ, bu davranışıyla, ülkeyi kimlerin çiftliği saydığını, devletten kimlere hizmet beklediğini ortaya koymaktan da çekinmiyor.) Bu bakımdan demokrasi denince anlaşılması gereken, boşlukta, «uygarlık gereği» dir diye bizde de olsun kabilinden, desinlere demokrasi değildir. Özgürlükten kasıt da, üç beş yüz aydının dilediği kitabı okuyabilme, üç beş bin okurlu dergilerde içini dökebilme ya da birbirlerini şu ya da bu davaya ihanetle suçlayabilme özgürlüğü değildir. Gitgide büyümekten başka çaresi olmayan tekelci sermayenin faşist eğilimleri onun tarihten gelen yapısal güçsüzlüğünün ve uluslararası kapitalist mihraklara bağlı çıkarlarının kitle çıkarları ve yurt kalkınmasıyla bağdaşmazlığının ürünüdür; bu faşist eğilimler karşısında, özellikle sermayenin şu sözümona halka açılış döneminde tekelcilere karşı çıkmaktan başka çareleri kalmamış olanların elinde en güçlü koz, yegane güvenilecek teminatır demokratik özgürlükler. Onun için, tekelci çıkarlara karşı olduğunu söyleyen, tekelci çıkarlara karşı çıkarların oyları ve desteğiyle başa geçen bugünkü hükümete de demokrasiyi tam anlamında uygulayıp kitlelere maletmek düşer. Yeni hükümet bu yoldan kitlelerin aktif desteğini kazanmazsa, kitlelerin gerçek yurttaşlık şevkini ve yurt sevgisini — demokrasısız, özgürlüksüz yurt sevgisi içi boş bir kalıptır çünkü — seferber etmeye çalışmazsa el attığı hiç bir güçlüğü altından kalkamaz, ilk adımda tökezler, altını kurcaladığı ilk gerçek sorunun altında ezilir. Yurt içinde tekelci büyük sermayeye karşı olmak, onun ezdiği çıkarları savunmak, onun önceliklerini reddetmek, yöntemlerini değiştirmek, hızına ket vurup onu hedefinden döndürmek pek o kadar kolay bir iş değildir. Bunun için, **meselâ**: pahalılığı önlemeye çalışırken köylüye ve küçük üreticiye dönük (gerçekten köylüye ve küçük üreticiye dönük, büyük kapitalist çiftçiye, tüccara ya da ağaya değil) bir taban fiyatları siyaseti uygulamak gerekir; sosyal adaletin gerçekleşmesini ileriye ertelemekten ekonomik büyüme hızını daha da arttırmak gerekir; tüketime dönük montaj sanayiini üretime dönük gerçek yatırım malları sanayiine dönüştürmek, teknoloji alanında dışa bağımlılığı çok kısa zamanda asgariye indirmek, yurt dışına beyin ve emek gücü göçünün önünü almak gerekir; sermaye — yoğun ve emek — yoğun üretim yöntemleri arasında gerçek üretim ve kalkınma ihtiyaçlarını gözetken tutarlı ve uzun erimde verimli bir uyum sağlamak gerekir; çoğunluğun zarureti bahasına azınlığın lüks sarfiyatını kalkınmanın motoru kılmaktan vazgeçmek gerekir; kültür emperyalizmi sorununa hamasî edebiyatla üst yapıda sürtünüp geçmek yerine, üretim tercihleri ve tüketim alışkanlıklarıyla ilişkisini dikkate alarak maddî temelinde el atmak gerekir; kısacası, ekonomik ve sosyal kalkınmayı büyükpara çıkarlarının yedeğine, büyükpara çıkarlarını da dünya kapitalizminin tekerine bağlayan genel kalkınma stratejisini kökten değiştirmek gerekir. Yurt içinde bütün bunları gerçekleştirmek hiç de kolay bir iş değildir; çünkü bütün bunları gerçekleştirmeye kalkmak aynı zamanda uluslararası kapitalizme ve emperyalizmin gücüne karşı çıkmak demektir; o da onların türlü baskı ve desiseyle buna karşı direnmelerini, ve giderek karşı-saldırıya geçmelerini göze almayı gerektirir - tabii, eğer bütün bunlar uluslararası kapitalizmin çok dinamik bir çağda hızla değişen ihtiyaçları ve isterleri doğrultusunda, onun cevaz verdiği kadariyle ekonomiyi yeni bir aşamaya vardırıp tekelci büyük sermayeyi yeni bir düzeyde yine ege-men kılmaktan gayri sonuçlar verecekse: gerçekten kitlelere ve yurt çıkarına yarıyacaksa!

Bunu sağlamanın yolu, dediğimiz gibi, demokrasiden geçer; yani başta işçi sınıfı olmak üzere bütün ezilen, sömürülen, yolu kesilen sınıf ve zümrelerin merkezî kararlar ve mahallî uygulamalar üzerinde örgütlü ağırlıklarını duyurmalarına imkân vererek onların gerçek bir ekonomik ve sosyal kalkınma hamlesi yönünde seferber olmalarını sağlamaktan geçer. Tarihi yapan gerçek güç kit-

lelerdir; gerçek kitle desteğinden yoksun hiç bir hükümet, büyükparanın gerici çıkar ve emelleri ve emperyalizmin aktif desteğiyle göstereceği kesin direniş karşısında gerçekten iktidar olmayı ve iktidarda kalmayı başaramaz.

Bu arada şu temel gerçeği bir kere daha belirtmekte yarar var. İşçi sınıfı, hakkı olan demokratik hak ve özgürlükleri asıl kendisi elde edecektir, kimsenin ona demokrasiyi lütfen vermesini bekleyemez; işçi sınıfının demokrasi mücadelesi, onun toplumdaki bütün ezilen ve yolu kesilen sınıf ve zümreler adına çağdaş gerçekler ve olgular çerçevesinde yürütmek zorunda olduğu örgütlü iktidar mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıdır; ve geri kalmış yoksul ülke koşullarında uluslararası kapitalizmin uzantısı tekelci büyük sermaye ile kitleler arasındaki çelişkinin nihaî ve kalıcı çözümü işçi sınıfının demokratik öncülüğünde gerçekleşecektir. En azından şu sıra tekelci çıkarlara karşı çıkarların sözcülüğünü üstlenerek yeni hükümeti kuranlar ve onları destekleyenler, işçi sınıfının demokrasi mücadelesine ellerindeki imkânlar dahilinde katkıda buldukları oranda hem kendi temsil ettikleri çıkarlara hizmet etmiş, hem de 14 Ekim seçimleri sonunda ortaya çıkan tarihf konumunda onlara düşen görevi yerine getirmiş olurlar.

6 ŞUBAT 1974

● Halil Tunç, Türk Harp İş Kurulunda yaptığı konuşmada bütün sendikaları Türk - İş'in içinde toplamaya çağırıyor. Aynı konuşmasında «Sol görüş işçiyi sermaye karşısında korur. Sol ekonomik felsefe ile sağ ekonomik felsefe arasında bir tercih yapmak gerekirse elbette işçinin, sendikacının tercihi sol istikamette olacaktır» dedi.

Tunç'un bu güne kadarki tutumuyla çelişen sözleri ve birleşme çağrısı, gerek Türk İş içindeki sosyal demokrat sendikacılar kanadından, gerekse DİSK ve bağımsız sendikalardan tepki gördü.

Tunç'un çağrısındaki «Sosyal demokrat adı verilen arkadaşlar sadece yöntemle ilgili bir değişik görüş getirmişlerdir» sözü sosyal demokrat sendikaların sözcülerinden Yol İş Fe derasyonu Başkanı Halil Mısırlıoğlu tarafından şöyle cevaplandı: «... çağrısı

olumlu karşıyorum. Ancak bu konuşmaya ve çağrıya Türk - İş yönetiminde bulunan sendikacıların karşı çıkacağını da biliyorum. Bütünleşmek bizim de dileğimizdir. Ancak ayrılığımız yalnız yöntem ayrılığı değildir...»

Mısırlıoğlu, Tunç'un «sol» konusundaki sözlerine de şu cevabı verdi: «... Tunç'un ifade ettiği gibi sendikacılığın temel felsefesi soldur. Bu da demokrasilerde yaşar ve adına sosyal demokrasi denir. Bu anlayış içinde yapılacak sendikacılık da sınıfçı değil toplumdur. Dileğim partilerüstü sendikacılığa bir son verilmesidir»

Tunç'un çağrısına bir başka tepki de DİSK kanadından geldi. DİSK adına konuşan Genel Sekreter Sülker, DİSK'in işçilerin öz çıkarlarını ve sınıfsal haklarını korumak üzere kurulduğunu söyledi ve «DİSK Sermaye gevrelerinin ve iktidarlarının alkış tuttuğu bir

anlayışa karşı, sendikaların aynı zamanda politik bilinç vermesi gerektiğini savundu. DİSK işçilerin güçlü sendikalar içinde örgütlenmesinin mücadelesini verdi» dedi. Sülker birleşme çağrısını ise, birleşmenin ancak «ikelli birlik» etrafında olabileceğini hatırlatarak cevapladı ve şöyle dedi:

«Bu bakımdan biz yozlaşan bir sendikacılık anlayışına karşı DİSK'i kurduk ve işçilerin umut kapısı olduk Biz lokavt'ın greve eşit bir hak olamayacağını savunduk, Grevin bütün yan unsurları ile özgürce kullanılması gerektiğini savunduk. Toplu sözleşme yetkinin saptanmasında referandumu önerdik. Her konuda işçi tabanının söz ve karar sahibi olmasına çalıştık, işçiyi kişiliğini kazandırmaya önem verdik. Bu görüşlerimize karşı olan sendikacılar, bugün bizim haklı çıktığımızı görmüşler ve önerilerimizin bir bölümünü

olsun savunmaya yönelmişlerdir. Bu gelişmeyi takdirle karşılıyoruz.

Ancak biz işçilerin devlet yönetiminde söz ve karar sahibi olmaları için politik mücadelede yer almalarına da çalışıyoruz. Bu amaçlarımızı ve isteklerimizi paylaşanlar her gün artmaktadır. Şu halde ilkeleri ve görüşleri ile tutarlılığını ve geçerliğini isbatlayanlardan DİSK'in içinde yer almak isteyenler aramızda sıcak bir ortam bulacaklardır. Biz yerleri için çalışan değil, ilkeleri uğruna sade bir işçi olarak da mücadeleden yılmayacak sendikacılarız. Gerçek sendikacıları safımızda birleşmeye davet ediyoruz.»

Bağımsız sendikacılardan, Toprakçı — Tarım İşçileri Sendikası Başkanı Mahmut Gündüzbey ise Halil Tunç'un bir çatı altında toplanma önerisi ile ilgili olarak şunları söyledi:

«Türk — İş'in yeni Genel Başkanı Sayın Tunç'un geçmişini bilenleri olarak, CHP'nin iktidar olmasının hemen arifesinde, savunmakla herkesten daha çok görevli olduğu tüzüğü çiğneyerek yaptığı bu çağırışı ve sözlerini samimi ve inandırıcı bulmuyorum. Türk işçi sınıfı ve örgütlerinin işçi sınıfının şaşmaz doğrultusu demokratik sol görüş ve eylemlerde bir olmak, işçi sınıfının demokratik siyasal iktidarını savunmak, Türk — İş bünyesindeki işveren yanlısı sarı sendikaları tasfiye etmek, sendikaların yönetiminde işçinin söz sahibi olmasını kesinkes sağla-

yacak demokratik bir yönetim sistemini sağlamak.

Bunlarla ilgili olarak keskin tavır almak ve eylemlere geçerek bünyesinde, bu değişiklikleri yapmakla, bütün işçiler Türk — İş çatısı altında toplanabilir. Bu yoldaki bütün girişimlere tüm işçiden yana örgütlerin katılmaya hazır olduklarına inanıyorum.»

«Çalışan halk yığınları önce politik, sonra da ekonomik iktidara yönelmedikçe, Türk toplumu kurtuluş ve mutluluk yoktur.

Tunç sol gösterip, sağ vurmakta mahirdir. İşçi sınıfı Brütüslerin bu yeni oyununa gelmeyecek, Türk — İş yönetici kliğinin ağına düşerek sermayeye yem olmayacaktır.»

7 ŞUBAT 1974

Ecevit Hükümeti güvenoyu aldı

● Ecevit hükümeti 235 oyla Meclis'in güvenini aldı. Oylayla geçen güven oylamasına 373 milletvekili katıldı. 136 red, 2 de çekimser oyun kullanıldığı güven oylamasının yanısında AP, DP ve CGP grupları Genel Kurul salonunu terkettiler.

Güven oylaması birleşimi saat 15'de başladı. Oylama CHP ve MSP'lilerin olumlu, AP, DP ve CGP'lilerin olumsuz oylarıyla devam ederken, oylama sırası Necmettin Erbakan'a geldiğinde, Erbakan'ın, oyunu «kabul» şeklinde açıklamasını alkışlayan CHP ve MSP'li milletvekillerinin alkışlarına dinleyici balkonunda da katıl-

malar oldu. AP'li milletvekillerini dinleyicilerin Meclis içtüzüğüne aykırı olan bu tutumlarını sert ve gürültülü şekilde protesto ettiler; Başkan'dan gerekli uyarıyı yapmasını ve alkışlayan dinleyicileri salondan çıkarmasını istediler. Başkan Güven'in önce milletvekillerini sükûnete davet etmesi daha sonra ilgilileri uyarmasını söylemesi üzerine AP'li üyeler kürsüye doğru yürüdüler ve salon karıştı. Olay büyüdü; Başkan Güven'in AP'lilere, «dinleyici locasındaki görevlileri ikaz etmekten başka bir şey yapamayacağını, halkı Meclis dışına kovamayacağını» bil dirmesi üzerine AP grubu salonu topluca terketti. Onları DP ve CGP grupları izledi, Böylece Genel Kurul salonunda sadece iktidar partileri milletvekilleri ve bazı bağımsızlar kaldı. Oylamaya mevcut üyelerle devam edildi. Oylama sonucunda elde edilen 235 güvenoyunun dağılımı şöyle: CHP 184, MSP 47, TBP 1, Bağımsız 7.

● İngiltere'de ekonomik bunalımın ve genel grevin yol açtığı siyasal bunalım, hükümetin erken seçim kararı alması ve parlamento-yu feshetmesi ile sonuçlandı. Yeni seçimler 28 Şubat'da yapılacak.

1970 seçimlerinde, İşçi partisini 6 yıl süren iktidar dan düşüren Muhafazakâr Parti oyların yüzde 46,4'ünü, İşçi Partisi ise yüzde 43'ünü almıştı. Son kamuoyu yoklamaları muhalefetteki İşçi Partisinin Muhafazakârlara göre daha şanslı olduğunu ortaya koyuyor.

● **TÖB-DER** (Tüm Öğretmenler Birleştirme ve Dayanışma Derneği)'nin düzenlediği seminer çalışmalarının ikincisi Ankara'da, çeşitli bölgelerden gelmiş 300'den fazla temsilci ve çok sayıda dinleyicinin katılımıyla başladı.

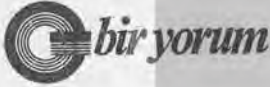
Toplantının açış konuşmasını yapan **TÖB - DER** Başkanı Ali Bozkurt geri eğitim düzeyini eleştirdi, köy enstitülerini yıkan çevrelerin yaptığı eğitim reformlarından hiçbir şey beklenemeyeceğini ve baskıların devam ettiğini bildirdi. Ancak bu baskıların öğretmenlerin saflarının daha da sıklaşmasına ve örgütlenme azimlerinin güç-

lenmesine yardım etmekten başka bir işe yaramadığını da belirten Dernek Başkanı, öğretmen düşmanlığını sürdüren partizan eğilimli yöneticilerin yerine en kısa zamanda yenilerinin atanmasını beklediklerini de sözlerine ekledi.

TÖB - DER genel başkanından sonra söz alan Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ, öğretmenlerin alkış ve tezahüratı arasında söze başlayarak, kendisinin de bir Köy enstitülü olduğunu, bundan kıvanç duyduğunu belirtti. Köy Enstitülerini ve buralardan mezun olarak yurdun çeşitli yerlerinde görev yapmakta olan 17 bin öğretmeni öv-

dü. «Yurt sorunları üzerinden düşünen, görüşlerini açıklayan ve bunlar savunan öğretmen suçlu öğretmendir» diyen Bakan, demokrasilerde baskı gruplarının bulunmasının sağlıklı olacağını da sözlerine ekledi. Bakan'ın konuşması sık sık alkışlarla, bu arada da «sendika kurma hakkı istiyoruz, «kıymetlerin tasfiyesini istiyoruz» sloganlarıyla kesildi.

Seminer çalışması, «Az gelişmiş ülkelerde öğretmenlik mesleğinin fonksiyonu ve öğretmen örgütçülüğü, «memur ve öğretmenlerin örgütlenme hakları» ve diğer mesleki sorunlarla ilgili tebliğlerle devam etti.

Az gelişmiş ülkelerde öğretmenlik mesleği

Hamdi Konur

Az gelişmiş ülkelerdeki aydın gruplarıyla, gelişmiş ülkelerdeki aydın grupları arasında, mesleki görev bakımından büyük farklılıklar var. Şüphesiz, bu durum, ülkeler arasındaki yapısal farklılıktan gelmektedir.

Bu hareket noktası, bizi ister istemez, «uygarlık çağının neresinde, hangi aşamasında bulunduğumuz» sorusunun cevabını aramaya götürüyor. Bundan dolayıdır ki, biz de ülkemizin dünya ulusları arasındaki yerini tesbit zorunluluğunu ön plana adık.

Uygarlık Aşamasının Neresindeyiz?

Dünyamızın sözü dinlenen kesimi, dünya uluslarını üç kategoriye ayırıyor. Bunlardan birincisi, «Tekelci kapitalizm» dediğimiz eski dünya. İkincisi, «Sosyalist dünya» diye adlandırılan Yeni Dünya ve diğeri de sömürgelekten yeni kurutulmuş olan Azgelişmişler Dünyası.

Bu kategorik ayırım, ekonomi biçimleri, siyasal sistemler ve gelişmişlik ya da geri kalmışlık açısındandır. Her birinin temelinde, üretim biçimlerindeki ayrılık rol oynar. Onları belirleyen de sosyal sınıfların üretim araçları karşısındaki durumlarıdır.

Şematik olarak aldığımız üç grubu şöyle de koyabiliriz : Kapitalist dünyanın genel bunalımı içinden kurtulamayan tekelci kapitalist devletler; gelişmesini sosyalist doğrultuda, içindeki sınıfları tasfiye ile aşma çabasına giren sosyalist devletler; ve Yeni Sömürgeciliğin ekonomik egemenliğinden kurtulma mücadelesi vermekte olan az gelişmişlik içinde bulunan geri kalmış ülkeler.

Biz bunlardan ancak üçüncü kategoride yer alabilmekteyiz. Yani az gelişmiş ülkeler arasında sayılıyoruz. Elbette ki, bu durum bizim için üzücüdür. Ama ne yapalım ki, üçüncü dünya ulusları arasındayız. Oysa, bu grup topluluklar, henüz sömürgeciler elinden kurtulabilmişler ve ancak siyasal bağımsızlıklarına kavuşabilmişlerdir. Hatta, bunlar için «kavuşabilmiş» sözcüğü bile fazla. Siyasal bağımsızlığı yanında, az gelişmişlikten kurtulup ekonomik bağımsızlıklarına kavuşamadıkları için, tekrar emperyalizmin ekonomik egemenliğine girmişler ve bununla birlikte siyasal bağımsızlıklarını da kaybetmişlerdir.

Bunların başlıca özellikleri, siyasal ve ekonomik bakımlardan emperyalist ülkelere bağımlı olmalarıdır. Bu bağımlılığın temelinde yabancı sermaye ortaklığında aşırı sömürü ile açık pazar biçiminde ticarî sömürülme yatar. Millî gelir düşüklüğü, adâletsiz dağılım, besin yetersizliği, istihdam tikanıklığı, okur-yazar oranındaki düşüklük vb. gibi göstergeler bu durumun bir sonucudur.

Ekonomik ve siyasal bağımsızlık kavramları birbirlerini tamamlayan kavramlardır. Birbirlerinden ayrılamazlar. Ve bu ilkelere gerçek bağımsızlığa kavuşulmadıkça, diğer hiçbir ilkede bağımsızlık sözkonusu edilemez.

Çağımızda, az gelişmiş ülkelerle emperyalistler arasındaki sermaye ihracı, hammadde kaynakları ve açıkpazar ilişkileri, emperyalizmin klâsik çağlarından çok farklı bir biçimde sürdürülmektedir. Emperyalist ülkeler sadece ekonomik sömürü ile yetinmezler. Onunla birlikte, az gelişmiş ülke topraklarında askerî üsler kurarlar. Askerî ve önemli buldukları stratejik bölgelere yerleşirler. Ayrıca bu ülkeleri askerî bloklara girmeye zorlarlar.

Bütün bunlardan daha da önemli olanı; emperyalist devletlerin, gerikalmış topluluklara, kalkınma yöntemi olarak kapitalist sistemi önermeleri ve o sistemi benimsemeğe zorlamalarıdır. Oysa bu yol, az gelişmiş ülkeler için kalkınmanın değil, geri kalmışlığın yoludur. Geri kalmış ülkelerde kapitalist yol, geri kalmışlığı şartlandırır.

Gerî kalmışlıktan kurtulmanın yolu, ekonomik bağımsızlıktan geçer. Ekonomik bağımsızlık ise, yabancı faaliyet sektörlerini millileştirmek, kamu sektörüne hız kazandırmak, onu sürekli desteklemek ve ekonomiyi bu doğrultuda planlı ekonomiye dönüştürmektir.

Kapitalist ekonominin ve onun üzerine oturtulan sistemin şartları başkadır. Önce, uzak mesafeli ticarî pazar ekonomisinin, sosyal işbölümünün üretici güçlerle olan dialektik gelişme sürecinde belli bir aşamaya ulaşma zorunluluğu vardır. Bunun yanında, sömürge kaynaklarına ve sömürge emeğine sahip olma şartı gelir. Kapitalist ekonomi bu şartlarda gelişip serpilir. Oysa, az gelişmiş ülkeler bu şartların tümünden yoksundur. Kendi işçisinden başka sömürecek tek bir insanı yoktur. Kendi işçisine gelince, günümüzün sosyal bilinç aşaması çıkar, kapitalist adayının karşısına. Sosyal adalet bilinci, çağımızda işçi sömürmesini alabildiğine zorlaştırmıştır.

Gerî kalmışlık konusunda daha fazla durmayacağız. Gerî kalmışlığımızı bir-birimize kanıtlamakta zorluk çekmeyiz. Yalnız şuna işaret etmek isteriz : Bugünkü toplum yapımız ve bugünkü sosyal bilinç aşamamız, geri kalmışlıktan kurtulmanın bilinçli çabası içine girmiştir. Bu mutlu bir kurtuluş dönemini işaretler. Biz artık geri kalmış bir ülke olmaktan ziyade, gelişmekte olan bir ülke

niteliğindedir. Sosyal bilinç oluşmuş, sınıflar kendi doğrultularında yerlerini almışlardır.

Gelişmekte Olan Ülkeler Öğretmenlerinin Sorumluluğu

Gelişmekte olan toplum aydınları, sadece kendi meslekî doğrultularında değil, aynı zamanda çeşitli yönlerde verilen bir sosyal mücadelenin de içindedirler. Bunların, o sosyal mücadelenin içinde bulunup bulunmamları kendilerinin elinde olan bir şey değildir. Günlük yaşantılarının gereği ve bu yaşantıların şartlandığı bir durumdur. Bu durum sürekli huzursuzluk, sürekli güvensizlik ve geleceğe dönük sürekli kuşkudan geliyor.

Bizim yurdumuzda bu durum açık seçik görülüyor. Geniş halk yığınları ümitlerini ve güven duygularını yitirmiş, kendi ülkelerindeki yönetime yabancılaşmış, özlemlerini gerçekleştirme umutlarını yabancı ülkelerde arar duruma getirilmişlerdir.

Mühendis, mimar, doktor ve mesleklerinin her kademesinde en kaliteli, en disiplinli teknisyen huzursuz ve geleceğe dönük umutlarını tüketmiş, kendi yöneticilerine yabancılaşmış, güvenliklerini belirleyen, belirleyecek olan şartların özlemlerini, kendi yurtlarının dışında arar hale getirilmişlerdir. Bunların da kökeninde, zulüm, işkence ve çalışma alanlarının kendilerine karşı kapanmış olması halî vardır. Her an emperyalizm ve onun işbirlikçilerinin oyun ve akla gelmedik tertipleri ile karşı karşıya gelebilirler.

Öğretmen, bütün bunların içinde en çilekeş olanıdır. Huzursuzluk ve güvensizlik, az gelişmiş ülke öğretmenin kader çizgisidir. Umutsuzdur. Mesleğini sürdürebilecek, kendi yurdundan başka gidebileceği bir ülke düşünemez.

Bunların yanında, az gelişmiş ülke öğretmenlerinin bir yanı sıra daha vardır. Sosyal mücadelenin içinde olurlar. Mesleklerinin gereği, karanlığa karşı, cehâlete karşı ve onların şartlarına karşı sürekli mücadele yürütürler. Ve bundan dolayı da, karanlıklardan yarar uman, cehâleti sömürmekten çıkar sağlayan sınıf ve tabakalar öğretmeni düşman görmüş ve onu düşman saymışlardır. Öğretmen, işte bu nedenlerle istese de istemese de sosyal mücadelenin içindedir.

Bu durum bizim öğretmenlerimizi, uygar ülke öğretmenlerinden ayırır. Onlar, kendilerinin söylediği gibi : «...insanlığın bilgi hazinesinde birikmiş olan deneyleri yeni kuşaklara aktararak ve bilgi hazinesinin daha da zenginleşmesini sağlayarak, bilgi hazinesini zenginleştirmek» suretiyle görev yaparlar. Oysa, az gelişmiş ülke öğretmeni, bütün bunların yanında bir de, görevini yapabilme olanlığını elde edebilme mücadelesini verir. Emperyalist işbirlikçileri, sokakları özel komandolar biçiminde örgütlemişlerdir. Bütün faşist ülkelerde örneğinin görüldüğü gibi!.. Ayrıca onları emperyalizmin az gelişmiş ülkelerde uyguladığı, Nukuramah'ın deyimiyle «anti-komünizm ideolojisiyle» de donatmışlardır. Böylece şartlandırılan işsiz-güçsüz takımı, öğretmene saldırtılır ve öğretmen görevini yapamayacak duruma düşürülür. Şimdilik bugünlerin geride kaldığı sanılıyor. Oysa, bu gibilerin devletin resmî görevlileri tarafından örgütlendiği bilinmezlikten gelinmemelidir.

Bir taraftan siyasal iktidarlardan gelen bilinçli baskı ve bir taraftan da, halkı kıskırtmak suretiyle öğretmene saldıran sosyal baskı, öğrencilerine ABC öğretmekle yetinecek öğretmen tipini çoktan unutturmuştur.

Demek ki, öğretmen bizim ülkemizde, bir taraftan böylesine bir sosyal mücadelenin içinde bulunurken; bir taraftan da geleceğin kuşaklarına kendi ülkesindeki maddî ve kültürel kaynaklara sahip çıkmasının yol ve yöntemini, bu kaynakların kendi toplumunun yararına nasıl kullanılacağını öğretmekten sorumludur. Bu durum bizde öğretmenlik mesleğinin kaçınılmaz gereğidir.

Sanırsız öğretmen, mesleğini bu bilinçle değerlendirmek ve görevini bu bi-

linç doğrultusunda yerine getirmek zorundadır. Bunu yaparken de, karşılaştığı ve karşılaşabileceği engelleri aşma yeteneğinde olması şarttır. Üstelik, ülkemizin geri kalmış ve halkının yoksul bırakılmış olması öğretmenin görevini daha da zorlaştırmıştır. Kendisi bilir ki geri kalmışlık tarihsel bir olaydır. Yani geçicidir. Hiçbir ulus, hiçbir toplum varolduğundan bu yana geri kalmış ve sonuna kadar da geri kalacak değildir. O da bundan kurtulmanın yollarını araştırmak ve bu uğurda çaba göstermek, bunun yol ve yöntemini yetiştirdiği ve yetiştireceği kuşaklara aktarmak mecburiyetindedir. Ve hatta bundan sorumludur da. Esasen öğretmenin toplumun aktif unsurları arasında yer alması da buradan gelmektedir.

Sendikalaşma Zorunluğu

Toplumuna karşı böylesine bir sorumlulukla yükümlü öğretmen, bu yükümlülüğü nasıl yerine getirecektir? Hiç kuşkusuz, dernekler biçiminde bir örgütlenme ile değil. Dünyanın her tarafında olduğu gibi, sendikal haklarını geri almak ve kendi sendikalarında örgütlenmekle, yüklendiği sorumluluğu ancak yerine getirebilecektir. Bu itibarla, önümüzdeki ilk mücadele adımı, sendika uğruna girilecek olan mücadelenin adımı olacaktır. Arkadaşlarımızın buna kendilerini hazırlamaları gerekmektedir. Hem de «12 Mart» öğretisinin dikkate alarak. Ondan edinilen deneyleri gözden uzak tutmadan...

Hiçbir kimse «12 Mart»'ın gerçek yüzünü unutmamalıdır. Onun öğretileri bize yarım yüzyıllık bir deney kazandırmıştır. «12 Mart» bize, halkla bütünleşmeyen, onun özlemleriyle bağdaşmayan hiçbir hareketin başarı şansı bulunmayacağını da öğretmiştir. Bu takdirde, geniş bir çevreye sahip olan öğretmenin ilk işi, bu çevreyle bütünleşmektir.

Hiç şüphesiz, öğretmen bağımsız bir sınıf değildir. Ya da toplumsal yapıda başlıca sınıflardan biri değildir. Ama, yabancı sömürü ve baskılar devam ettiği sürece, kaderi kendi işçisinin, kendi öz toplumunun kaderinden farklı olmayacaktır.

Elbette, öğretmen üretim yapmaz. Ama, kendisinin kol işçisinden farkı, fikir işçisi olmasından ibarettir. Başlıca görevi, geçmiş kuşakların deneylerini bilim olarak aktarmak ve işgücüne, insangücüne kalite kazandırmaktır.

Bizim ülkemizde eğitimin başta gelen amacı: Ekonomik ve siyasal bağımsızlık şartları içinde, az gelişmişlikten kurtulmak; genç kuşakları çağdaş bilimle donatmak; insanın işgücüne kalite kazandırmak; ve ulusal kazancı, hiçbir emek ve enerji israfına meydan vermeden, sürekli olarak arttırmaktır.

Eğitimimizi, kendi ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarımıza göre ayarlayıp planlamaya mecburuz. Bu durum bizi, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlara paralel ve aynı amaçta bir plânlama uygulamasına mecbur eder. Ve bundan dolayıdır ki, eğitim ekonomik kalkınma plânlamalarının dışında ve ondan ayrı düşünülemez.

Yeni siyasal iktidarın eğitim konusunda gerçekçi, çağdaş ve halktan yana olacağına güvenmek istiyoruz. Bizim asıl merak ettiğimiz konu, yeni iktidarın kadro anlayışı olacaktır. Bir de, böylesine battal bir yöntemin içinden nasıl çıkılacağıdır.

9 ŞUBAT 1974

1973 yılında fiyatlar yüzde 29 arttı.

● Ticaret Bakanlığının yayınladığı son istatistiklere göre, 1973 yılında toplam

fiyat artışları yüzde 29.2'lik bir orana ulaştı. Partilerüstü hükümetlerin işbaşında bulunduğu üç yıllık olağanüstü dönemde kaydedilen toplam fiyat artışları yüzde 67.1'i buluyor. Gelir

dağılımındaki dengesizliği ve adaletsizliği daha da arttıran bu fiyat artışlarının «rekor» bir düzeyde olduğu bildirildi.

OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)'e

göre 1973 yılında. Türkiye'de enflasyon hızı yüzde 19.9'u buldu.

● Af çalışmaları sürdürülürken, Adalet Bakanı «Ay sonuna kadar cezaevleri boşaltılacak, suçlar sicilden silinecek» dedi. Ancak gelişmeler bakanın verdiği tarihte affın gerçekleşmeyeceğini gösterdi.

● İngiltere'de maden işçileri grevi başladı. Muhafazakâr Partinin «erteleme» çağrısına uymayan kömür madeni işçileri madenleri terketmeye başladılar. Başbakan Heath, madenlerdeki tüm işçileri kapsayacak bir grevin ülke ekonomisi için felaket olacağını bildirdi.

● Türkiye Makine Mühendisleri Odası 20. Genel Kurulu Ankara'da toplandı. Oda Başkanı açış konuşmasında, makine mühendislerinin çeşitli sorunlarını dile getirirken, «Personel Kanununun teknik personel huzursuz, ümitsiz ve küskün ettiğini» söyledi.

● Ereğli Demir Çelik'de toplu sözleşme imzalandı. DİSK üyesi Maden İş Sendikası tarafından yürütülen grev uzun bir süre devam etmiş daha sonra Talu hükümeti tarafından ertelenmişti. Ertelene kararının yarattığı sert tepkilere rağmen grev Talu hükümeti tarafından bir defa daha ertelendi ancak, CHP - MSP hükümetinin kurulmasından sonra Sanayi ve teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru başkanlığında yapılan bir toplantıda Maden İş yöneticileri ile Erdemir yetkilileri anlaşmaya vardılar. Im-

zalanan sözleşme ile Erdemir işçileri şu hakları aldı: «Saat ücretlerine birinci yıl 2 lira, ikinci yıl 2 lira olmak üzere toplam 4 lira zam, yılda iki maaş tutarında ikramiye, 72 gündelik tutarında işletme tazminatı ve çeşitli sosyal haklar. Erdemir sözleşmesine göre işçilerin grevde geçen günlere ait kayıplarına karşılık olarak da saat ücretlerine birinci yıldan itibaren 50 — 100 kuruş arasında değişen zamlar yapıldı. Erdemir sözleşmesinin başlangıç tarihi 19 Nisan 1973 günü olarak tesbit edildi.

● Ziraat Mühendisleri Odası ve Kimya Mühendisleri Odası, haşhaş üretiminin devlet kontrolünde yeniden serbest bırakılmasını istedikler.

● Şilli'de Hristiyan Demokratlar, Cuntayı insan haklarını çiğnemekle suçladılar. Cunta lideri Pinochet'ye gönderilen mektupta «cuntanın işbaşına gelmesinden sonra, birçok Şilli işinden alınmış, tutuklanmış, tehdit edilmiş ve çeşitli baskılara maruz bırakılmıştır» dedi. Ve cuntanın eylemleri «hukukun reddi ve insan haklarının şiddetle ihlali» olarak nitelendi.

İşkenceler konusu

● Başbakan Ecevit'in çeşitli konuşmalarında, bir barış devri açacaklarını ve işkence yapmış olanlardan dahi hesap sormadan geçmiş kapayacaklarını söyledi veya yer yer inâ etmesinden sonra Hürriyet gazetesinin üç gün önce başlattığı yayım dikkatleri yeniden konu üzerinde top-

ladı ve çeşitli yorumlara yol açtı.

Eski İstanbul Sıkıyönetim komutanı Faik Türlün'le konuşan Hürriyet gazetesi muhabiri işkence iddialarıyla ilgili sorular sordu. Türlün bu sorulara verdiği cevaplarında önce işkence'nin «görelî bir kavram» olduğunu söyledi, daha sonra verdiği bazı örneklerde işkence iddialarının bir kısmının doğru olabileceğini kabul etti.

Hürriyet gazetesinin yayını bir kısım yazarlar tarafından, daha geniş bir at ve Ecevit'in geçmişe sünger çekme isteğine karşı bir provokasyon olarak nitelendi. Altan Öymen, 8 Şubat tarihli Cumhuriyet gazetesinde Barış Çağrısına karşı kışkırtma adlı makalesinde konuyla ilgili olarak şunları yazıyordu:

«Garip bir durum oraya çıktı:

İşkenceye uğrayanlar, işkenceyi görenler, «Yeni bir döneme giriyoruz. Geçmişin acı olaylarını artık unuttuk. Ülkemize barış gelsin» diyorlar. Yazılarında, konuşmalarında, bu konuya artık değinmiyorlar...

İşkence iddiaları döneminin sorumluluk mevkilerinde bulunmuş partiler ve kişiler ise açıyor ve kaşıyor bu konuyu.

İstiyorlar ki, işkencelerle ilgili mahkeme zabıtlarına; yer, isim, ayrıntı verilerek yazılmış, kitapları yayınlanmış olaylara, Ecevit bir de, «Hayır böyle şeyler olmamıştır» diye Başbakanlık fetvası çıkarsın... Nihat Erim gibi, Ferit Melen gibi, Naim Talu gibi... Se-

çimlerden önce bu olaylardan bizzat, acı acı şikâyet eden Ecevit...

Başta belirttiğimiz gibi. İşkence konusunda garip bir durum karşındayız: İşkence odalarından geçener, bu odaları görenler, ya da gözleri bağlı olduğu için göremeyenler susarken. «Geçmiş unutam. Yeni bir barış dönemine girelim,» diye beklerken, AP'den, AP'li gazetelerden ve AP'nin milletvekilliği ve bazılarının İçişleri Bakanlığı teklif ettiği emekli bir Sıkıyönetim

Komutanından bir güçlü nutuk ve basın kampanyası başladı.

Bu kampanya, şu sırada bu konuda, susanları «Barış» çağrısına uymaya çalısanları tahrik ediyor... İn sanın gözleriyle gördüğü, ya da kulaklarıyla işittiği olaylara «Yalandır» denilmesini susarak dinlemesi kolay değil...

Sabır... Sabır... Ama bunun da bir sonu var... Ve bu böyle devam eder de, bir gün kendilerine «Yalancı

ben değilim» demeye başlarsa ve kimin yalan söyle diğinin tarafsız bir araştır mayla saptanmasını isterlerse, bundan doğacak tartışmanın sorumluluğu, herhalde onların üstünde olmayacaktır.»

9 Şubat günü, çeşitli sıkıyönetim davalarında görev almış 14 Avukat, Hürriyet gazetesinin yayını üzerine kamuoyuna bir duyuru yayınlamaya karar verdiler. 10 Şubat tarihli Yeni Ortam gazetesinde yayınlanan duyuru şöyleydi:

KAMUOYUNA DUYURU

Ülkemizin sayılı basın organlarından Hürriyet Gazetesi 7 Şubat 1974 tarihli sayısında «İşkence Olayının Açıklanması Gerekir» başlığı altında şu çağrısı yapmıştır:

«Artık işkence olayının açıklığa kavuşması gereklidir. Ve Hürriyet iddia sahiplerinin ve suçlanan tarafların olaylarla ilgili ne biliyorlarsa ortaya koymaları gerektiğine inanmaktadır. Meseleyi açıklığa götürmek için «İşkence» yapıldığına dair iddia sahibi olanların iddialarını ve delillerini, bu iddialar karşısında suçlanan kişi ve kurumlarla, yetkili organ ve müesseselerin de, cevaplarını ve karşı iddialarını ortaya koymaya davet ediyor. Hürriyet, gönderilecek bütün delilli işkence iddialarıyla, bunlara karşı verilecek cevapları yayınlamayı demokratik parlamenter rejime ve cumhuriyet ilkelerine hizmetin bir gereği saymaktadır.»

Bizler, söz konusu işkence olaylarını ilk kez ortaya atan ve işkencenin varlığını, derinliğini yakından bilen kişiler olarak kamuoyu önünde açıklarız ki, sadece gazeteyle gönderilmesi istenen iddia ve delillerle suçlanan sorumlu kişilerin açıklamalarının yayınlanması konunun çözümünü sağlamaktan uzak kalacaktır. Çünkü işkenceye maruz kalanların büyük bir kısmı halen tutuklu olup, diğer kısmı da çeşitli nedenlerden ötürü bu konuda bir açıklama yapmaktan çekindiği için, tüm iddiaların yayınına maddi olanak bulunmamaktadır. Yalnızca suçlanan sorumlu kişilerin inkârlarının yayınlanması ise bugüne kadar söylenelerin tekrarından başka konuya hiç bir açıklık kazandırmayacağı gibi, gazetenin istediği yönde de bir sonuç alınamayacaktır.

Bu durumda, konunun gerçekten özlenen doğrultuda bir açıklığa kavuşması isteniyorsa, işkencenin, varlığını iddia edenlerle, reddedenlerin karşı karşıya getirilerek enine boyuna tartışılmasının sağlanması zorunlu olmaktadır.

Bu nedenledir ki, aşağıda imzası bulunan bizler, işkenceyi reddeden

sorumluları, Hürriyet Gazetesinin aracılığı ile, arzu edilen yerde, 10 gün içinde, noterce düzenlenecek tutanakları Hürriyet Gazetesi tarafından yayınlanması kaydıyla tartışmaya davet ediyor ve işkence olaylarını ispata hazır bulunduğumuzu kamuoyuna duyuruyoruz. Aksi halde, konuyla ilgili bu ve bu tür girişim ve yayınların hiç bir olumlu sonuç vermeyeceğini, konuya hiç bir açıklık getirmeyeceğini ve ülkemizin içinde bulunduğu şu dönemde ve özellikle af konusunun yasama organına intikal edeceği bir sırada, faydadan çok zarar getireceğini açıklıyoruz.

Avukat : Gülçin ÇAYLIGIL, Avukat : Enis COŞKUN, Avukat : Nevzat HELVACI, Avukat : Ziya Nur ERÜN, Avukat : Fehmi ÇAM, Avukat : Refik ERGÜN, Avukat : Ziya ACAR, Avukat : Halit ÇELENK, Avukat : Orhan PEKEY, Avukat : Demir ÖZLÜ, Avukat : Özer KIRCA, Avukat : Emin DEĞER, Avukat : Çetin GÜNER, Avukat : Erşen ŞANSAL, Yeni Ortam Adına : Kemal BİSALMAN.

11 ŞUBAT 1974

Demirel: Bu gün bana, yarın sana

● AP Genel Başkanı Demirel, yaptığı basın toplantısında, «Partimizde mesele sayılacak fikir ayrılığı yoktur. AP ayağına batan dike ni dış yardım görmeden kendi çıkarır» dedi. 12 Mart muhtırasıyla ilgili olarak sorulan bir soruya da «Bugün bana, yarın sana» cevabını verdi.

● CHP milletvekili Engin Ünsal, Falk Türün'ün Hürriyet gazetesine verdiği mülakat üzerine, Ecevit'in işkenceler konusunda soruş turma açmasını istedi. Ünsal, Ecevit'e gönderdiği telgrafta, bu konuda var olduğu iddia edilen dosyanın açılmasını ve işkence yapıldığı tesbit edilirse sorumluların cezalandırılmasını istedi.

● Ege tütün piyasası sabah saat 8'de Akhisar'ın tütünlerinin kalitesiyle ünlü Değirmendere bucağında Tekel Bakanı Mahmut Türkmenoğlu tarafından 22 ile 25 liralık baş fiyatlarla açıldı. Bakan, baş fiyatla-

rın sembolik kalmayacağını, 85 alım bölgesinde ortalama fiyatların 20 liranın üzerinde tutulacağını açıkladı. Yeni hükümetin tesbit ettiği baş fiyatlara göre, geçen yıla oranla üretici lehine kiloda 8,5 liralık bir fark sağlanıyor. Ege tüncüleri, Bakanı ve ilgilleri büyük şenliklerle karşıladılar. Tekelin verdiği yüksek fiyatlar karşısında tüccar da ilk günden fiyatları yükseltmeye mecbur kaldı. Daha sonraki üç gün içinde üreticinin elindeki bütün tütünler büyük bir hızla ve yüzde 70'den fazlası Tekel tarafından alındı.

Bu yıl Tekelin verdiği fiyatların görülmemiş fiyatlar olduğu. Ege tütün piyasasında hükümetin önemli bir başarı kazandığı ve olumlu bir siyasal sınav verdiği bildirilirken, konuyla ilgili çeşitli yorumlarda, bu yıl tütün ürününün az ve kaliteli olduğu, bu yüzden de üreticinin yüzü gülerken hükümetin de, önemli bir sınav sayılan tütün sınavını başarıyla atlattığı, ancak gelecek yıllarda durumun tersine dönebileceği,

bu yıl verilen yüksek fiyatlardan etkilenen üreticinin dağ taş tütün ekimine geçeceği ve ürünün kalitesi düşerken tekelin alım gücünün üstünde stoklar birikeceği, konularına dikkat çekiliyordu.

● Petrol tüketicisi ülkeler Washington'da toplandı. Amerika'nın daveti üzerine yapılan toplantıya 13 sanayi ülkesinin temsilcileri katıldı. Konferansın açış konuşmasını Kissinger yaptı. 7 maddelik bir programla, petrol tüketen ülkelerin birlikte hareket etmelerini önerdi. Daha konferansın ilk gününde Almanya dışişleri bakanı Scheel Amerika'nın yanında yer aldı; Fransa yalnız kaldı. Petrol ihraç eden ülkeler teşkilatı OPEC Genel sekreteri Washington'daki toplantı ile ilgili olarak bir «Petrol tüketicisi ülkeler grubu» kurulması yönündeki çabaları, sert bir dille eleştirdi.

12 ŞUBAT 1974

● İngiltere'de grevci maden kömürü işçileriyle güvenlik kuvvetleri arasında çatışmalar oldu. Başbakan

Heath, grevi komünist tahriki olarak nitelendirirken, grevli işçilerin ailelerini de, hükümet yardımını kesmekle tehdit etti. Heath, «İşçi Partisi tamamen sola kaymıştır» dedi.

Kömür madeni işçilerinin grevinin çok büyük ölçüde etkilediği İngiltere özel sektörü işçi sendikasına grevin ertelenmesi için 2,5 milyon sterlinlik (82 milyon 500 bin T.L.) özel bir finansman fonu kurmayı teklif etti. Teklife göre, madencilere grevi derhal kaldırarak işbaşı yapmayı kabul ederlerse, her işçi bu fondan haftada 1,5 ile 3 sterlin arasında ekstra bir ücret alacak. Heath Başkanlığındaki muhafazakâr hükümet, özel sektörün bu teklifine kesinlikle karşı çıktı. Sendikaların teklifi kabul edeceği sanılmıyor. Bir sen dika yetkisili, «bu teklifin Heath hükümetinin içinde bulunduğu acıklı durumu yansıttığını, hükümetin artık işverenlere dahi söz geçiremediğini» bildirdi.

● Batı Almanya'da kamu hizmetlerinde çalışan işçilerden bir kısmının başlattığı grev, 2 milyon kamu görevlisini içerecek şekilde hızla yaygınlaşıyor. Otobüs, tramvay ve metro personelinin başlattığı greve son olarak temizlik işçileri de katıldı.

● Petkim'de 1300 işçi greve başladı. Kocaeli'ndeki Petro Kimya Tesislerinde Karabük Demir Çelik İşletmesi tarafından yaptırılmakta olan inşaatta çalışan 1300 işçi adına grevi yürütmekte olan Modern Yapı İş

Sendikası yöneticileri, sözleşme çağrısına uymayan işvereni suçladılar ve greve işverenin bilerek sebep olduğunu söylediler.

● Anayasa Mahkemesi, 1.11.1973 tarihinde yapılan Cumhuriyet Senatosu Başkanlık seçimi ile 13.11.1973 tarihinde yapılan Başkanlık divanı seçimini Anayasaya aykırı bularak iptal etti. Anayasa Mahkemesi kararında, Başkanlık Divanında Kontenjan ve Millî Birlik Grubu üyelerinin bulunmaması iptal gerekçesi olarak gösterildi.

● Seydişehir alüminyum tesislerinde faaliyet gösteren ve toplam 7 bin üyeye sahip olan üç sendika birleşmeye karar vererek olağanüstü bir kongre yaptılar. Hür-İş, Seydişehir Belediyesi Alüminyum - İş ve İnanadolu bölgesi Alüminyum - İş Sendikalarının birleşme kongresinde Türk - İş ile DİSK mücadele ettiler ve DİSK'ten yana sendikacılar seçimleri kazandılar. Başkanlığa TİP Konya eski il başkanının seçildiği kongre büyük ilgi gördü ve binlerce işçi tarafından izlendi. Türk - İş Genel Sekreteri, seçim sonuçlarının alınması üzerine kongrenin usulsüz olduğunu ve iptal edilmesini gerektiğini ileri sürdü.

13 ŞUBAT 1974

● Hükümet programında da yer alan, işçi kıdem tazminatlarının her yıl için bir maaş üzerinden hesaplanması kuralının 4 Şubat 1974 tarihinden itibaren geçerli olacağı açıklandı. Bu

kararın alınmasına, hükümet programında yer alan maddenin açıklanmasından sonra bazı işverenlerin bunun getireceği yükümlülüklerden kurtulmak amacıyla işçilerin işlerine son verme ye başlamaları sebep oldu.

● Sovyetler Birliği, yurttaşlıktan çıkardığı yazar Soljenitzin'i serbest bırakarak Batı Almanya'ya gönderdi. Yazar bir süre önce çağrıldığı halde ifade vermeyi reddetmiş ve göz altına alınmıştı. Göz altı süresi 24 saat sürdü ve yazar sınır dışı edildi.

Tass Ajansının Soljenitzin'in sınır dışı edildiğini resmen bildiren açıklamasında, romancının Sovyetler Birliğinin en yüksek yasaama organı olan Yüksek Sovyet Şurasınca vatandaşlıktan çıkarıldığı da yer aldı. Bu konudaki açıklama şöyleydi: «Soljenitzin, siirekli olarak Sovyet vatandaşlığı ile kabul edilmiş olan davranışlarda bulunduğu ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğinin çıkarlarına zarar verdiğinden vatandaşlıktan çıkarılmıştır. Soljenitzin'in ailesi gerekli görülen en kısa zamanda kendisine katılabilecektir.»

Washington Konferansı sona erdi.

● Petrol tüketicisi 13 sayılı ülkesinin Dışişleri Bakanlarının katıldıkları Washington Konferansı sona erdi. Konferansta ABD görüşü onaylandı. Konferansın gelişmesi kısaca şöyle oldu:

Petrol üreten ülkelerin petrolü bir silah olarak kul

lamp, özellikle kapitalist dünyayı bir enerji bunalımı na sürüklemeleri üzerine Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Nixon, petrol tüke ten ülkelere bir çağrıda bulundu. Önce sadece birkaç büyük devlete yapılan çağrı, gerek Avrupa'da gerekse Arap dünyasında kopan gürültüler yüzünden bütün Ortak Pazar ülkelerini de kapsayacak biçime getirildi ve Washington enerji konferansı 11-13 Şubat tarihlerinde toplandı.

Konferansın amacı dünyadaki enerji sıkıntısına ortak bir çözüm yolu bulmak, gerektiğinde petrol üreticisi ülkelere karşı ortak bir tavır almaktı. Belçika, Kanada, Danimarka, Fransa, Batı Almanya, İrlanda, İtalya, Japonya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, İngiltere ve Amerika dışişleri bakanlarının katıldığı konferans, daha çok ABD dışişleri bakanı Kissinger ile Fransa dışişleri bakanı Jobert'in söz düelloları ile geçti.

Amerikan teklifi enerji bunalımına karşı bütün petrol tüketicisi ülkelerin ortak hareket etmesi ve bu ülkelerde birbirine paralel bazı iktisadi tedbirlerin alınması yolundaydı. Amerika, ambargo dolayısıyla özellikle Avrupa'da duyulan yakıt sıkıntısına ve petrol fiyatlarının yüzde 112 artırılması ile doğan parasal sıkıntılara karşı almacak tedbirlerin ikili anlaşmalardan geçmediği görüşünü savundu. Zira bazı Avrupa ülkeleri, örneğin Fransa, Suudi Arabistan ile Petrol karşılığında silah ve teknoloji

anlaşmalarına girmişlerdi. Satın alınan her petrol varil karşılığında daha büyük paraların ödenmesi yüzünden tüketici ülkelerin dış ödemeler dengelerinde büyük açıklar meydana gelmiş, ya da geleceği açıkça belli olmuştu. Fakat Amerika bu sıkıntıları halletmek üzere yapılacak ikili anlaşmaların üretici ülkelerin ekmeğine daha çok yağ süreceğini iddia ediyor.

Fransa ise, önceleri böyle bir konferansın bile yapılmasına karşı çıkmış fakat son anda konferansa katılma çağrısını bildirmişti. Jobert konuşmalarında, Nixon'un, yaptığı bu çağrının tamamen bir «Amerikan oyunu» olduğunu söyledi. Bu konferans, petrol bunalımına karşı alınacak bazı iktisadi ve mali tedbirlerin konuşulacağı bir toplantı değil, amaçları tamamen politik olan, Amerika'nın Avrupa Ekonomik Topluluğu üzerinde hegemonya kurmak için ortaya attığı bir girişimdi. Jobert'e göre her ülke kendi milli çıkarlarını düşünmek zorundaydı ve bunun için de istediği tedbirleri almakta serbest olmalıydı. Amerika ise petrol tüketicisi ülkeleri, alınan ortak bazı kararlara imza attırarak kısıklıkla bağlamak ve iktisadi, siyasi politikalarında serbest olmamalarını sağlamak amaçlıydı.

Washington konferansı bir bakıma Amerikan tekliflerinin benimsenmesi ile son buldu. Fransa, konferans sonunda yayınlanan bildiriye imzaladı. Ama bazı maddelere katılmadığını

bildiriye koydurmaktan da geri kalmadı.

Yayınlanan bildiriye göre, petrol tüketicisi ülkeler enerji sıkıntısının getirdiği sorunlar ile tek başlarına başa çıkamayacaklarını kabul ediyorlardı. Her ülkenin kendi çıkarları diğerlerinin çıkarları ile ortak kabul edilmeli, petrol tüketicisi ülkeler, üretici ülkeler ile iş birliğine gitmeliydiler. Enerji tasarrufu, yeni enerji kaynaklarının bulunması için çalışmalar ön plana çıkarılacak, acil durumlarda elde ki petrol ülkeler arasında dağıtılacaktı. Fransa'nın katılmadığı bölümlerden biri ise ödemeler dengesinin korunması ve rekabet için para değerlerinin düşürülmesinin önlenmesi gibi iktisadi ve parasal konularda fikir birliğine varılması idi.

Alman kararların yürürlüğe girmesi içinse bir komisyon kurulacak ve bu komisyon gelecekteki toplantılar için çalışmalar yapacaktı.

Küçük Arap Zirvesi toplandı

● Arap liderlerinin en önemlilerinden dördü Mısır, Suriye, Suudi Arabistan ve Cezayir, Cezayir'de «Orta-doğu barışında hala çözüm yolu bulunamayan bazı sorunları» görüşmek üzere toplandılar. Toplantıya, Mısır devlet başkanı Enver Sedat, Suriye devlet başkanı Hafız el-Esad, Suudi Arabistan kralı Faysal ve Cezayir devlet başkanı Huarri Bumedjen katıldı. Toplantı sonunda yayınlanan bir bildiriye şöyle deniyordu: «Dört lider geçen ka-

sım ayında yapılan Cezayir Zirve Konferansında alınan kararların önemini bir kere daha hatırlatır, bu kararla ra göre:

1. Siyonistler 1967 de işgal ettikleri Arap topraklarından tamamen geri çekilmelidirler.

2. Filistin halkının toprak ve yurtlarına kavuşma hakları garanti altına alınmalıdır.»

1967 yılındaki Altı Gün Savaşından beri yapılan en önemli toplantılardan biri olarak nitelenen bu zirvenin bir amacı da Suriye'nin Golan tepelerinde İsrail ile bir barışa yaşama şartlarının hazırlanmasıydı. Arap liderleri bu toplantıda, Paris ve Washington'a bakanlarını göndererek, Suriye'nin şartlarını tekrar bildirmeye karar verdiler. Suriye ancak bazı garantiler aldıktan sonra İsrail'li savaş esirlerinin isimlerini açıklayacak ve Ortadoğuda barışın sağlanması için bir adım daha atılacaktı.

Cezayir'deki «Küçük Arap Zirvesi» ve katılanlara yakın bazı kaynaklar, bu toplantıda liderlerin barış görüşmeleri hakkındaki farklı düşüncelerinden vazgeçtiklerinin görüldüğünü ve tam bir anlaşmaya vardıklarını bildiriyorlar. Ayrıca bazı gizli kararlar da alındığı ve kararların yaygınlaştırılabilmesi için bir Arap Birliği toplantısının yapılması gerektiği de söyleniyor.

● Uluslararası Af Örgütü, Cumhurbaşkanı Korkutürk ve parti liderlerine başvurarak affın sınırsız olmasını istedi.

● DİSK'in yedinci kuruluş yıldönümü kutlandı. DİSK Genel Kurulunun, DİSK'in yedinci kuruluş yıl dönümünde yayınladığı bildiri şöyleydi:

«DİSK bugün daha güçlü ve daha başarılı bir yılı geride bırakarak, 7. yılına giriyor. DİSK'in kuruluş amacı geçen altı yıl içerisinde yalnız işçiler tarafından değil, bizim dışımızdaki örgüt, kurum ve kişilerce de daha iyi anlaşılmuş ve savduğumuz ilkeler birçok işçi sendikasıyla haklı görülmüş, yararlı bulunmuş ve itibar görmüştür. DİSK'in işçi tabanı başka örgütlere oranla haklarını ve menfaatlerini bilinçle savunmuş ve böylece bozuk düzenin sonuçları olan işsizlik ve pahalılık karşısın da daha da korunmuştur.

Asıl önemlisi, DİSK eğitimde uyguladığı sınıfsal bilinç verme çalışmalarının bir sonucu olarak, 1973 Parlamento, Belediye ve İl Genel Meclisi seçimlerinde aktif görev yapmış ve tamamen sermaye kesimlerini çıkarlarını koruyan partiler yerine işçi, köylü, küçük esnaf ve dar gelirli yurttaşların özelemlerine cevap veren CHP'ne oy vermiştir. Bu bilinçli oy vermenin sonucunda da, her türlü şikâyetlere yol açan bir bozuk düzenin temsilcisi olan AP iktidardan uzaklaştırılmıştır.

DİSK işte böyle bir başarılı mücadelenin mutlu sonuçlarını görerek 7. yılına girmektedir. Bugüne ulaşmamızda tek güvencemiz bilinçli işçi kardeşlerimizin Anayasal haklarına sahip

çıkmadaki kararlılıklarıdır. DİSK işçi sınıfının devrimci mücadelesinin bilime dayalı, devlet yönetiminde söz ve karar sahibi olma azminin meş'alesini taşımaktadır. Bu aydınlık içinde geçen yıllarda, ilkeleri ve görüşleriyle tutarlığını, geçerliğini ve gerçekçiliğini ispatlayan DİSK'in içinde yer almak isteyen sendikalar aramızda sıcak bir ortam bulacaktır. DİSK yöneticileri mevkilerinde kalmak için uğraşan değil, DİSK ilkeleri uğrunda sade birer işçi olarak da mücadele veren sendikacılarıdır.

7. yılımıza girerken, gerçek işçi sendikalarını saflarımızda birleşmeye davet ediyoruz.»

14 ŞUBAT 1974

● Bolu Dev - Lis davasındaki bütün sanıklar beraat etti. 7 Mayıs 1973 tarihinde Bolu Lisesi ve denge okullarda görevli beş öğretmen ve 10 öğrenci hakkında illegal örgüt kurmak veya bu örgüte üye olmak iddiasıyla açılan ve sanıkların beş yıldan 15 yıla kadar ağır hapis cezasına mahkûm edilmeleri istenen dava karara bağlandı ve 15 sanığın tümü, uzun süre tutuklu kaldıktan sonra söz konusu suçtan beraat etti.

● CHP, haşhaş ekimine dört - beş ilde yeniden başlanması için hükümete öneride bulunmaya karar verdi. CHP Genel Sekreter Yardımcısı İbrahim Cüceoğlu konuyla ilgili olarak basına yaptığı açıklamada haşhaş ekiminin yeniden başlaması için oluşturulan komisyonun çalışmalarını şöyle an

lattı: «Komisyon, Türkiye'nin belli yerlerinde, denetim altında haşhaş ekiminin yaşılabileceği ve bunun kaçakçılığa yol açmayacağı sonucuna varmıştır.»

Öte yandan, ABD diplomatik çevrelerinin açıklamasına göre Amerikan Büyükelçisi William Macomber, Dışişleri Bakanı Turhan Güneş ile bir görüşme yaptı ve Türkiye'nin haşhaş üretimini yasaklamasından sonra ABD'de haşhaş fiyatlarının bir misli arttığını, buna bağlı olarak da eroin kullananların sayısının azaldığını bildirdi. Buna karşılık, Türkiye'deki uzmanlar, Türkiye'nin haşhaş ekimi yasağından sonra ABD ve Avrupa'nın uyuşturucu, narkotik madde tüketiminde hiç bir değişme olmadığını ileri sürdüler.

● İstanbul Millî Güvenlik Mahkemesi, üç ayrı da-

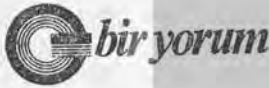
va ile duruşmalara başladı. Casusluk suçundan iki çöban hakkında ayrı ayrı açılan iki dava yanında, İstanbul Millî Güvenlik Mahkemesinde «Yeni Adımlar» dergisi yazar ve yönetmenleri de komünizm propagandası yapmak ve suç olan fiili övnek suçlarından yargılandılar. Derginin Yazışmaları Müdürü Tarık Aslan hakkında 15 yıldan 32 yıla kadar ağır hapis, derginin sahibi ve yazarı Metin İkinci ve Yazar Kadri Öztöpcü için 7,5 yıldan 15 yıla kadar, yazar Selahattin Yıldırım ve Şair İbrahim Abdülkadir Meriçboyu için ise 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası isteniyor.

● Milliyet gazetesi yazarlarından İsmail Cem İpekçi TRT Genel Müdürlüğüne atandı. Yeni Genel Müdür, «Halk oyunun tenkid ve desteğinin çabamıza önemli katkısı olacaktır» dedi.

● Mimarlar Odasının 20. Genel Kurulu Ankara'da çalışmalarına başladı. Genel Kurulda bir konuşma yapan Mimarlar Odası Genel Başkanı Şaban Ormanlar, «Son üç yıl tekelci sermayenin halkımız üzerinde sömürsünü yoğunlaştırıp daha da güçlendiği bir dönem oldu. Bu amaçla sosyal adalet bir kenara bırakıldı. Gerçek bir sanayileşmeye değil, eninde sonunda dışa bağılılığı arttıran tekelci sermaye yararına bir sanayileşme politikasına önem verildi» dedi.

15 ŞUBAT 1974

● Sovyetler Birliğinden sınır dışı edilen yazar Soljenitzin Almanya'dan İsviçre'ye gitti. Yazarın İsviçre bankalarında 85 milyon liralık bir serveti olduğu açıklandı. Soljenitzin'in karısı ve çocuklarına da çıkış izni verildi.

Beyaz Rusların sonuncusu

Hüseyin Baş

Soljenitzin'in çoklarının ağzı kulağında beklediği «malum» Sibiryaya yerine, apar topar o pek sevdiği ve saygı duyduğu Batı toplum düzeninin yanına postalanması çok istismar hevesini kursaklarda bırakmış görünmektedir.

Ne var ki, adamın Sovyet «cehenneminden» kurtulup İsviçre bankalarında yığılan dünyalığına kavuşmasının Batının istismar çevrelerini sevindirdiği sanılmamalıdır. Tam tersine işleri Sosyalist düzene çamur atmak, emekçi kitlelerinin uyanışını ve tüm barışçı çabaları kösteklemek olan bu çevreler şimdi, bitip tükenmeyen bir istismar madenini yitirmenin telaşında dövünüp durmaktadırlar. Büyü bozulmuştur. Takke düşmüş, kel iyice ortaya çıkmıştır. Beyaz Ruslar'ın sonuncusu İsviçre'nin tüm tefecilerine, CIA'ya, özgürlüğü soyut bir kavramdan ibaret sanan tüm dangalaklara hayırlı uğurlu olsun. Tepe tepe kullansınlar...

Solyenitzin'in kapitalist istismarcılığının başına kondurduğu «edebiyat mesihliği» payesiyle bir süre daha «kullanılacağından» kuşku yok. Romanları eskisinden çok daha büyük gürültülerle tezgâhlanacak. Tüm mass-media olanakları, TV'si, radyosu, basını eskisinden daha hızlı ve yoğun olarak hareket geçirilecek. Filimleri, posterleri ortalığı kaplayacak. Adı sokakları, bira bardaklarını süsleyecek kuşkusuz... Ve Solyenitzin — istese de istemese de — yazar olarak ne değer biçilirse biçilsin, salt böyle bir yolu seçtiği ya da seçmek durumunda kaldığı için, Batıdaki sayısız benzerleri gibi, istismar olanakları ortadan kalkar kalkmaz unutulmuşluğun köşesine fırlatılıp atılmaktan kendisini kurtaramayacaktır.

Sosyalist düzenin milyonlarca emekçinin akıllamaz çabası, alinteri ve kaniyle yuğrularak oluşan mayasına saldırmayı «meslek edinenlerin» bu yürekler acısı uğraşlarından «kârlı» çıktıkları görülmemiştir. Hele bu çıfıt kuyusuna kapitalist istismarcılığının ipiyle inilmişse...

Değeri kimden menkul olursa olsun böylesine bir yükü Soljenitzinde taşıyamaz. Hiçbir yazar, milyarlarca insanın etiyile kemiyle kafasıyla oluşturup meydana getirdiği yaşam düzenine gölge düşürmenin sistematik çabası üzerine ölümsüzlük tahtı kuramaz. Buna hiç bir becerinin, ne denli güçlü ve kapsamlı olursa olsun hiç bir reklâm kampanyasının gücü yetmez. Yetmeyecektir.

Biraz da bu yüzden Solyenitzin'in «edebi değeri», yazıp çizdiklerinin tarihsel gerçeklerle bağdaşıp bağdaşmadığı konusunda ileri sürülen kuşkulara «özgürlük düşmanlığı» ya da «Stalinci cehennem zebanisi» yaygaralarıyla karşı çıkmak beyhudedir. Kapitalist dünyanın propaganda dağarcığında «mebzul» miktarda bulunan bu tür suçlamalar kimseyi sindirmez. Kimse onların beğenip bağırklarına bastıklarını «beğenmemek» hakkından vazgeçmek niyetinde değildir.

Batı'nın kapitalist çevrelerinin bir yazarı tutması göklere çıkarması için salt «edebi değer» kriterinin yetmediği ötedenberi bilinir. Örneğin zamanında Gorki'yi, Tolstoy'u, bugün Aragon vb. larını «es» geçen Nobel'in Pasternak'tan sonra Solyenitzin'e verilmesini «mutlu bir raslantı» olarak görmek ya da bu iki yazarın öbür saydıklarımızdan daha üstün değerler taşıdıklarını öne sürmek mümkün değildir. Pasternak son derece özgün ve güçlü bir ozandı. Ama salt kapitalizmin işine geldiği için ödül Jivago nam uyuntu romanına verildi. Solukları kesilene dek tepinip durdular talihsiz ozanın üstünde. Sonra unutulmuşluğun karanlığına bırakıp defolup gittiler... İşleri bitmişti. Doktor Jivago'dan Ömer Şerif'in anlamsız suratından öte kalan nedir belleklerinizde? Hiç, kuşkusuz... Ama Sezar'ın hakkını Sezar'dan esirgememeli... Pasternak romanının Batı'da yayınlanmasından sonra 1958 de verilen Nobel ödülünü geri çevirmek yürekliğini göstermiştir. Büyük ozan aynı yılın Kasım ayı başında yazdığı bir yazıda ödülü geri çevirişinin nedenlerini şöyle anlatır: «Romanın çevresinde tezgâhlanan politik kampanyanın ölçülerini görünce bu tevcihin — Nobel'in — bugün korkunç sonuçları açıkça beliren bir politik girişim olduğuna kanı oldum...»

Solyenitzin'in ve onun ağlayıcılarının görmek istemedikleri ya da görme-ye yanaşmadıkları gerçek bu...

14 Ağustos'unda Çar'ı ve eski düzeni, Gulag Takımadaları'nda ise Hitlerci ihaneti Sosyalizme yeğleyip, temize çıkarmanın peşindedir Solyenitzin. 14 Ağustos maddenin ruhla çatıştığı «tinsel bir destandır» öncelikle. Kahramanı general Samsonov'un kişiliğinde ideolojisi ve gücüyle modern Rus Devleti'nin yaratıcısı Büyük Petro dönemi öncesi Rusyası, Doğu Prusya yenilgisinin karma-

şasında «temel tinsel» eğitimlerini kaybetmiş olmakla suçlar kendini. Yenilginin, tüm yenilgilerin temelinde yatan gerçek budur. Dinsel ya da tin'e bağlı tüm geleneklerden ayrılmış olmak... Solyenitzin'e göre: «Kişinin iç düzeni, sosyal düzenden çok daha önemli, çok daha temel birşeydir.»

Yazarın özdeşleştiği kahramanlardan albay Vorontintsev savaş sırasında ölen bir albayın gömülmesinde «duasız nasıl olur bu iş...» diyenleri «bu papazların işidir, subayların değil» şeklinde yanıtlar. Aslında dua'nın nasıl yapıldığını unutmuştur Vorontintsev. Sonunda işi çavuş Blagodarev yüklenir. Dualı gömülme merasimi iç paralayıcıdır. Hazurun aynı umut ve imanla yekvücut olmuştur. Çünkü Rus insanı ancak ve «kuşkusuz sadece» Hazreti İsa'ya sadakatta kendini bulmaktadır. Yalnız bir kişi dışındadır bunun... Lenartoviç... Tüm kötülüklerin simgesi odur... Solyenitzin eskiyi yeniye yağlar sürekli... Tıpkı aristokrati, «makul» aristokrati, aydınlara, yeni yetişen aydınlara yağlediği gibi...

14 Ağustos'ta savaş stratejisiyle ilgili bölümler baskındır. Tarihsel gerçeklerle taban tabana çelişir anlattıkları. Solyenitzin yenilgiyi yengiyeye dönüştürecek bir sihirli strateji konusunda ahkam keser sayfalar boyu... Bu strateji dehaliği hevesinden Gulag Takımadaları'nda da vazgeçmez. Bu kez hayıflandığı Rusya'nın büyük Çar'ları ya da yitip giden tinsel eğilimler değildir sadece...

Hitlercilerin esir kamplarından toparlayıp devşirdiği bir ihanet ordusunu — General Vlassov ordusunu — aklamayı yüklenmiştir Solyenitzin Gulag Takımadaları'nda. Bu akılalmaz işe ihanet ordusunun varlığının tüm sorumluluğunu «Büyük Stratej» diye alaya aldığı Stalin'in sırtına vurmakla girişir. Solyenitzin'e bırakılırsa Stalin 2. Orduyu bile isteyerek nazilerin kucağına atmıştır. Stalin'in amacı —lutfen sıkı durun— bunların ihanetini sağlamak sonra da —kuşkusuz zaferden sonra— bir punduna getirip analarını ağlatmaktır. Başka bir deyişle Stalin Vlassov ordusunun ihanetini bizzat hazırlamıştır.

Solyenitzin Gulag takımadaları'nda Vlassov'un ihanet ordusundan artakalanları temize çıkarmak için abrakadabrayı adı bir çırak derekesine düşüren okus pokuslara başvurmadan da çekinmiyor. Örneğin Prag'ın kurtuluşunu Nazilerin esir kamplarından devşirip Sovyet ordularına karşı sürdüğü Vlassov'un ihanet ordusuna «hibe» etmekte, tarihsel gerçeklerle hiçbir şekilde bağdaşmasa da, sakınca görmektedir. Savaşta olağanüstü kahramanlık gösterenlerin hemen tümü de, tabii, Vlassov'un Stalin canavarının kurbanı «masum» askerleri arasından çıkmaktadır. Vlassov başta olmak üzere hepsi günahsız ihanet ordusu, hepsi ihanete zorla sürülmüş «temiz» çocuklar...

İç savaşın ünlü karşı devrimci hainleri Kolçak'ı, Wrangel'i, Denkin'i temize çıkarma ne zamana?

Ekim Devrimi olmasaydı Kolçak, Wrangel, Denkin türü kuzucuklar silâha sarılıp ihanetin batağına düşmezlerdi... Suç onfara ihanet olanağı veren Ekim devriminde değilse, kimdedir?

Solyenitzin'in kafası bu...

Edebiyat ve sanat özgürlüğüne sahip çıkmak için Sosyalizme küfredilmesini vazgeçilmez koşul sayan kıytırık sözde aydınların yivşik hümanizması kimseyi ırgalamaz. Onlar insanın gerçek kurtuluşunu, barışı, kösteklemek için tüm haysızlıklara yalan dolana başvuran uluslararası kapitalizmin tezgâhına gönülleri dilediğince yatabilirler. Bu kendi bilecekleri bir iştir. Ama bunu özgürlük adına yaptıkları sav'ı bulantı veren bir gösteriştten başka bir şey değildir. Sosyalizmin insanı yücelten özünü oya gibi işleyen hiç bir sosyalist yazara içtenlikle eğil-

memiştir bu takım. Onları her zaman yok saymışlardır. Ama işin içinde sosyalizme küfür varsa iş başkadır. Fransız Komünist Partisinin başı Marchals «Ağustos 14'ü nasıl buldunuz?» sorusunu «Kasvet bastı, sıkıldım, yarıda bıraktım» diye yanıtladı mı kızılca kıyamet kopmaya hazırdır... CIA-yahudi maşası basın bayrağı açmış «Sol Cephe» ye saldırıya geçmiştir bile... Kendi yaşadıkları evrenin tüm aşağılıklarını, orostopolluklarını, insan kıyımını görmezlikten gelerek...

Köpeksiliğin sınırı yok...
Güle güle bay SAĞYENITZİN...

Soljenitzin ve benzerleri

Ömer Burçak

Binlerce yıllık sınıflı toplumun üst yapıya yerleştirdiği derin izlerin insan psikolojisi üzerinde yarattığı bireyci şartlanmaların kısa zamanda yeryüzünden silinip gideceğini ummak hayalcilik olur. Özellikle, emperyalizmin hâlâ yaşadığını, dünyanın pek çok ülkesini kontrol altında tutarak hem sosyalist sisteme hem de henüz sosyalist olmayan emekçi halklara karşı ekonomik, siyasal, askerî ve ideolojik saldırılarını tüm araçları ve olanaklarıyla sürdürdüğünü gözönünde tutarsak, dünya toplumu üzerinden sömürücü sınıflı toplumun izlerinin hemencecik kalkacağını ummağa hakkımız olmadığı anlaşılır.

Soljenitzin, Zaharov, Dubçek, hatta Svetlana ve benzerleri gibi, sosyalizmin insan toplumuna getirdiği ve getireceği kolektif ruhu, ortak mutluluğu, sevgi ve dayanışmayı, barış ve kardeşliği kavrayamayan, ya da bu kolektif demokrasiye, sınıfsal fedakârlığa ayak uyduramayan kişilerin çıkması, sömürgeci sınıflı toplum pisliklerinin uzantısından başka birşey değildir. Hele emperyalizmin, sosyalizme karşı yoğun ideolojik saldırısında, böyle bireyci ve halk düşmanı öğeleri kendisine araç edinmek için kullandığını, hatta satın aldığını, ya da onları batının bireysel tüketim toplumu yemleriyle avladığını biliyorsak bu gibilerin provokasyonlarının nedenini daha kolay anlamış oluruz.

Soljenitzin şimdiye kadar sosyalist ülkeler içinden çıkmış emperyalist ajanlardan ne ilkidir ne de sonucusu. Emperyalist propagandanın İkinci Dünya Savaşından sonra, «soğuk savaş» adı altında açmış olduğu ideolojik saldırılarda kullandığı böyle kişilerin içyüzlerine kısaca bir göz atalım. Örneğin, 1950'lerde bir Krovçenko'nun tefrikalarının Fransız büyük burjuvazisinin parasıyla, «daha çok yaz, daha daha çok yaz» diyerek uzatıldığını biliyoruz. Svetlana'nın CIA tarafından kaçırılarak ona Amerikan parasıyla hatıra yazdırıldığını bilmeyen kalmadı. Ne garip ki, Svetlana Amerika'da evlendiği kocasından, onun kolektif bir tarikat üyesi olduğunu ve malî varlığını sosyal tarikat arkadaşlarıyla paylaştığını söyleyerek boşandı. Demokrasi havariliği yapan Zaharov, yine kendi istediği demokrasi ölçüleri içinde iktidara gelmiş ve burjuvaziye bile en geniş özgürlükleri tanıtmış, Allende yönetimini devirip onbeş binden fazla işçi ve aydını katlederek

despotik bir zulüm ve ızdırıp rejimi kuran CIA destekli Pinochet rejimine, kutlama telgrafı çekti.

Soljenitzin'e gelince; o da, bir sosyalist toplumun kuruluş güçlüklerini ve İkinci Dünya Savaşının özel şartlarını, uygulamalarını kendine araç edinerek üne kavuşmuş samimiyetsiz, bireyci bir yazarken emperyalizmin oltasına takılan lanetli bir zavallı haline dönüşerek isminden bahsettirmek ve ününü sürdürmek yolunu seçmiştir. Soljenitzin'in tıynetini göstermek için bir küçük örnek verelim. Yazar, Ivan Denisoviç romanında, İkinci Dünya Savaşı yıllarında bir tutuklu çalışma kampını anlatıyor. Romanın kahramanı ise savaşa gitmemek suçundan oraya getirilmiş bir mahkum. Soljenitzin bu suçu çok önemsiz bir şeymiş gibi göstererek, abartmalı bir dille kamptaki kötü hayat şartlarından söz ediyor. Suçu ne olursa olsun, bir sanığı veya mahkûmu topluma ve sosyalizme kazandıracak bir tutum sürdürmenin gerekli olduğuna şüphe yok. Ama unutmayalım ki, olay sosyalizmin büyük kuruluş sancılarını yaşamış, tam düzlüğe çıktığı sırada çok şiddetli bir emperyalist saldırısına uğramış bir sosyalist ülkede geçiyor. Çarlık bürokrasisinin son izlerinin tamamen, silinmemiş olduğunu ve birtakım küçük boy yöneticilerin eski alışkanlıkları sürdürecektir biçimde keyfi davranıldığını düşünsek bile, o yıllarda on milyonlarca Sovyet emekçisi, Nazi emperyalizmine karşı yokluk içinde adeta mucizeler yaratırcasına savaşırken ve bunlardan 22 milyonu, dünyada sosyalizmin yaşaması uğruna canını verirken, savaş kaçağı, sosyalizm düşmanı, toplum suçlusu birtakım kişilerin cezaevlerinde çektikleri sıkıntıları işlemek hangi samimi demokratizm ile bağdaşır. Kesinlikle güdümlü bir tutumdur bu!...

Emperyalist ajanı Soljenitzin'in son olarak yazıp, CIA aracılığı ile batı dünyasına gönderdiği Gulak Takımadaları adlı roman da aynı tutumun en yeni bir örneğidir. Halk düşmanı yazarın yazdığı şeylerin doğru olup olmadığını merak eden herhangi bir batılı «demokratik düşünür» niçin çıkmıyor acaba? İçinde büyük tahrifatlar taşıdığı şüphe götürmeyen bu ve benzeri yayınlarda, kısmi bir gerçek payı olduğunu bir an için kabul etsek bile, yazar bunların giderilmesi amacıyla mı peşpeşe böyle kitaplar yazmaktadır? Asla... Çünkü yazar hâlâ İkinci Dünya Savaşı yıllarından bahsettiğine, başka bir «anti-demokratik» malzeme bulamadığına göre artık bugün o tür uygulamaların giderildiğine şüphe yok. Nitekim sosyalist ülkelerden çıkan diğer karşı-devrimci yazarlar da İkinci Savaş yıllarından başka malzeme bulamamaktadırlar.

Öte yandan, Sovyetler Birliği'nin iktidar partisinin, bu konudaki eleştirisini yapalı yıllar oluyor. Ama yazar Soljenitzin ve benzerleri, emperyalist uşaklığının yeni imkânlarının cazibesine kapılarak, o zamanki bazı uygulamaları yalan kategorisine giren aşırı abartmalarla yazıp yayınlayarak, emperyalizmin boynunda daralan çembere güya «karşı-propaganda» yastığı olabileceklerini sanıyorlar

Fakat böylelerinin balonları çabucak sönmüyor. Bugün bir Krovçenko'yu kaç kişi hatırlar? Hattâ bir zamanlar Nobel verilerek ismi etrafında fırtınalar koparılan Pasternak'tan kaç kişinin haberi var? Dünyanın dönüm noktası sayılan bir devrimin en civcivli anlarında sevgilisi ve karısı arasında, aşk acısı çeken, kirlarda koşuşan, kırlarda el ele dolaşan Dr. Jivago'yu kaç kişi biliyor?

Günümüz insanlığı onları bilmiyor ama kadınıyla, erkeğiyle, çocuğuyla, yek vücut olarak, taş ocaklarında, fabrikalarda, tarlalarda tüm üretim alanlarında her türlü fedakârlığa katlanan ve sosyalizmi dünyanın en güçlü sistemi haline dönüştüren sosyalist ülke halklarını; Nazi emperyalizmine karşı canını tırnağına takarak dişe diş savaşmış sosyalizmi koruyan ve Japon emperyalizmini ve içteki ortaklarını yenerek Asyayı bir sosyalizm denizi haline ulaştıran emekçileri; ya da otuz yıllık kahramanca bir savaştan geçerek, emperyalizmi püskürten, sos-

yalizm bayrağını yücelten Vietnam ve diğer Çinhindi halklarını çok iyi tanıyor. Sosyalizmi kuran diğer emekçi halkları veya emperyalizme karşı bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm için mücadele eden dünya halklarını ve onların kahramanlarını da çok iyi tanıyor. Çağımızın sanatı bu halkların sanatıdır; romanı yine onların romanı, şiiri onların şiiridir. Bir Soljenitzin balonu daha şimdiden sönmüş ve onu tarihin çöplüğüne fırlatıp atmıştır, ama aynı çağın sanatçıları Neruda, Lorca, Brecht, Aragon, Barbüsse ve diğerleri unutulmamıştır.

Bizim ülkemizde de soyut bir sanatçılık imgesi peşinde koşarak Soljenitzin ve benzerlerinin emperyalist şakşakçılığını, samimi demokrasi taraftarlığı gibi göstermeğe çalışan «ilerici» gayretkeşlere raslanıyor. Demokrasinin asıl sahibinin kitleler olduğu gerçek, demokrasinin — azınlık değil — çoğunluk demokrasisi olduğu bilinmedikçe; dünya nüfusu içinde bir avuç kalan finans oligarşisi zümresinin ve onların yardımcıları ile ortaklarının, uşaklarının çıkarlarını savunmanın «demokrasi» anlamına gelemeyeceği öğrenilmedikçe, ne denli «ilerici» hatta «sosyalist» olunursa olunsun, halk mücadelesinde yaya kalınır.

Sosyalizm içinde birtakım hataları veya küçük bürokratların yanlış uygulamalarını önlemenin ve sosyalizmi daha sancısız biçimde kurmanın yolu İse Soljenitzin gibi provokatörlere ve dolayısıyla emperyalist burjuvaziye alkış tutmaktan değil; tam tersine, işçi sınıfının en kollektif ve demokratik ruhunu topluma egemen kılmaktan, yani sosyalizmi işçi sınıfına daha çok, daha daha çok maletmekten geçer.

16 ŞUBAT 1974

● Mimarlar Odası 20. Genel Kurulunda, teknik eleman sorununun kesin çözümünün ancak sendik hakların iadesiyle sağlanabileceği belirtildi. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği tarafından hazırlanan Teknik Personel İş Kanunu tasarısı görüşülürken konuyla ilgili olarak kabul edilen kararda özetle şu görüşler yer aldı. «Bugün üretime fiilen katılma durumunda olan teknik elemanlar, sosyal ve ekonomik hakları konusunda söz sahibi olmaktan uzak, etkin bir örgütlenmeden yoksun bir kesim durumundadırlar. Ülke çıkarları doğrultusunda, görevlerini tam olarak yerine getirebilmek, tüm ürettici sınıflarla birlikte, demokratik bir ortamda ekonomik ve sosyal haklarını

savunabilmek ve elde edebilmek için Teknik elemanlar Personel Kanunu kapsamından çıkarılmalı. İş Kanunu kapsamına alınarak toplu sözleşme ve grev haklarına sahip kılınmalıdır.»

Teknik elemanların sendik haklara kavuşması için yürütülecek çalışmaların yurt ölçüsünde sürdürülebilmesi için bir teknik elemanlar kurultayının toplanması da kararlaştırıldı. Kurultayın TMMOB Genel Kurulundan önce toplanması-na çalışılacak.

● Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası aflla ilgili görüşlerini açıklarken, fikir suçlarının çağ dışı olduğunu, bu nedenle fiktisel suçların ceza kanunlarından mutlaka çıkarılması gerektiğini savundu.

● Orman Mühendisleri Odasının Ankara'da üç gün

den beri süren 20. genel kurulu sona erdi.

17 ŞUBAT 1974

● Af tasarısı üzerinde çalışmalarını sürdüren CHP — MSP Komisyonu, tasarının bir an önce kanunlaşabilmesi için bazı suçlarda tavan ve taban indirim süresinin tesbitinin genel başkanlara bırakılmasını kararlaştırdı.

● Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri Rafet İbrahimoglu kıdem tazminatlarının 15 günden 30 güne çıkarılmasını yerdı ve «Türk ekonomisi, kıdem tazminatının bugünkü yükünü bile kaldıramayacak durumdadır» dedi.

Hükümeti suçladığı demecinde İbrahimoglu, bu uygulamanın «Türk sanayii ni çökertebileceğine kadar

varan iddialar önesürdü ve «1975 yılının sanayi kuruluşları için bir tasfiye yılı olabileceğini» söyledi. Kapanan sanayi işletmelerinin büyük ölçüde işsizliğe yolaçacağı tehdidime de demecinde yer veren İbrahim oğlu kıdem tazminatlarının artırılmasının işçilere umulan yararı sağlayamayacağını söyledi ve bu iddiasını şöyle açıkladı: «...İşletmelerdeki işçi devri artacak, işçinin kalifiyeleşmesi önlenicek, işverenler kıdemli işçi barındırmamanın yollarını arayacaklardır.»

İbrahim oğlu'nun oldukça sert bir üslup taşıyan demeci, sendika çevrelerinde, 1975 yılının işçiler açısından taşıdığı özelliklerle ilgili görüldü. Bilindiği gibi 1975 yılında Türkiye'de çok sayıda işçi 25 yıllık yasal çalışma sürelerini doldurarak emekli olmaya hak kazanacaklardır. Demirel iktidarı zamanında alınan 1950'den önceki hizmetlerin 1950'den itibaren hesaplanmasına ilişkin karar ve Sosyal Sigorta uygulamasının Türkiye'de 1950 yılında başlaması gerçekten de 1975'de çok sayıda işçinin emeklilik hakkını kazanmalarına yol açacaktır. Ancak İbrahim oğlu'nun halen çalışmakta olan ve sigorta kapsamında bulunan 1.5 milyon işçinin tümünün 1975 yılında emekli olacağı gibi temelsiz bir yorumdan hareket ederek 1975'de ödenecek kıdem tazminatlarının 75 milyar lirayı bulacağı hesabının tutarsızlığı da eleştirilere konu oldu.

● İzmir Barosu Başkanı

İskender Özturanlı genel af konusunda verdiği demeçte «Geniş kapsamlı affın boyutlarını saptamak politikaçıdan çok hukukçunun görevidir» dedi. CHP dışında ki hiç bir partinin, Baroların af konusundaki görüşlerini sormayışını eleştiren Özturanlı, kademeli affın ve bazı suçların af kapsamı dışında bırakılmasının hukuk mantığıyla geliştiğini söyledi.

18 ŞUBAT 1974

● Eski bağımsız milletvekillerinden Celal Kargılı tarafından yayınlanmakta olan haftalık OLAY dergisinde Sosyalist Parti kurulmasına ilişkin bir çağrı yayınlandı. Derginin aynı sayısında «Bir Parti Kurulursa...» başlıklı yazısında Erol Toy, bu güne kadar kurulmuş çeşitli partilerle ilgili bir tarihçe yaptıktan sonra sosyalist partiyi kimlerin kurması gerektiği konusuna değindi. Toy, Sosyalist Partiyi kurup kurma konusunda karar hakkının, emekçi yığınlarla ilgili kurmuş, onların bilinçlenmesine katkıda bulunmuş ve bunun kavgasını vermiş kişilerde olduğunu belirtti ve böyle bir partinin «en doğal» kurucularının tutuklu olduklarına işaret etti ve şöyle devam etti: «Ancak bu doğal kurucular parti kurmak istemezlerse... o zaman parti kurma hakkı gelişim süreci içinde görev yapan eski yöneticilere düşer.»

Olay dergisinin, yazarı Toy'un ağızından parti kurma konusunda Mehmet Ali Aybar'ı kurucu olarak ö-

nermesi olarak yorumlanan bu yazının yayınlandığı sayıda Mehmet Ali Aybar'ın da 141 - 142 başlıklı bir yazısı yer almıştı. Aybar 141 ve 142 maddelerin faşist niteliğini inceleyerek başlattığı yazısını şöyle tamamlıyordu: «141 ve 142 yürürlükten kalkmalı ve solun her eğilimdeki partileri bizde de kurulmalıdır. İşçi sınıfımızın ve emekçi yığınlarının bu gün ulaştığı bilinç noktası ve Türk düşmürünün haysiyeti bu adının atılmasını zorunlu kılıyor... Ecevit'in Türkiye'deki özgürlükler ile batı demokrasilerindeki özgürlükler arasında bir fark kalmayacağı hakkındaki sözlerini de senet sayıyoruz.»

OLAY dergisinin çağrısı «halkımıza çağrı» başlığı altında 12 soruyu kapsıyordu. Dergi çağrı gerekçesini şöyle açıkladı: Sosyalist bir parti kurulması için mevcut olan tüm engellerin ortadan kaldırılarak kurulacak bu partinin de tıpkı diğer partiler gibi faaliyetini sürdürebileceği gerçekten demokratik bir ortamın kurulmasına hizmet etmek amacıyla...»

(İLKE'nin Sosyalist Parti Konusunu ve Sosyalist Partinin kurucusu olarak önerilen Aybar çizgisini inceleyen yazıları, derginin «incelemeler» bölümünde yer almaktadır.)

● Yüksek Askeri Şura toplantısında bir konuşma yapan Başbakan Ecevit, hükümeti bekleyen sorunlar ve Silahlı Kuvvetlerle ilgili çalışma ve tasarılar özellikle Milli Savunma harca

malarında büyük ölçüde ta sarrufa gidilmesi gereği il zerinde durdu. Askeri orta okulların yeniden açılması- nın yararlı olup olmayaca- ğının araştırılmasını da is teyen Ecevit, kalkınma ça- balarında silahlı kuvvetler bünyesindeki insan gücün- den yararlanılması konu- sunda değindi. Bağımsız ve NATO dışı bir silahlı gücün oluşturulması gereğine de değinen Başbakan, özelli- kle ulaştırma hizmetleri ve ulaştırma sanayii kurulma sı konularında silahlı kuv- vetlerden yararlanılmasına çalışılacağını söyledi.

● Öğrenci burslarının 500 - 600 liraya çıkarılaca- ğı açıklandı.

● İşveren Sendikaları Konfederasyonunun kıdem tazminatlarının artırılma- sına karşı çıkması DİSK Ge nel Başkanı Kemal Türker tarafından kınandı. Türker şöyle dedi: «Program okunmadan önce de işveren ler işçi çıkarma hazırlada- rı içindeydiler. Ancak programda öngörülen kı- dem tazminatlarının bir a- ya çıkarılması kararı ve bu kararın hükümet program ının okunuşundan hemen sonra yürürlüğe girdiğinin açıklanması işverenleri bu niyetlerinden vazgeçirdi. Tepkiler buradan kaynak- lanmaktadır».

19 ŞUBAT 1974

● Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen Se- nato Başkanlık Divanı seçi mi yenilendi. Tekin Arıbu- run yeniden senato başkan lığına seçildi. Başkanlık Divanında kontenjan sena- törlerinin ve Milli Birlik

Grubunun temsilcileri de yer aldı.

● Maliye Bakanı Deniz Baykal memurların birik- miş maaş farklarının 1974 yılı içinde ve bir defada ö- deneceğini söyledi.

● CHP - MSP Ortak Af Komisyonu Af Kanunu tek lifini hazırladı. Af kapsa- mı 7 Şubat 1974 tarihinden önce işlenmiş suçları içine alacak şekilde genişledi.

Hazırlanan kanun teklifi nin esas maddelerini teşkil eden ilk 4 madde şöyle:

Madde 1 — 7.2.1974 tari- hine kadar işlenmiş suçlar- dan:

a) Kanunların suçu tes- bit eden asıl maddesinde üst sınırı 12 yılı geçmeyen hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile yahut, yalnız veya bir- likte olarak para cezası ile cezalandırıldığı veya müsa- dereyi, yahut bir meslek ve ya sanatın yapılmamasını, veyahut bu cezalardan biri- ni veya birkaçını istilzam eden fiiller hakkında kovuş- turma yapılmaz.

b) 12 yıl ve daha az hür- riyeti bağlayıcı bir cezayı yahut bu miktarı aşmayan hürriyeti bağlayıcı ceza ile birlikte veya müstakilen hükmedilmiş para cezasına mahkûm olanlar, veyahut mahkemelerden başka mer- cilerce haklarında para ce- zası tâyin edilenler, fer'i ve mütemmim cezalar ile ce- za mahkûmiyetlerinin so- nuçlarını da kapsamak ü- zere affedilmişlerdir.

c) Müstakilen 12 yıldan fazla hürriyeti bağlayıcı bir cezaya veya bununla bir- likte para cezasına mah- kûm edilenlerin hürriyeti

bağlayıcı cezalarının 12 yılı ve para cezalarının tamamı affedilmiştir.

d) Ölüm cezasına mah- kûm edilenlerin, bu cezala- rı 30 yıl, müebbed ağır hap se mahkûm edilenlerin ce- zaları da 24 yıl ağır hapse çevrilmiştir.

Madde 2 — Türk Ceza Kanununun 149/1, 233, 278, 362, 394, 403, 404, 406, 407, 408, 414, 416/1'inci maddelerinde yazılı suçları işleyenler 1567 sayılı kanun la ek ve tädillerine aykırı hareket edenlerden yurt dışına kaçmış olanlar ve bun ların aslı ve fer'i şerikleri hakkında bu kanun hüküm leri uygulanmaz. 1'inci mad denin (d) bendi hükümlü sak lıdır.

Madde 3 —

a) Suçu işlediği tarihte 15 yaşını doldurmamış olan larla. T.C.K.'nun 47'nci maddesinde gösterilen ma- lûliyete müptelâ olanların 7 şubat 1974 tarihine kadar işledikleri suçlar hakkında kovuşturma yapılamaz. Ve rilen cezalar bütün sonuçla rıyla birlikte affedilmiştir.

b) Suçu işlediği tarihte 15 yaşını bitirmiş olup, 18 yaşını bitirmemiş olanların 7.2.1974 tarihine kadar işle dikleri, kanunların suçu tes bit eden asıl maddesinde üst sınırı, 18 yılı geçmeyen hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile yahut yalnız veya birlik te olarak para cezası ile ce zalandırıldığı veya müsadere yi, yahut bir meslek veya sanatın yapılmamasını ve- yahut bu cezalardan birini veya birkaçını istilzam eden fiiller hakkında kovuşturma yapılmaz.

Bu bendde belirtilen kim-selerden, 18 seneden fazla hürriyeti bağlayıcı ceza ve ya bu ceza ile birlikte para cezası ve fer'i ve mütem mim cezaya mahkûm edilmiş olanların, hürriyeti bağ layıcı cezalarının 18 senesi, para cezası ile fer'i ve mü-temmim cezalarının tamamı affedilmiştir.

Madde 4 — 7.2.1974 tari hine kadar işlenmiş. T. C. K.'nun 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 135/2, 136, 137, 138, 139, 146/3, 147, 148, 149/3, 150, 152, 156, 157, 168. 171, 172 ve 384'üncü maddelerinde yazılı suçlarından dolayı 5 sene ve daha az süreli mah kûmiyetlerinden dolayı mah kûm olanların mahkûmiyet lerinin sonuçlarıyla birlikte affedilmiştir.

Bu esas maddelerden ana-laşıldığına göre halkı silâh landırarak silâh ve patlayıcı madde kullanmak suretiyle birbirine veya hükû-mete karşı «Mukateleye» sevkedener hakkındaki 149 uncu maddenin birinci fıkrasından mahkûm olanlar af kapsamı dışında kalmak tadır. Gene aynı şekilde af kapsamı dışında bırakılanlar arasında rüşvetle ilgili 278. maddeden mahkûm olanlar, gıdalara hile karış-tırmak suretiyle 62 ve 394 üncü maddelerden mahkûm olanlar, uyuşturucu madde leri imâl ve sattıkları için 403, 404, 414 ve 416/1 den mahkûm olanlar bulunmak tadır. 1567 sayılı Türk Pa-rasının Kıymetini Koruma Kanununa aykırı hareket-te bulunanlar da af kapsa-mı dışında tutulmaktadır. TCK nun 125 inci mad-

desinden başlayarak sırala nan devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlardan mah kûm olanların cezalarında ise 5 yıllık bir indirim geti rilmektedir. Bu arada 141, 142, ve 163 üncü maddeler bu sıralamanın dışında tu-tulmuş ve böylece bunların genel hükümlerden yararla narak cezalarından 12 yıl indirilmesi sağlanmıştır.

İslâm Zirve Konferansı başladı.

● 1969 yılında Fas'ın Rabat şehrinde yapılan ilk İslâm Zirve Konferansın-dan sonra İkinci İslam Zir-vesi Pakistan'ın Lahor şeh rinde başladı. Konferansa 30 İslam ülkesinin delege-leri katılıyor. Konferansın amacı bir İslâm ülkeleri da yansıması sağlamak olarak yorumlanıyor. Zirve Kon-feransında, Amerika'ya kar şı uygulanan petrol ambar gosunun kaldırılıp kaldırıl-mayacağı da görüşülecek.

Konferansta konular ön-ce Dışişleri Bakanları sevi yesinde ele alındıktan son-ra, 22 şubat cuma günü 30 İslâm ülkesinin Devlet ve-ya hükümet başkanları top lanacaktır.

20 ŞUBAT 1974

● Bütçe Karma Komis yonunda alınan bir kararla memurların maaş katsayı-ları sekiz olarak tesbit e-dildi. AP'lilerin katsayının 11'e çıkarılmasına ilişkin teklifi reddedildi.

● Anayasa Mahkemesi'nin Üniversiteler Kanunu-nun bazı maddelerini Ana-yasaya aykırı bularak ip-tal ettiği basında yer aldı. CHP tarafından açılmış o-

lan iptal davasında Mahk-me kararının gerekçesi he-nüz yayınlanmamıştır. Ü-niversite Rektörleriyle bir toplantı yapan Başbakan Ecevit yeni bir Üniversite-ler Kanunu hazırlanması i-çin çalışmalara başlanma-sını istedi.

● Salvador Allende'nin eşi Hortensia Allende'nin salı günü (dün) New York — Kennedy havaalanında silahlı bir şahıs tarafından öldürülmek istendiği haber alındı. Bayan Allende Pan — Am Şirketi bürosunda gazetecilerle konuşurken meydana gelen olayda si-lahlı şahıs, henüz tabanca-sını ateşlemeden. Zararsız hale getirildi. Bayan Allen de New-York'a, B.M.'de bir konuşma yapmak üzere gel mişti.

21 ŞUBAT 1974

● Hükümet zam karar-ları üzerinde çalışıyor

Bakanlıklararası Ekono mik Kurul'un bir süreden beri yaptığı çalışmalar so-nunda Demir - Çelik fiyat larına yüzde 100, çimento, çay, şeker, kâğıt fiyatları na yüzde 40 ile yüzde 50, Sümerbank mamullerine i-se yüzde 20-30 oranında zam yapılmasının zorunlu olduğu anlaşıldı. Zamlar he-nüz resmen açıklanmadı. Zam konusunda önemli a-çıklamalar bekleniyor. Ece vit, iktisadi bakımdan bir sıkıntı devresine girildiğini bildirdi.

● DİSK'in düzenlediği «Genel affı gerektiren ve genel affın gerektirdiği so-runlar» konulu açık oturum da söz alan konuşmacılar,

çok geniş kapsamlı bir af-
fın sosyal barış için kaçınıl-
maz bir zorunluluk haline
geldiği görüşünü savundu-
lar.

● İsrail birlikleri Mısır
topraklarından çekilmeyi ta-
mamladılar.

22 ŞUBAT 1974

● Maliye Bakanı Deniz
Baykal, «Ekonomik bakı-
mdan çok güç bir dönemde
olduğumuzu». «Bu dönem-
den çıkmak için her kes-
min fedakârlık yapması ve
omzunda biraz daha yük ta-
şımaya hazır olması gerek-
tiğini» bildirdi. Bakan çok
güç bir dönemde olduğumu

zu belirtirken, muhalefet
partileri zamlar ve iktisadı
darboğazlar konusunda ge-
niş bir karşı propaganda fa-
aliyetine giriştiler.

● Ankara'da otobüs gre-
vi başladı. Ulaş - İş sendi-
kasına bağlı 2000 kadar şo-
för ve işçi işi bıraktılar. An-
laşma zemini arandığı ha-
ber verildi.

● Anayasa mahkemesi
başkanı Muhittin Taylan,
Üniversiteler Kanunu'nun
iptal edildiği konusunda ba-
sında yer alan haberler ü-
zerine bir açıklama yapa-
rak, Kanunun tetkik safha-
sında olduğunu; raportörün

raporunda böyle birşeyler
bulunabileceğini, ancak ka-
nunun henüz genel kurula
intikal etmediğini bildirdi.

Bu haberi, Ecevit'in Üni-
versite rektörleri ile toplan-
tı halinde olduğu gün alan
ve Ecevit'e ulaştıran Dev-
let Bakanı ise, «Haber ba-
na bu şekilde intikal etti...
Şimdi haberin yanlış oldu-
ğunu sizden duyuyorum, bi-
ze yanlış bir haber gelme-
mesi gerekir. Durumu tah-
kik edeceğim» dedi.

● İslâm zirve toplantısı,
Lahor'da, Devlet başkanla-
rı seviyesinde, Cuma nama-
zı ile başladı.

TÜSTAV

Sosyalist parti sorunu

Ilke

Sosyalist Parti tartışmalarının ve çağrılarının bir takım yayın organları tarafından büyük ölçüde sosyalist kadrolar dışında başlatıldığı şu günlerde, İLKE Dergisi, sosyalist örgüt sorununu ortaya atarken bu partinin kenâi çevresinde kurulacağını iddiasında değildir. Hiç bir zaman da böyle bir iddiada bulunmamıştır. İLKE Dergisi, çıkış yazısında «Böyle bir siyasal örgüt, herhangi bir derginin sınırlarını çok aşan geniş kapsamlı çabaların ve güçlerin birleştirilmesiyle gerçekleştirilebilir» demiş ve yalnızca ideolojik oluşum ve toparlanmaya yardımcı olmayı amaçladığını belirterek, aynı hedefe yönelen bütün arkadaşların ona yardımcı olacaklarına inandığını açıklamıştı. Altını çizerek vurgulayalım: Bu sözler birer alçakgönüllü nezaket cümleleri değildi. Genel af çıkmadan, halen özgülüklerinden yoksun bulunan sosyalistler aramıza katılmadan ve işçi sınıfının yolu, yordamı, taktik sorunları, günümüzün tahlili, geçmişin irdelenmesi ve eleştirilmesi üzerine yapıcı bir diyalog kurulmadan, «alan da kaçan mı» tarzında bir partileşmeye gitmek İLKE'nin sosyalist anlayışıyla bağdaşmaz. Derlenip toparlanmaya en fazla ihtiyaç duyulan bir dönemde işi oldu bittiye getirmek büyük bir tarihi sorumluluktur. İLKE bu türden kapkaççı tavırlardan uzak olacak ve onlarla mücadele edecek, ama art düşünceler, çeşitli sübjektif niyetler taşıyarak Sosyalist Partinin kurulmasını bilinmedik bir zamana erteleyen tutumları sergilemekten de çekinmeyecektir.

Çağımızda işçi sınıfının, toplumu daha ileri aşamalara, sürekli barış ve kardeşliğe, gerçek sosyal adalete götürecektir. Daha ileri bir toplum uğrunda mücadelelenin başarıya ulaşması, her şeyden önce işçi sınıfının öncülüğünden geçer. Bu öncülüğün sözkonusu olmadığı yada ikinci derecede kaldığı hiç bir sosyal

mücadele üretim güçlerinin gelişmesi doğrultusunda kalıcı başarıya ulaşamaz. Çağımızın esas gerçeği, işçi sınıfının, tüm emekçi kitlelere ve dolayısıyla topluma öncülük ederek, tarihsel akışın öngördüğü üretim tarzını, yani sosyalizmi kurması ve üretici güçlerin gelişmesinin önünü tıkayan engelleri kaldırarak ileri evrelere geçmesidir. İşçi sınıfının öncü olmadığı e-

emekçi gelişimleri sosyal ilerleme doğrultusunda adım atıyormuş gibi görünse bile bu görünüş yüzeysel ve görecelidir; işçi sınıfının demokratik önderliği arkasında saf tutmadığı sürece, ne kadar güçlü görünürse görünsün, yenilmeğe mahkumdur... Tarihsel gelişim daha şimdiden, insanlığı, işçi sınıfının en demokratik, insan-çıl ve devrimci bayrağı altında toplamıştır. Fakat bu tarihi akış kendi haline bırakılamaz; böyle bir tutum determinizm değil kaderciliktir. İşçi sınıfı kendi demokratik, düşünsel ve yığımsal gücünü bizzat koyarak, gitgide daha geniş halk yığınlarını arkasına alacak ve tarihin akışını hızlandıracaktır.

İşçi sınıfının siyasal, ekonomik, ideolojik mücadelesi ve halk önderliği onun kendi siyasal örgütünde somutlanır. İşçi sınıfı hem bu üçlü mücadelesini sürdürmek, hem de diğer sömürülen emekçi kitlelere yada ara tabakalara öncülük etmek şeklinde belirlenen tarihi misyonunu ancak ve sadece kendi siyasal örgütünün önderliğinde yerine getirebilir. Partisiz sürdürülen bir işçi sınıfı hareketi olsa olsa ekonomik alanda etkisini gösteren *kendiliğinden* bir gelişimdir ve kendiliğinden bir mücadelenin getireceği ekonomizm, sendikalizm, işçi anarşisi, kavram kargaşası, ideolojik sapıtma, genel anarşi ve likidas yon gibi çok büyük tehlikeleri kapsar.

İşçi sınıfı partisinin gereğini, tarihte reddedenlerin *anarşistler*, ekonomist ve sen dikalistler yada *likidatörler* olduğunu biliyoruz. Gerek kılavuz bilimsel teori, gerekse sosyal mücadelelerin son yüz yıllık tarihi, partinin önderliği ve en öndeki önemi gerçeğini en ufak bir itiraza yer bırakmayacak şekilde ispatlamıştır.

Bir sosyalist partinin, uzun bir süre daha kurulmaması gerektiğini ileri süren ve bu görüşlerini çeşitli yayın organlarında açık açık yazan, hatta işçi sınıfı adına hakâm kesen eğilimlerin bu denli uç verdiği günümüz Türkiye'sinde, Parti gereği ve gerçeği üzerine önemle eğilmek; sözkonusu eğilimleri tereddütsüzce eleştirmek; yanlış düşünen iyi niyetli arkadaşları uyarırken, kötü niyetlilerin maskesini sıyırarak doğru düşünce - davranış birliğini somutlamak hepimizin en acil görevidir.

Bugün ülkemizde gerek işçi sınıfı mücadelesi gerekse genel olarak sosyalist ve demokratik mücadele bir partinin önderliğinden yoksundur. Eğer başlıca görevimiz bu partinin yaratılması ve işçi sınıfının kendi partisine kavuşması doğrultusunda olmazsa, yazılan, çizilen söylenen düşünceler herşey boştur, anlamsızdır, zararlıdır. Bu gerçeği adımız gibi bellemezsek, ne işçi sınıfının bağımsızlığından söz etmeğe hakkımız vardır, ne de demokratik mücadelenin başarıya ulaşabileceğini umabiliriz.

Sosyalist Parti konusunda iki zararlı eğilim

Günümüzde Türkiye işçi sınıfı sosyalistlerinin öncül görevi, hareketi bilimsel ilkelere çerçevesinde, doğru ideolojik birlik ve devrimci çalışma içinde, kolektif disiplin sağlayacak biçimde derleyip, toparlayarak ileri götürecek Sosyalist Parti'yi gerçekleştirmeğe çalışmaktır.

Birinci eğilim, «Demokratik güçleri bölmeyelim» bahanesi ile, bilinmeyen bir tarihte CHP'den bir «sosyalist parti» çıkarmak emelini taşıyan, sosyalistlikleri kendinden menkul bazı kişilerin yansıttığı eğilimdir. Öte yandan, CHP'den bir sosyalist parti çıkmayacağını bilen fakat kendi dar tekkesinden vazgeçmek istemeyen, kendi dışındaki sağlıklı eğilimleri **sekte ve uzlaşmaz** tavırlarla kötüleyen; ya da gerçekten iyi niyetle davrandığı halde somut şartları isabetle değerlendiremeyip, işi oluruza bırakan tutumlar da aynı düşünceyi taşıyor.

«Demokratik güçleri bölmeyelim» bahanesi ile, bilinmeyen bir tarihte CHP'den bir «sosyalist parti» çıkarmak emelini taşıyan, sosyalistlikleri kendinden menkul bazı kişilerin yansıttığı eğilimdir. Öte yandan, CHP'den bir sosyalist parti çıkmayacağını bilen fakat kendi dar tekkesinden vazgeçmek istemeyen, kendi dışındaki sağlıklı eğilimleri **sekte ve uzlaşmaz** tavırlarla kötüleyen; yada gerçekten iyi niyetle davrandığı halde somut şartları isabetle değerlendiremeyip, işçi oluruza bırakan tutumlar da aynı düşünceyi taşıyor.

Bizim asıl üzerinde durmamız gereken

lavır, temelinde iyi niyetli olan, ama çeşitli nedenlerle sosyalist parti konusunda kararsızlık yada çekimserlik içinde bocalayan öğelerdir. Art niyetli olanlarla, CHP'den bir sosyalist parti doğmasını bekleyenler şimdilik, konumuzun dışında kalmaktadır.

Sadece, Sosyalist Parti'nin kuruluşunu şu yada bu nedenlerle savsaklayanlara karşı değil; aynı zamanda en az bu yanlış eğilim kadar zararlı olan «Sosyalist Parti» bezirgânlarına karşı da en kararlı ve en bilinçli bir şekilde mücadele etmek ve tarihin mahkûm ettiği bu çizginin yeni oyunlarına göz yummamayı görev kabul etmek zorunludur.

Son günlerde ortaya çıkan bazı gelişmeler üzerine, İLKE bu yanlış çizgiyi başgımsız bir yazıda ele alarak enine boyuna incelemeyi ve açığa çıkarmayı görev bilmiştir. Sosyalist Parti konusunda ortaya çıkan, aceleci, kapıp kaçmak isteyen, «sosyalizm benden sorulur» mantıklı bu tekkeci tutum ve çizgi ile ilgili bir yazı İLKE'nin diğer sayfalarında yer almaktadır.

I

NIÇİN SOSYALİST PARTİ?

Partinin, işçi sınıfının ve genel olarak halkın daha ileri bir toplum kurma mücadelesindeki temel ve tartışma götürmez önemine değindik. Bu temel ve hayatî gereğin hasıraltı edilmesinin günümüz özel şartlarında doğuracağı büyük sakıncaları tartışmak ve sergilemek, bu terik ilkeyi daha da somutlayacaktır.

Aslında, «Niçin Sosyalist Parti» sorusuna cevap vermek için 1971 öncesinin dağınıklığından başlamak gerekiyor. O yıla, hareketin gitgide bölündüğü, küçük dükkânlar ve sapsmalar içinde kapsamlı birlik ve beraberliğin yitildiği, örgütlenmenin büyük ölçüde zaafa uğradığı, kavram kargaşasının alıp yürüdüğü objektif bir gerçektir. Bu noktaya gelişte hepimizin derece derece hatası vardır. Ama 12 Mart öncesinin eleştirilme ve özeleştirisini yapmak için henüz erken. Çok gerekli olan ve devrimci açık yüreklilik ve cesaretle yapılırsa toparlanmanın en önemli adımlarından birini meydana getirecek böyle bir eleştiri

ri - özeleştirilme, bu dönemin, hele bu derginin sınırlarını aşmaktadır. 1971 öncesi sosyalist harekete katılmış, hareketin şu veya bu yönde gelişmesinde katkılı olmuş, sosyalist mücadelenin ön safalarında yer almış unsurlar henüz özgürlüklerinden yoksun bulunuyorlar. Bu tartışmaya katılma imkânları henüz objektif olarak yok. Bu gerçeği bir an olsun akıldımızdan çıkarmamız ve kolay yoldan gitmek isteyen ve binlerce sosyalistin bugün siyasal hayat dışı, özgürlüklerinden yoksun olarak kalmalarını fırsat bilen sosyalist parti bezirgânlarına imkân tanımamız gerekiyor.

Şimdilik 1971 öncesinin değerlendirilmesine girmiyoruz, giremiyoruz. Ama 1971 sonrasının somut gelişmelerini bir an önce değerlendirmeli, objektif gerçekleri tesbit etmeliyiz.

1971 sonrasına kısa bakış

1971 sonrasında geçen üç yıllık anti - demokratik dönemde herhangi bir toparlanma ve örgütlenme gerçekleşmemiş, ciddi bir ideolojik canlanma bile sözkonusu olmamıştır. Gerici egemen güçlerin devrimci kadrolara indirdiği ağır darbe ve halkımıza uyguladığı baskılar, hertürlü örgütlenme ve tartışma özgürlüğünü ortadan kaldırmış, sosyalistleri kitlelerden tecrit etme politikasını amansızca sürdürmüştür. Gerici kanunlar getirilmiş, 1971 öncesinde varolan sosyalist ve demokratik örgütler; 1960 - 1970 döneminde sosyalizm en uzak köşelere kadar yaymış, halkın bilinçlenmesine önemli katkılarda bulunmuş, demokratik mücadelede önemli görevler yüklenmiş olan Türkiye İşçi Partisi, ilerici - devrimci öğrenci dernekleri örgütleri, kapatılmış ilerici meslek kuruluşları, Odalar, Barolar Birliği vb. üzerine ağır baskılar getirilmiş, memurların sendi kalışına hakları kaldırılarak, TÖS, ÜNAS, Tek-Sen vb. gibi demokratik örgütlerin kapatılması sağlanmış, kurulan yeni derneklere ise ağır kayıtlamalar ve kısıtlamalar getirilmiş, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na tehditler ve zorbalıklar uygulanmıştır.

Tutuklanan binlerce sosyalist yada ilerici aydının ve emekçinin yanısıra, orta-

lğa yılgınlık havası yayılarak emekçi mücadelesinin sindirileceği sanılmıştır. Egemen sınıflar devletin burjuva demokratik kurumlarını da faşizme uyacak biçimde ayarlamak istemişler ve yapabilecekleri tüm anti - demokratik, faşizan tedbirleri getirdikten sonra, seçimlere gitmek zorunda kalmışlardır.

Ama bütün bu zorbalığa karşı, emekçi hareketi durmuş mudur? Asla... Emekçi halkımızın hareketi, bilinçlenmesi, uyarışı, sosyalist kadroların ve sosyalist bir partinin öncülüğünden yoksun olduğu halde durmamış, tersine artmış, ve güçlenmiştir.

Emekçi halkın ekonomik - demokratik mücadelesinin en hareketli kesimi bu dönemde de yine işçi sınıfı olmuştur. Bütün grev yasaklarına ve açık kapalı tehditlere rağmen, egemen sınıflar işçilerin ekonomik mücadelesini durduramamışlardır. DİSK'in yürüttüğü ilerici ekonomik mücadelenin yanı sıra, Türk - İş'in bir kanadı da nisbeten solda bir çizgiye gelmiştir. Bir sosyalist siyasi partinin ideolojik ve politik önderliği olmadığı halde kaydedilen bu gelişimler küçümsenemez.

Öte yandan, şehir küçük burjuvazisi ve bir kısım kır küçük burjuvazisi ile yoksul köylülük silkinmeğe başlamıştır. Böylece sosyalist partinin öncülüğünden yoksun olan emekçi halk mücadelesi, kısmen CHP'ye kaymış, ideolojisi ve politikası sosyalizm olan işçi sınıfı ve sosyalist aydınlar da CHP'yi destekleyince, egemen sınıflar hiç ummadıkları 14 Ekim tokadını vermişler, büsbütün birbirlerine düşmüşler, aralarındaki çelişkiler, politik düzeyde daha da derinleşmiştir.

Halkımızın devrimci Birikimi

Niçin Sosyalist Parti acildir sorusuna cevap verirken, herşeyden önce yurdumuzdaki bu büyük sosyal uyanışı ve birikimi gözönünde tutuyoruz.

Sözkonusu birikimi vurgulamak bir avunma olarak alınırsa, kitlelere ve işçi sınıfına inanmayan karamsar entellektüel tavrı ortaya çıkar. Yine biliyoruz ki, varolan bu birikim, CHP'nin yarattığı bir birikim değildir. Bu birikim, şu anda kendisi dağınık da olsa, Türkiye sosyalist

hareketinin şerefli mücadelesinin bir sonucudur. Hatta bugünkü sosyal demokrat ve ilerici CHP bile, işçi sınıfının dünyada ve Türkiye'de vermiş ve vermekte olduğu mücadeleden dolayı bir ürünüdür. CHP arkasındaki kitle birikimini doğrudan doğruya CHP'ye maletmek, gerçekte umutsuzluktan ve pasifizmden başka bir şey değildir.

Şu halde sosyalist partinin kurulmasını bilinmedik bir tarihe erteleyen görüşün karşısına önce, varolan kitle birikimini ve bu birikimdeki sosyalist etkenliği göstererek çıkmalıyız.

İkinci olarak, bu önemli birikimin nitel içeriğinin ve objektif koşullarının, yani işçi sınıfımızdaki bilinçlenme ve hareketlenme sürecinin —son yıllarda kendiliğinden kalmasına rağmen— ne kadar önemli ve hızlı olduğunu parmak basmalıyız.

İşçi sınıfının birikimi

İşçi sınıfının tarihsel görevini göremeyen birtakım ilerici küçük burjuva aydınlarıyla, bu misyonu sadece kitaplardan bilen diğer bir kısım «sosyalist» aydınlar sosyalist partinin kurulmasını geleceğin «umutlu» ve «rahat» günlerine bırakabilirler. Ama işçi sınıfı, kendi öz partisini kurma işlemini onların keyfine göre belirleyemez... Çünkü işçi sınıfı kendi mücadelesinin masa başında yada dergi - gazete sayfalarında gerçekleşmeyeceğini; gelecekteki o daha «umutlu», daha «rahat», daha «demokratik» günlerin, ancak ve yalnızca işçi sınıfı partisinin kılavuzluğunda geleceğini bilir.

Varolan birikimin önemli olduğunu tekrar tekrar vurgulamak bir abartma değildir. Bu vurgulama moral vermek için de yapılmıyor. Objektif bir gözlemi herhangi bir tahriفة gitmeksizin birtakım gözlemlere göstermek görevimizdir. İşçi sınıfı ve halkımızdaki uyanışın, hareketlenmenin, silkinmenin üzerinde ısrarla dururken, bunu moral amacıyla değil, uyarı amacıyla yapıyoruz. Çünkü emekçi kitlelerdeki birikim önemli olduğu kadar tehlikelidir de... İşçi sınıfının ve halkın hareketlenmesi kendiliğinden niteliğini sürdürdükçe, yakın gelecekte yığınsal anarşinin

başgöstermesi tehlikesi vardır. Eğer başta işçi sınıfı olmak üzere devrimci kitleler, işçi sınıfı partisi öncülüğünde ve disiplinde derlenip toparlanmazsa, anarşi her şeyden önce işçi sınıfı içinde başgösterir. Geçmişteki ve günümüzdeki dünya işçi sınıfı pratiğinde ortaya çıkan ekonomizm, sendikalizm, anarşist - sendikalizm eğilimleri, ya işçi sınıfı partilerinin olmasından, yada bu partilerin işçi sınıfının gerisinde kalarak, onun hareketini kucaklayamamasından doğmuştur. Pratiğin her defasında doğruladığı böyle bir gerçek görmezlikten gelinemez.

Partinin uzun süre varolmamasının çıkaracağı en büyük tehlike, kendiliğinden gelişmekte olan işçi sınıfı mücadelesini örgütsüzlüğe itmek, onu siyasi mücadeleden yoksun bırakarak, egemen sınıfların önüne yeni bir yem olarak sürmektir. Hem bu yem, 1971 fırtınasını da aşan daha ağır zararlara yol açacağından, bunun kayıpları küçük burjuva bireysel terörünün açtığı yaralar kadar kolay sarılmaz. Burada işçi sınıfı içinde belirecek zararlı eğilimleri ısrarla vurguluyoruz.

Anarşi sadece silahlı terör değildir. Anarşi aynı zamanda örgütlenmemek ve merkezi otoriteden uzakta bağımsız, başbozuk bölük - pörçük mücadele yürütmektir. İşçi sınıfının içinde doğan böyle tehlikeler, ona küçük burjuva terörizminden çok daha fazla zarar getirir, getirmiştir. Örnek verecek olursak, bugün Latin Amerika ülkelerindeki küçük burjuva sol sapmasının işçi sınıfına getirdiği zarar şüphesiz ki küçümsenemez; ama, geçmişte partilerinin zaafı yüzünden anarşiye kayan İspanya işçi sınıfının, (ve tüm halkının) uğradığı kayıplar, yada Birinci Dünya Savaşı sonrasında fabrikaları işgal eden, makineleri tahrip eden İtalyan ve Alman işçi sınıfının üzerine bir süre sonra bastırılan faşizm ve Nazizm felaketi, küçük burjuva terörizminin açacağı yaralarla kıyaslanmayacak kadar şiddetli olmuştur.

1960 Sonrasında ve özellikle 1967'den sonra işçi sınıfımızda görülen hareketlenmenin hiç değilse beş altı yıllık hızını gözönünde tutarsak ve yakın bir gelecekte kurulacak bir sosyalist partinin bile, bu hareketi kolayca derleyip toparlaya-

mayacağını dikkate alırsak, sosyalist aydınlar ve kadrolar arasında süren çoğu gereksiz ve objektif mesnetsiz uyumsuzlukların halkımıza ne kadar vakit kaybettirdiğini daha iyi görmüş oluruz. 1970'de küçük burjuva gevezelikleri sürüp giderken, 15 - 16 haziranda patlayan, işçi sınıfımızın o tarihi olayını önemli bir ders olarak kabul etmek zorundayız. Pek çok kimseyi şaşırtan o birikim gerilemiş değil dir; tersine, bu kez Türk - İş'i bile bir ölçüde içine alan bir tırmanma içindedir.

Teorik doğrulardan öte, partinin kaçınılmaz ihtiyacının somut belirtisinin işçi sınıfımızdaki objektif birikim olduğu ve bunun bir an için ihmale gelmeyecek derecede önem taşıdığı gerçeğini tekrar tekrar bilmeliyiz... Belki kurulacak sosyalist parti de hareketi kısa sürede derleyip toparlayamayacaktır. Ama hiç kuşku işçi sınıfı için bir siyasal odak noktası haline gelecek, siyasal mücadele ekonomik mücadeleyi aşip ön plana geçecek ve ekonomik mücadeleyi yönetecek ayrıca kadrolar arasında keşmekeşin ortadan kaldırılması ve temel sapmalar dışında genel bir işçi sınıfı çizgisi etrafında bir birleşme ve bütünleşme platformunun, *lafla değil*, somut olarak açılması mümkün olabilecektir. Böylece ekonomik örgütlerin siyasal eğilimlere alet edilmesi ve siyasal eğilimlerin ekonomik örgütler içine yerleşerek, sendikalizmin ve işçi anarşizminin tohumlarını atması tehlikesi büyümeden önlenmiş olacaktır...

Parti kurulmasını savaşımlayanlar, siyasi mücadelenin öne çıkarılmasından korkup, şimdilik ekonomik mücadelede ısrar edenler, tarihteki Ekonomistlerin hatalı tutumu içindedirler. Bilindiği gibi ekonomistler işçi sınıfının bir dönem sadece ekonomik mücadele yapmasını, siyasi mücadeleyi ise liberal burjuvazinin yürütmesini savunmuşlardı ve işçi sınıfı devrimcileri bu sapık çizgiye karşı mücadele vererek tehlikeyi saf dışı etmişti. Bugünkü Türkiye'nin «liberal burjuvazisi» CHP'dir, ve bunca deneye rağmen bugün aynı şeyler savunulmakta, seksen yıl öncesinin yanlış çizgisi, uzunluğu belli olmayan bir süre için Türkiye'nin 1974 şartlarında yeniden canlandırılmağa çalışılmaktadır. Görevimiz

bu modern ekonomistlere karşı, siyasi mücadelelerinin önceliğini savunup korumaktır. Siyasal mücadelenin geriye itilmesi veya böyle bir tutum önünde susulması düşündürülemez.

Şehir küçük burjuvazisi:

Hareketli kitleler sadece işçi sınıftan ibaret değildir. Şehir ve kır küçük burjuvazisinin, kendi küçük burjuva örgütleri çevresinde ekonomik ve demokratik talepler konusunda yeniden canlanacakları açıktır. Üç yıllık anti - demokratik dönemde bile söndürülemeyen küçük burjuva zümre örgütlenmeleri, meslek örgütleri ciddi bir canlanma yaşıyorlar. Bu örgütlerin yapıları, politik tutumları şimdiki CHP'nin siyasal çizgisinin ilersinde, işçi sınıfına daha yakın bir eğilim içindedir. Bu küçük burjuva zümrelerini işçi sınıfının politik öncü disiplinine kazandırmak da partinin görevleri arasındadır.

Köylülük:

Ağırlıklı olarak, aydın küçük burjuva kesimlerini kapsayan bu zümrelerden başka, köylülüğün, içinde bulunduğumuz dönemde geçmiş yıllara göre ileri sayılabilecek örgütlenmelere gideceği gerçeği, şehir küçük burjuvazisinin durumundan da daha fazla önem taşıyor.

Yeni hükümet destek sağladığı köylü kitlelerinin örgütlenmesini kolaylaştıracak bir tutum içine girecek ve yüzyıllardır örgütsüz kalmış, Cumhuriyet devrinde de özellikle örgütlenmemiş köylüler, çeşitli araçlar ve amaçlar etrafında örgütlenmeye yöneleceklerdir. Bu örgütlenmelerin başında kooperatifleşme geliyor. Ekonomik amaçlı bu örgütlenme biçimine içerik kazandıracak ve köylüye siyaset hedefler gösterecek tarihsel güç, işçi sınıfının kendisidir. Toprağa bağlı küçük mülkiyetçi yapısı gereği ve yüzyıllardan beri sürüp gelen ezilmişliği, dağınıklığı ve şartlanmışlığı ile köylülük zaten zor örgütlenen bir kesimdir. Ekonomik amaçlar etrafında toparlanma köylülüğün örgütlenmesinde, tarihimiz için önemli bir dönüm noktası olabilir. Bu dönüm noktasının tarihsel bir önem taşıması için, siyasal he-

deflere dönük olması zorunludur. Söz konusu hedefleri ise ancak işçi sınıfı partisi gösterebilir. Böylece işçi sınıfı öncülüğünün deki zorunlu işçi - köylü ittifakının sağlam temellerinin atılması yönünde ciddi girişimler sağlanabilecek ve işçi sınıfı, temel müttefiği olan yoksul köylülükle köklü bağlar kurabilecektir.

Öğrenci Gençlik:

Sosyalist Partiyi bilmedik bir geleceğe ertelemeyen çok önemli sakıncalarından biri de, gençlik kesiminin durumudur. Geçmiş yıllarda işçi sınıfı ile devrimci kadrolar arasındaki kopukluk, gençlik içinden çıkmış kadroların yine gençliğe yaslanarak «eylem» yapmasını doğurmuş ve demokratik gençlik hareketleri bireysel terörizme kayarak tezgâhlanan faşizm bahane hazırlamıştı.

Uzun yıllardan beri doğru hedeflere yönetilemeyen demokratik gençlik kitleleri, üç yıllık dönemde en ağır baskılar altında kalan kesimlerin başında geldi. Bu baskılar bir yandan yulgunluğu getirirken, öte yandan bir tepki birikimini de besledi.

Üç yıl içinde öğrenci kitlelerinin yarısından fazlası yenilenmiş olmasına ve ağır baskılara rağmen, gençliğin ilerici potansiyeli yokedilememiştir. Rejimin egemen anti - demokratik niteliğinin yanısıra, okul idarelerinin gerici baskıları ve rejimden destek alan azınlık faşist komando terörü, öğrenci gençlik içinde büyük tepkilerin birikmesine yol açmıştır. Gençlik birikiminin boğulamamış olması sevindiricidir ama bu birikimin, içinde bazı tehlikeli tohumları barındırdığı da gözden kaçmamalıdır. Nitekim seçimlerden sonra yapılan bazı sanat ve halk şairleri toplantılarında bu tohumların belirtilerini gördük.

Gençlik kitlelerini mümkün olduğu kadar işçi sınıfı öğretisine ve disiplinine kazandırmak günümüzün önde gelen görevleri arasında yer alıyor. İşçi sınıfı öğrenci gençliğe kulaklarını tıkayamaz. Tıkasa bile, meseleyi çözmüş olmaz. İşçi sınıfı hareketi dışında gelişecek bir sol (goşist) gençlik hareketi, egemen sınıfların çeşitli provokasyonları ile yeni sümürcü despotizmlerine bilmeyerek zemin hazırlayabilir. 1971 öncesi ve sonrası belleğimizde bütün

canlılığıyla dururken, gençlik faktörü sili-
nip atılamaz, egemen sınıfların provokas-
yon alanı haline getirilemez. Gençliğin dü-
şebileceği küçük burjuva terörizmini önle-
menin yolu ise, ona hedef göstermek, onu
demokratik bir güç olarak, işçi sınıfına
bağlı tutmağa çalışmaktır. Gençlik kitlesi
ni kuru yazılarla, konferanslarla etkilemek
kolay değildir, işçi sınıfı mücadelesine ve
disiplinine kazandırmanın yolu yine sos-
yalist partiden geçer. Gerçi, işçi sınıfı par-
tisine ve çizgisine rağmen bazı gençlik
öğeleri yine sol sapma içine düşeceklerdir.
Ama işçi sınıfı politikasına ve örgütüne
bağlı bir demokratik gençlik çizgisi yara-
tıp, onu doğru devrimci mücadeleye ka-
zanmak ihmal edilmeyecek bir önem ta-
şıyor. Çok titizlik isteyen bir uğraştır bu.
Bir yandan gençliği anarşinin kucacağına
düşmekten kurtarmağa çalışırken, öte
yandan sosyalist harekete gençliğin ba-
ğımsız tutumlarının damgasını vurmasını
önlemek gibi hayatı bir görevi içerir. Böy-
le güç bir görevi ancak başarılı bir sos-
yalist parti politikası yerine getirebilir.
Gerçi işçi sınıfındaki birikim eskiye göre
daha ileridir ve işçi sınıfı sosyalist mü-
cadeleye ağırlığını koyabileceği bir dö-
nem başlangıcındadır. Ama, hâlâ sosya-
list aydınların işçi sınıfına bilinç taşıması
evresindeyiz. Bu uğraşlarda, gençliğin de-
mokratik bir kitle gücü olarak değerele-
ndirilmesinin yanısıra, işçi sınıfının örgüt-
tü öncülüğünde gelişecek bir gençlik ha-
reketinin içinden süzülecek işçi sınıfı dev-
rimcilerini, çeşitli sınavlardan ve disiplin-
li çalışmalardan geçirip partiye alarak iş-
çi sınıfı mücadelesine fiilen katma, bir baş-
ka deyimle politik mücadele için gençlik-
ten işçi sınıfı militanı kazanma gerekliliği
günümüzde önemini korumaktadır.

Günümüz koşullarında gençliğe hedef
gösterme, onu olabildiğince yanlış çizgi-
lerden kurtarıp sosyalizme kazandırma,
ayrıca gençlik içinden seçkin işçi sınıfı dev-
rimcisi kazanma ödevi de sosyalist parti-
nin omuzlarındadır.

Kadroların Toparlanması ve Yanlış Eğilimlerin Giderilmesi:

Sosyalist parti sorununun en getin-
noktası kadroların toparlanması sorunu-

dur. Yıllardır başıboş kalmış yada yan-
lışları görmüş, ama örgütsüzlük içinde ne
yapacağını şaşırılmış bazı kadrolara hedef
gösterme, serüvenci örgütlenme biçimleri-
nin gelişmesini önleyerek, provokasyonları
engelleme zorunluluğu da, sosyalist par-
tinin gerekliliğini dayatıyor. Uzun süre-
cek bir partisizlik dönemi, emekçilerin bu
hareketliliği içinde, maceracı örgütlenme-
ler getirebilecek, «kadrolaşma», «merkezi-
leşme» yaftaları altında, egemen sınıfların
işine gelecek tarzda çeşitli örgütlenmeler
ortaya çıkabilecektir. Eninde sonunda ege-
men sınıfların kucacağına düşecek bu yuvar-
ların, bu türden ahbab çavuş tekkelerinin
dağılarak işçi sınıfının merkezi otoritesi-
nin disiplinine ulaşmasının biricik yolu,
sosyalist partidir.

«Birtakım iyi niyetli yada kariyerist,
İşgüzar öğelerin, partisizlik yüzünden et-
raflarına iyi niyetli emekçileri, aydınları
taparlayarak maceralara dalmaları bizi il-
gilendirmez» diyemeyiz. Kadrolara hedef
göstererek, onları işçi sınıfı partisinin di-
siplinine kazandırmak ve işe yarar pek
çok öğenin serüvenler içinde kaybolup git-
mesini önlemek sosyalistlerin en önemli
görevleri arasındadır. «Giden gider; her
koyun kendi bacağından asılır» mantığı
kaderci bir tavidir. Sosyalist parti sadece
kendi bünyesi içindeki öğelerin gelişmesini
değil, aynı zamanda kendi dışındaki sos-
yalist öğelerin, hatta bireylerin de sorum-
luluğunu duymak ve onlara hedef ve doğ-
ru yolu göstererek, sosyalist kadroları
doğru devrimci çizgiye ve doğru örgütlen-
me çalışmasına kazandırmak zorundadır.

Sosyalizm dalgasının yükselme dön-
eminde, egemen sınıfların en çok istediği
seylerden birisi, kadroları yaygın kitle çar-
ışmasından uzaklaştırıp, bir bakıma kit-
leden tecrit ederek onların etki alanlarını
daraltmak ve sonra da provokasyon ve an-
arşi ağını örmektir. Egemen gerici güç-
lerin bu oyununa düşmemek gerekir. Tekel-
ci burjuvazinin ve örgütlerinin üç yıldır
uygulayageldikleri bu taktiğin sosyalist-
lere verdiği büyük zararlar gözler önün-
dedir.

Sosyalist partinin kurulmasının bilin-
medik bir geleceğe ertelenmesi çeşitli pro-
vokasyonlara yolaçacaktır. Antidemokratik

baskılar altında provokasyona düşmemiş, ayakta kalmış öğelerin, Sosyalist Parti çatısı altında devrimci mücadele içinde hareketlendirilmesi mümkünken partinin geciktirilmesi, sözkonusu kadroların bir kısmını maceralara itebilecektir.

Demokratik Mücadele'de partinin zorunluluğu

Bugün için yurdumuzda burjuva demokratik bir hükümet vardır. Ama hükümetin demokratik zihniyetli olması yeterli değildir. Ülkemizde anti - demokratik yönetim anlayışı, tekelci sermaye egemenliğine bağlı olarak sürüp gidiyor. Şimdiki kabine, devlet organlarından sadece birisidir ve kendi burjuva demokratik anlayışını yerleştirmesi, anti - demokratik sınırları batı demokrasisi sınırlarına doğru geletirmesi bile uzun çabaları gerektirecektir. Kaldı ki bu kabine, CHP'nin sağ kanadını içine almış durumdadır. İşçi sınıfı düşüncesine karşı olduğunu açık açık ilân eden MSP'nin, anti - sosyalist tutumunu demokratik sınırların genişletilmesi eğiliminde bile çelişkili kalacaktır. Bir an için, hükümetin samimi bir demokratik tutum benimsemiş olduğunu düşünsek bile gerçek demokrasiyi CHP'den mi bekleyeceğiz?

Bilim, yani tarihsel akış, demokrasi- nin asıl sahibinin işçi sınıfı olduğunu gösteriyor. Demokrasi, en geniş halk yığınlarının kurtuluş özelemleri ve gerçek çıkarları içindir? İşçi sınıfı ise, çağdaş toplumun en demokratik kesimidir. İşçi sınıfı demokrasiyi CHP'den bekleyemez. İşçi sınıfı toplumsal gelişmeye damgasını vururken, onun çok önemli bir yanı olan demokrasiye de damgasını vuracaktır. İşçi sınıfının aktif ve bilinçli öncülüğü olmadan demokrasinin gelişip güçleneceğini ummak yada demokratik ruhu, burjuva demokrasisi sınırları içinde algılamak kuyrukçu ve teslimiyetçi bir tavırdır. Batı ülkelerinde burjuva demokrasisinin Türkiye'ye göre gelişmiş olmaları, oradaki burjuvaların, Türkiye egemen sınıflarından daha demokratik zihniyetli ve iyi niyetli olmasından ileri gelmez. Eğer Batı demokrasisi, Türkiye demokrasisine göre daha ileriyse bunun en önemli nedeni, işçi sınıfının

vermiş olduğu büyük ve çetin sosyal mücadeledir.

İçinde bulduğumuz dönemde, işçi sınıfının en önemli görevlerinden birisi demokratik mücadeleye öncülük etmesi olacaktır. Demokrasinin gelişip güçlenmesi, kökleşmesi, kurumlaşması ancak işçi sınıfının vereceği mücadeleden geçer. Egemen sınıfların bir CHP hükümetine bile tahammül edemeyerek, onu devirip, faşizmi ilân etme emellerini göğüsleyecek en büyük barikat, işçi sınıfının demokratik önderliğindeki halk kitleleri olacaktır.

Şu halde, demokrasi mücadelesinin, sosyal mücadele içinde gelişip güçlenmesinin önderliğini de işçi sınıfı partisi yapacaktır. Demokratik güçleri bölmeyelim bahanesiyle önlenmeğe çalışılan Sosyalist Parti, tam tersine, demokrasiyi geliştirecek ana siyasal örgüt olacaktır.

Sosyalizmin bağımsızlığı ve Parti

Yine günümüzün en önemli sorunlarından birisi sosyalizm ile sosyal demokrasi arasındaki derin uçurumu, başta işçi yığınları olmak üzere, yoksul köylülüğe, şehir küçük burjuvazisine, diğer emekçi köylü ve şehirliler kesimlerine göstermektir. «Umudumuz Ecevit» sloganının, henüz sınıf bilincine ulaşmamış pek çok işçi tarafından geçici bir ışık olarak benimsendiğini itiraf etmek zorundayız. Başta işçi sınıfı olmak üzere, halkımızın daha fazla oyalanmağa tahammülü yoktur. Halkın sorunları iyi niyetle çözülemez. Halk ancak bilimsel doğrular ve ilkeler kılavuzluğunda, fiilen örgütlenerek kendi kurtuluşunu kendisi gerçekleştirecektir. Halkın bilimsel kılavuzu ise işçi sınıfının düşüncesi ve politikasıdır.

Öncelikle ve özellikle işçi yığınları başta olmak üzere emekçi kitlelerin sosyalizm rehberliğine kazandırılması için, sosyalizmin sosyal demokrasiden olan farkını, en derin çizgileriyle ortaya koymak gerekir. Bu çabaların yayın organlarıyla yada yazılarla yapılacağını sanmak pasifistlik ve teslimiyetçi aldırmaçlıdır. Emek - sermaye uzlaşmasının bir formülü olan sosyal demokrasi ile emeğin sermayeye karşı mücadelesini ve zafetini temsil eden sosyalizm arasındaki far-

ki da kitlelere ancak Sosyalist Parti gösterilebilir.

Uluslararası Durum:

Bütün bunlardan başka, emperyalist dünyanın geçirmekte olduğu sarsıntı ve dalgalanma her geçen gün biraz daha şiddetleniyor. Sosyalist sistemin başarısının yanı sıra, az gelişmiş ülkelerin ulusal kurtuluş mücadeleleri gitgide güçleniyor; bu ülkelerde de işçi sınıfının politik ağırlığı arttıkça artıyor. Öte yandan, emperyalist ülkelerin işçi sınıfı gitgide hareketlenip güçleniyor ve iktidara yaklaşıyor. Emperyalist dünyayı saran grev dalgası ve işçi sınıfının politik - ekonomik - ideolojik mücadelesi, metropol oligarşilerini gitgide sıkıştırıyor. Dört bir yandan sıkışmış durumdaki emperyalist burjuvazinin kendi içindeki çelişkiler de derinleşmiş durumda. Uluslararası kapitalizm 25 yıl kadar sürdürebildiği tek başlıktan çıkarak belli başlı üç merkez arasında pay ediliyor ve bu merkezler arasındaki mücadele giderek kızışıyor. Son petrol olayının uluslararası kapitalizme vurduğu darbe, hem bu mücadelenin bir kanıtı hem de mücadeleyi hüsübütün şiddetlendirecek bir faktördür. Dıştan ve içten kısıvrak yakalanmış olan emperyalizm şüphesiz kolay teslim olmayacak ve dünyayı kana, ateşe boğmağa çalışacaktır.

Dünyanın kalıcı barış ve kardeşliğe ulaşması için daha pek çok çalkantılardan geçeceği önümüzdeki süreçte, genel anti-emperyalist mücadelede Türkiye halkının en etkili bir şekilde yerini alması için, işçi sınıfı partisinin politik ağırlığını duyurması zorunludur. Bütün bu alt - üst sınıflar içinde Türkiye işçi sınıfını ve halkını Sosyalist Partiden uzun bir süre daha mahrum etmek, hiç bir bilinçli yada iyî niyetli sosyalistin isteği olamaz.

İdeolojik Güçlenme zorunluluğu

Sosyalist teorinin kılavuzluğunda Türkiye sosyalist mücadelesinin ideolojik oluşumunun gelişip güçlenmesi de günümüz sorunları arasındadır. Bireysel entelektüel çabalarına bırakılmış ideolojik çalışmalar, bir çok fantaziye ve sapmayı da içinde getirir. Ülkemizde sosyalizmin bili-

minin güçlenmesi, ideolojik gelişimin sağlanması için biricik yol yine Sosyalist Partidir. Parti dışında yapılacak her türlü ideolojik tartışma anlamsız ve zararlıdır. Ayrıca bir ideolojik olgunlaşma ancak Partinin merkezi denetiminde gerçekleşir, pratikte habire sınıanıp yanlışlarından arındırılır ve sosyal pratiğin gelişimi içinde ideolojik birlik pekişir. Pratikte doğrulanmayan ve geliştirilmeyen bir ideolojik birlik sunudur. Teori - pratik birliği halinde gelişecek olan bu oluşumu da ancak parti yerine getirebilir.

İşçi sınıfının bağımsızlığı

Bütün bu sıraladığımız genel ve özel gereklerin gelip düğümlendiği nokta *işçi sınıfının bağımsızlığı*'dir

İşçi sınıfının, hem kendi politik, ekonomik ve ideolojik mücadelesinde hem de topluma kılavuzluk etme görevinde başarılı olmasının en birinci şartı, onun bağımsız politikasıdır. İşçi sınıfının bağımsız politikası olmadan, ne sosyalizm zafere ulaşabilir, ne demokrasi gelişebilir ne de yabancı ve yerli sömürücü sınıfların halkımızın üstündeki sultasına zaafa uğratabilir

Dikkat edilecek olursa, sosyalist partinin kurulmasını uzak yıllara erteleyen zararlı unsurlar işçi sınıfının bağımsızlığını ağızlarına bile almamaktadırlar. Almazlar, çünkü o bağımsızlık onları suç üstü halinde halkımıza teşhir eder

Teoride ve pratikte «iki kere iki dört eder» kesinliğiyle açık olan işçi sınıfı partisinin zorunluluğu ilkesinin günümüz özel koşullarında ertelemeye gelmeyecek bir görev olduğu yukarıda sıralamağa çalıştığımız nedenlerle vurgulanmaktadır

Sosyalist parti kendi içinde ve dışında pek çok güçlüğü barındıracaktır ama bu güçlüklerden kaçmanın yolu doluya tutulmak değildir. Söz konusu güçlükler onların üzerine gidilerek yenilir. Onlardan kaçmak yüreksizliğin devkesiği biçimine dönmüş yansımasıdır. Partide birlik ve beraberliğin disiplinin ve en ileri kolektif anlayışın, demokratik ruhun gerçekleşmesinin parti kurulmadan önce olamayacağı

açıktır. Zaten bu temel sosyalist parti ilkelerini sağlamak partinin dışı dönük çabalarını sürecinde, kendi içinde geçireceği evrimlerle mümkün olacak; kolektif disiplin, parti ve partili ruhu, demokratik merkezîyetçilik ve devrimci ilkeler ancak parti içinde güçlenebilecektir.

Türkiye'de sosyalist hareketi güçlendirmek görevi en acil sorunumuz olarak ortada dururken, bunun partisiz gerçekleşeceğini yada parti gecikse bile birşey kaybedilmeyeceğini ileri sürmek, işçi sınıfı devrimciliği değildir. Önümüzde çetin mücadeleler vardır, ama bu mücadeleleri bilimsel teori kılavuzluğundan bir an olsun ayrılmadan, doğru ama cesaretli taktiklerle yürütmek görevi ancak partide ve partiyle sağlanabilecektir...

II

NASIL BİR SOSYALİST PARTİ

Kurulacak sosyalist partinin burjuva sosyalizmini değil, işçi sınıfı sosyalizmini temsil etmesi ve kendi dışındaki yada içindeki sağ ve sol sapmalara karşı etkili bir mücadele verebilmesi için, işçi sınıfı düşüncesinin kılavuzluğundan ve bilimsel yönteminden bir an olsun ayrılmaması birinci şarttır.

Bu temel üzerinde, ülkenin sosyal yapısının ayrıntılı ve en az hatalı bir tahlilinin yapılması ve bu tahlilin günümüz somut şartlarının gerçekçi tesbitiyle birleştirilmesi ideolojik bir zorunluluktur.

Sosyalist Partide başlangıçta «asgari» değil, «optimum» bir ideolojik birlik zorunludur. Daha ileri ideolojik birliğe sosyal pratiğin gelişimi içinde varılacaktır. Partinin, sağlam ilkeler ve kesin bir ideolojik birlik etrafında kadroları toparlayıcı olması, emekçi halk mücadelesinin gerçek öncüsü durumuna gelmesi, bir zaman meselesidir.

Yazının başında da belirttiğimiz gibi, partinin kurulmasında adımlar atabilmek için olumlu ve yapıcı bir diyalogdan geçmesi çok gerekli bir zorunluluk olarak önümüzde duruyor. Partiyi bir oldu bittiye getirmemek şart olduğu gibi, diyaloga temel «evet»lerden başlamak tutununu ağır bastırarak, işin savsaklanmasına yol aç-

mamak yapıcı ve faydalı olur. İşçi sınıfını temsil edecek ve giderek onun öz partisi niteliğini daha da pekiştirecek Sosyalist partiyi, önümüzdeki dönemin en acil sorunu olarak gören işçi sınıfı sosyalistlerinin, yakın ilişkilerden ve diyaloglardan geçerek parti konusunda adımlar atmaları bir dilekten ibaret kalmamalıdır.

Bir yandan bu diyalog bütün imkânlardan yararlanılarak kurulurken, öte yandan dönemin koşulları elverdikçe sosyalist kadroların geçmişin eleştirisi - özeleştirisini açık yüreklilik ve cesaretle yapmaları sağlanabilmelidir. Ancak bu adımlardan sonra temel «evet»ler üzerinde birleşilecek ve daha ileri bir ideolojik birliğe varılması Partinin kuruluşuna — bir devrimci güven içinde — bırakılabilecektir. Burada temel «evet» işçi sınıfı çizgisini, işçi sınıfı ideolojisini, işçi sınıfının öncülüğünü kesin olarak benimsemek; burjuva sosyalizmine, mezhepci tekelci sol gezevelige, işçi sınıfını reddeden sorumsuz mace racılığa tavizsiz bir tutum içinde olmak biçiminde ortaya çıkıyor. Bu temel «evet»te birleşen sosyalistlerin diyalog kuramaları ve ilk adım olarak bir parti çatısı altında bir araya gelmemeleri düşünülemez.

12 Mart öncesinde dağılmış, bölünmüş, kavram kargaşasına düşmüş, küçük dükkanlarda ve yayın organları çevresinde toplanmış kadroların durumu, bu dönemde de Sosyalist Partinin çözümü en gerekli ve en güç sorunu olacaktır. Burada çok hassas bir çizgi sözkonusu oluyor, ve hemen şu soru aklımıza geliyor: Derlenmiş, toparlanmış, sağlam bir ideolojik birliğe varmış kadrolar mı partiyi gerçekleştirecektir, yoksa parti mi bu birliği ve toparlanmayı sağlayacaktır?

İlk cevabımız «ne o, ne de öteki» yada «hem o, hem öteki» şeklinde. Partinin kurulmasını oldu bittiye getiren ideolojik birlikten, güven ve çalışma anlayışından yoksun kadrolarla gerçekleşecek bir Sosyalist Parti çok kısa zamanda tökezler. Ama en derin, en ayrıntılı ideolojik birliği, kadro disiplinini, çok yönlü güven ve çalışma alışkanlığını kurduktan sonra partiyi gıdilsin önerisi, işi bilinmeyen bir tarihe ertelemek olur. Tekrar edelim; Ge-

rekli optimum (*asgari değil*) müşterekler için ideolojik çalışmalar yapılmalıdır, ama dörtbaşı mamur bir birliğe ulaştıktan sonra partiye gidilsin önerisi, gerçekçi değildir. Böyle bir tutum işi savsaklayan, yer yer çeşitli dar hesapları barındıran, cesaretli adım atamayan küçük burjuva tutumdur. *Sosyalist partinin kurulması bir zaman meselesi olarak değil, «optimum bir işçi sınıfı birliğinde» anlaşmak için gerekli şartların vakit kaybetmeden ulunlaştırılması* diye alınmalıdır. Geriye kalan asıl toparlanma görevini Parti yerine getirecektir. Partileşmenin birleşme noktasını mümkün olduğu kadar azami-leştirmeğe çalışmak gereklidir, ama böyle yapıyorum diyerek işi boyuna erteleyen bir tutum girmenin getireceği sakıncaların büyüklüğü göz önünde tutulmalıdır. Böyle bir eğilim klikçi ve grupçu tutumları bileyecek, yeni küçük dükkânlar açtıracak, gereksiz uzlaşmazlıkların öne sürülmesini doğuracak ve 1971 öncesinin bir üst düzeydeki tekrarına bilerek bilmeyerek zemin hazırlayacaktır. Gerek ürkeklik yada kaypaklık, gerekse geçmişten süregelen küçük dükkancılık tutumu bu önemli sorunumuzda ağır basarsa, doğacak sakıncaların sorumluluğu ertelemecilere ait olacaktır.

İşçi sınıfının düşüncesi kılavuzluğunda, Türkiye yapısını doğru olarak saptamış; gerekli ideolojik birliği sağlamış; gerekli kolektif disiplini uygulayacak bi-

lince sahip üyeleri bünyesinde toplamış; yukarıdan aşağıya merkezizetçiliğin, aşağıdan yukarıya demokrasinin işlediği; eleştiri - özleştirme ve ikna yöntemlerini gerçekten işleten; parti disiplinini güçlendirip, ideolojik birliği pekiştirecek ve partinin militan vasfını geliştirecek; günümüzün somut pratiğinin gereklerini âtalete düşmeden ve acalecilığe kapılmadan yerine getirecek; sosyalizmin ülke çapında sağlıklı biçimde yayılıp güçlenmesini hızlandıracak; emekçi hareketinin öncülüğünü zaman içinde kazanacak bir Sosyalist Partinin gerçekleşmesi için, iyi niyetle, yapıcı anlayışla, geçmişin kısır sürtüşmelerinden arınmış (yada arınmağa çalışan) bir tutumla, sağlam bir ilke birliğine varacak gerekli adımları atan bir tavırla bölücü ve dağıtıcı değil toplayıcı olarak çalışmalıyız.

Özellikle kaypak öğelerin meydana boş buldukları bu dönemde Sosyalist Parti sorununa ciddi olarak eğilmek zorundayız. Bilinçli bilinçsiz provokasyonları zamanında önlemek, partileşme sorununa şu yada bu yönde çomak sokanların üzerinde dikkatle durmak, provokasyon kapılarını, açanların yüzlerine kapamak gereklidir.

Sosyalist Parti sorunu, işçi sınıfının olduğu kadar tüm emekçi halkımızın dâvâsıdır. Sorunun hayati önemi de bu noktadan kaynaklanmaktadır.

TÜSTAV

«Burjuva sosyalizmi» yine sahnede

İlke

Sosyalist Parti sorununun ve tartışmalarının gündeme geldiği, derlenip toparlanma, örgütlenme zorunluluğunun kendini dayattığı ve bu zorunluluğun aynı zamanda egemen sınıflara, emperyalist güçlere, halk düşmanlarına yeni provokasyon ortamları ve yeni sapmalar yaratma imkânını da verdiği şu günlerde, Türkiye sosyalist hareketinin çoktan mahkûm ettiği bir çizgi yeniden boy gösterme çabalarına girişmiş bulunuyor.

Bu çizgi ve aslında bu çizgi etrafında düğümlenen Sosyalist Parti çağrı ve tartışmaları en çok sosyalist kadrolarla geçmişte hiçbir bağıntısı olmamış, sosyalistlikleri kendinden menkûl burjuva liberal kişiler, bireyci aydınlar, işçi sınıfı çizgi ve ideolojisini hiçbir zaman benimsememiş kanatlar tarafından yaygınlaştırılıyor. Bu kanatların sosyalizmin bilimini hiçbir zaman benimsememiş, her zaman reddetmiş, işçi sınıfına inanmak yerine oy avcılığı ve popülizme kaymış, «bağımsız sosyalizm», «hürriyetçi sosyalizm», «förtçü sosyalizm» diye kavramlar uydurmuş ve tekelci sermaye kesiminin en geniş icazetine olduğu kadar en büyük övgülerine

de mazhar olmuş bir çizgiyi sosyalist örgütlenmenin odak noktası olarak seçmelerinde şaşılacak bir yan yok.

Kendilerine «bağımsız» sosyalistler adını vererek her fırsatta ortaya atılan, her atılışa halkımızdan daha ağır bir sille yiyen, 14 Ekim seçimlerinden sonra, bırakalım genel çizgisini, taktiklerinde bile sonuna kadar hatalı olduğu görülenler, bugünlerde birkere daha siyaset sahnesine çıkmaya ve Türkiye'de sosyalizmin kendilerinden sorulacağını ispatlamaya hazırlanıyorlar.

İLKE, Sosyalist Parti Sorunu yazısında Partinin neden gerekli olduğuna değinirken, örgütlenme konusunda ortaya çıkan iki yanlış eğilimden «ertelemeci, savsaklayıcı veya şimdilik Partiyi gereksiz sayan» tutumu enine boyuna ele almaya ve sergilemeye çalıştı. Ancak, bu yazıda ele alınacak diğer çizgi, diğer sapma, birincisinden de büyük bir tehlike teşkil ediyor.

Sosyalist Parti'yi gereksiz sayanlarla olduğu kadar, Sosyalist Parti'yi burjuvazinin kesin güdümünde, hattâ burjuvazinin isteklerine uygun olarak kuracak çiz-

gilerle de mücadele etmek, günümüzün kaçınılmaz görevleri arasındadır. İşçi sınıfı ve sosyalistler tarafından çoktan silkelenip atılmış, ancak günümüz koşullarında yeniden tehlike olabilecek bu «aşırı sağ sapma» yı yeniden teşhir etmemiz gerekiyor.

İlerde olaylar geliştikçe, konuyu daha da derinleştirip, sosyal pratikte evrensel «sağ sosyalizm» in genel özelliklerini ve işçi sınıfı sosyalizminden olan kesin farklarını teorik kökenleriyle ortaya koymak gerekecektir.

Şimdilik, bu yazı çerçevesinde, «Türkiye'ye özgü» sahte sosyalizmin, bir çeşit «burjuva sosyalizmi» nin ana çizgilerine kısaca değineceğiz.

Tekelci kesimin «vatansever» ilân ettiği, soldaki boşluğu doldurmanın tek adayı olarak gösterdiği, kendisi gibi «vatansever olmayan ihtilâlciler marksisistler tarafından çoktan afaret edildiği» ni söylediği, «halisane çabalar» içinde gördüğü «burjuva sosyalizmi» çizgisi, şimdi, gerçek bir sosyalist kuruluş ve toparlanmaya karşı bir engel, bir paratoner gibi çıkarılmaktadır.

Söz konusu zararlı eğilimin, sapma çizgisinin, belli başlı noktalarını, işçi sınıfı sosyalizminden ayrıldığı birkaç temel kavramı görelim; bu sapık çizgiyi işçi sınıfı çizgisinden ilk bakışta ayırmasını bilelim...

Gerçek Bağımsızlık Kavramı

Sosyalizmin bağımsızlığı deyince akla tek kavram olarak, işçi sınıfının uluslararası ve yerli burjuvazi ile diğer sömürücü sınıflardan bağımsız politikası gelir. Dünyanın hiç bir yerinde bunun dışında bir «sosyalist bağımsızlık» kavramı duyulmamıştır. İşçi sınıfı, barış, demokrasi ve sosyalizm mücadelesini sömürücü sınıflardan ve güçlerden bağımsız olarak, onların kuyruğuna takılmadan, onların çizdiği sınırlara ve hazırladıkları tuzaklara düşmeden yürütebildiği ölçüde bağımsızdır. Sosyalizmin bağımsızlığı ile işçi sınıfının bağımsızlığı tamamen özdeş kavramlardır ve bağımsızlık ilkesi demokrasi ve özgürlük ilkeleriyle birlikte, zaten sosyalizmin içinde başlıca öğedir. Bu anlam-

da bağımsız olmayan bir hareketin işçi sınıfı sosyalizmi olduğunu düşünmek bile imkânsızdır.

Kendilerine kaç yıldır «Bağımsız Sosyalistler» adını vererek, kendi dışındaki sosyalist unsurları yıpratmaya yönelenler Türkiye'nin en bağımlı sosyalistleri oldukları halde, bağımsızlık kavramını sapturarak, siyasî rakiplerini egemen sınıflara jurnalleyerek, varlık nedeni kazanmak istediler. Oysa tekrar tekrar altını çizmek gerekir ki, sosyalizmin bağımsızlığı, sosyalist sınıf ve kesimlerin dış ve iç egemen sömürücü sınıflardan olan bağımsızlığıdır ve bağımsızlık kavramı A'sından Z'sine kadar sosyalizmin içinde «mündemictir». Tıpkı demokrasi, özgürlük barış ve kardeşlik gibi...

Her ülkenin sosyalist partisi, kendi özgül koşulları içinde kendi politikasını çizer. Bu zaten bağımsız politikanın ta kendisidir. Ama sırf emperyalizme göz kırpmak ve diğer sosyalist partilere sövmek için bir sahte bağımsızlık kavramı ortaya atılmışsa; bunu da yerli egemen sınıflara en bağımlı bir sahte sosyalist çizgi yapıyorsa; yani sosyalizmin gerçek bağımsızlık özü olan, emperyalizmden, egemen sınıflardan bağımsızlık kavramı unutturulup, sosyalistler arasına nifak sokma çabaları güdülüyorsa, bu çizginin kimin tarafından kullanıldığını ve hangi sömürünün hangi zulmün işine yaradığını teşhir etmek gerekir.

Nitekim, bu «bağımsız» sosyalistleri büyük sermaye kesiminin baş ve yarı resmî sözcüsü durumundaki dergiler ve yazarlar, 14 Ekim öncesinin olağanüstü ortamında bile övgüyle anmışlar, bunlara methiyeler düzmüşler ve bunları «vatansever» ilân etmişlerdir.

Devir Dergisinden alınma şu satırları bir daha okuyalım : «Aslında nazarı olarak solda bir hareket olmasına, TİP'in yerine gerçekten sosyalist bir parti kurulması yolunda bir adım atılmış bulunulmasına sevinmeleri gereken sol kalemlerin şimdi tek sesle Aybar'a hücum etmelerinin, Aybar'ı karalamaya çalışmalarının sebepleri acaba nedir? İşte bu sebeplerde, gelecek için tehlikeli sol hesapların tohumları yatıyor... Aybar kendisi gibi Va-

tunsever olmayan ihtilâlcî Marksistler tarafından çoktan afaroz edilmişti. Aybar'ın TIP'i tehlikeli ve vatan çıkarlarına karşı bir Moskova yörüngesine ve Türkiye Halkları sloganları peşine sokma teşebbüsleri karşısında direnmesi, giderek Fehice Boran - Sadun Aren ekibi tarafından Genel Başkanlıktan düşürülmesi, likide edilmesi ile sonuçlanmıştı.

Türkiye yelpazesinin en sol tarafını doldurmak üzere açıktan açığa bir Marksist Parti kurulacaksa veya kurulabilecekse bunu hiç şüphesiz herşeye rağmen *vatanperver ve dürüst Aybar*'ın yapması yerinde olurdu... Bu aşırı solcular... onun halisane çabalarına engel olmaya çalışmaktadır.» (Devir Dergisi, sayı 46, sayfa 12 - 13, Soldaki Boşluk)

Böylece tekelci kesime bağımlı ve ondan icazetli «bağımsızlıkçılar» a yeşil ışık çoktan yakılmış, çabalar ürünlerini vermişti.

Hürriyetçi Sosyalizm, Fertçi Sosyalizm

Burjuva sosyalizmi çizgisinin tahrif ettiği bir diğer kavram, hürriyetçiliklerdir.

Tekelci sermaye sosyalizminin baş sözcüsünün konuyla ilgili fikirleri 1946 yıllarına kadar gider. Bu çizginin baş temsilcisi, sosyalistler arasında fırtınalar koparan görüşlerinin doğruluğunu ispatlamak (!) ve kendisinin 1968'de saptadığını, daha önce de aynı görüşleri savunduğunu belirtmek için, daha 1945 yılında «kişi ile sosyalist düzen» arasındaki ilişkilere eğildiğini belirterek o zamanlar şöyle dediğini ve görüşlerini asla değiştirmedeğini iftiharla tekrarlıyordu :

«...Bundan, sosyalizmin ferdi hedef alan bir sosyalizm olması gerektiği ortaya çıkar. Hiç korkmadan iki barışmaz gibi görünen kelimeyi yanyana getirelim ve beklediğimiz hürriyetçi, mutlu rejimin adını koyalım : Bu fertleri hedef alan fertçi sosyalizmdir. Bizim sosyalizmimiz fertçi bir sosyalizm olacaktır...» (M. Ali Aybar, TIP olağanüstü II. Kongre Konuşması, 28. 12.1968, Türk Solu Sayı 49, ANT. sayı 105)

Fertçi sosyalizm kavramını tartışmaya bile gerek yok. Kolektif olmayan bir sosyalizm düşünülemez. Fertçi sosyalizm

demek «bireyci kolektivite» veya «ferdiyetçi toplumsuluk» demekten farksızdır. Yukarıdaki cümlelerin içindeki parlak sözler kimseyi kandırmağa yetmiyor. Sosyalizm şüphesiz ki bireyin mutluluğunu hedef alır. Asıl olan, bu mutluluğun nasıl gerçekleştirileceği ve yürüyeceğidir. Kolektif ruh, birlik, beraberlik, dayanışma ve fedakârlık olmadan bireyin kurtuluşu gerçekleşemez. Burada sinsice tezgâhlanmağa çalışılan, sınıflı toplumun bireyci düşüncesini sosyalizm maskesi altında sunmaktan başka birşey değil.

Gerek kapitalist, gerekse kapitalizm öncesi sömürücü sınıflar insan topluluklarına bencilliği ve çıkarıcılığı yerleştirmek için çalışmışlardır. İkel toplumda kendini gösteren kolektif özellik, binlerce yıllık sınıflı toplumlardan geçtikten sonra, modern toplumda bu defa çok daha üst bir düzeyde, objektif koşulların zorunlu bir sonucu olarak, üretimin sosyal karakteriyle birlikte, çağdaş işçi sınıfı içinde canlanmıştır. İşçi sınıfı bilimin kılavuzluğunda bu en kolektif ve en demokratik anlayışını tüm emekçi kesimlere yayarak sosyalizmi kuracaktır. Tarihin akışı ve gerçekler bu kadar somut ortada olduğu halde, «fertçi sosyalizm» diye birşey uydurmak burjuva bireyciliğini ve hırsını, sosyalizm kılıfıyla süsleyip emekçiler arasına sokmaktır.

Sahte sosyalizmin fertçi (bireyci) yani burjuva temelini gördükten sonra, «hürriyetçi sosyalizm» çılgınlıklarının da aynı kökene dayandığı kendiliğinden ortaya çıkar. 1945'lerde «Fertçi sosyalizm» diye ortaya çıkanlar, 1968'lerde, hayatları boyunca aynı şekilde düşündüklerini kıvançla söyleyerek, bu kez «hürriyetçi sosyalizm» deyimini sloganlaştırmışlardır.

Sosyalizmi, bireyci temelde algıladığımızı, sosyalizmin başına taktığımız «hürriyetçi» teriminin de sınıflı toplumun bireyci hürriyetleri demek olduğunu kabul etmek gerekir. Sınıflı toplumun bireyci hürriyetlerinin temelinde, «bireyci tüketim hürriyeti» vardır. Özellikle kapitalist sınıf kendi sömürsünü meşru göstermek için zengin olmak yolunun herkese açık olduğu yalanını öne sürer. Oysa, kapitalist toplumda üretimin sosyal karakteri gitgi-

de daha zorunlu hâle gelirken, bu zorunluluğun tam tersine, üretim araçları, sayıları giderek azalan kişilerin elinde toplanır. Burjuva sınıfı bu gerçeği gözlerden saklamak için zenginlik ve yoksulluğu, çalışırın meşru göstermeğe çabalayarak, herkesin çalışırın olabileceğini söyleyerek bireyci intirasları körükler. Kapitalist toplumda herkesin zengin olamayacağı, tersine bireylerin gitgide mülksüzleşerek, üretim araçlarının daha az ellerde toplanacağı gerçeği bir yana, zenginliği bireysel varlıklılık olarak göstermekle, sınıf meselesinin unutturulmasına gayret eder. Böylece emekçilerinin kurtuluşunun kolektif mücadelede geçtiğini ve kurulması gerekli düzenin bireysel zenginliği, refahı değil, ancak kolektif sosyal refahı taşıması gerektiğini gizlemek ister.

Emekçilerin sömürden kurtulmalarının ve bir barış toplumu kurmalarının biricik yolu, üretim araçlarının kamusal sahipliğinin gerçekleşmesi iken, burjuvazi bu gerçeği saklar ve toplum üyeleri arasından «yetenekli» kişilerin sıvırlarak kendileri gibi zengin olabileceklerini ileri sürer. Böylece emekçilere topluca kurtuluş yolunu değil, tek tek kurtuluş yolunu işaret etmeğe çabalar.

Kapitalist ilişkilerde emekçilerin — piyango, spor toto gibi talih oyunları dışında — tek tek zengin olamayacakları açıktır. Olsalar bile, bu zenginleşmeler diğer emekçilerin mutsuzluğu pahasına gerçekleşecek, bazı emekçiler, kendileri gibi emekçi olan kardeşlerini sömürerek, onların sırtından servet kazanabilecek ve kendi sınıflarına, yani topluma ihanet edeceklerdir.

Burjuvazi üretim araçlarının sahipliği konusuna hiç girmez, çünkü tarih boyunca sömürünün özü, üretim araçlarının özel ve sömürücü mülkiyetidir. Çalışanla çalışırın arasındaki farktır.

İşte «hürriyetçi sosyalizm», böyle bir bireyci tüketim ve mülk edinme özgürlüğünün, onunla taban tabana zıt olan sosyalizme yamanmasından başka birşey değildir.

Öte yandan, hürriyet ve demokrasi en geniş biçimiyle sosyalizmin içinde kendi-

ni bulmuştur. Bu hürriyet, halkın, çalışan kitlelerinin en geniş özgürlüğüdür. Bu nedenle sosyalizm teriminin başına «hürriyetçi» kelimesini eklemek, bireyci tüketim isteklerini kışkırtan, kolektif özgürlüğü reddeden bir tutumdur. Bireylerin özgürlüğü kendisini en geniş biçimde ancak kolektif özgürlüğün içinde bulur. Hürriyet kavramı en kapsamlı biçimde ancak ve sadece sosyalizmin içinde vardır.

Fertçi - hürriyetçi sosyalizmin çığırkanları, kendilerini haklı göstermek için bazı teorik çarpıtmalara da giderler ve sosyalist teorideki bazı kavramları tahrif edip, kendi bireyci burjuva sosyalizmlerine kalkan edinmeye çalışırlar.

İşte bir örnek : «Marx'ın yabancılaşma teorisi hürriyet teorisidir... Sosyalizmin asıl amacı tüm yabancılaşmalara son vererek somut insanı kendi öz varlığına kavuşturmadır.» (13.10.1968, M. Ali Aybar, Ankara İl Kongresi)

Şüphesiz ki, bu böyledir. Ama somut insanı kendi öz varlığına kazandırmanın yolu bireyci burjuva hırsını sosyalizm ve emekçiler arasına sokmaktan değil, aksine işçi sınıfının kolektif ruhunu toplumun diğer emekçi kitlelerine de yaymaktan geçer. Marx'ın yabancılaşma teorisini çarpıtarak, kendi burjuva politikalarına alet etmek isteyenlerin maskeleri, yine aynı konuşma içinde, bizzat kendileri tarafından düşürülüyor :

«Sosyalizmin tatlı güleryüzünü halka göstermeliyiz. 69 seçimlerinde Meclis'e hiç olmazsa 10 milletvekili sokup bir grup kurmalıyız.» (Aybar, 13.10.1968, Ankara İl Kongresi, — Türk Solu, sayı : 49) veya : «Önümüzde bizi büyük bir imtihan bekliyor. 1969 seçimlerinden mutlaka başarıyla çıkacağız. Bu başarıyı halkımıza sosyalizmin güzel yüzünü sevdirecek sağlayacağız.» (Aybar, 20.10.1968, İzmir İl Kongresi, — Ant, 96)

Demek ki, hürriyetçi sosyalizm, güler yüzlü sosyalizm sözlerinin altındaki amaç oy avelığı imiş. Halkımızı bilinçlendirmek ve biricik kurtuluş yolunun işçi sınıfı sosyalizmi olduğunu ona öğretmek, halkımızın örgütlenmesine hizmet ederek, onun gerçek partisinin devrimci öncülü-

günde yürümek ve gerici emperyalist burjuva propogandalarını etkisiz kılmak yerine, bir «ceberrut sosyalizm» terimi çıkarıp sosyalizme küfredeceğiz ve «biz güller yüzlü sosyalistiz» diyerek kitleleri bilinçlendirmeden oy peşinde koşarak, parlamento salonlarında boy göstereceğiz! Bunun da adı kendimize özgü sosyalizm, veya «Türkiye Sosyalizmi» olacak.

«Hürriyetçi sosyalizm» terimini gene kendi yarattıkları «ceberrut sosyalizm» terimine karşı çıkararak, burjuva ruhunu işçi sınıfının içine sokmak isteyenler, emperyalizmin dünya ölçüsündeki propogandalarına kaptırarak kendileri gibi düşünmeyen sosyalistleri hakim sınıflara yem emek istemişlerdir.

Aynı kişiler, «türlü çeşitli» sosyalizmler icat ederek «bu yolda» devam etmek niyetinde olduklarını bugün de çekinmeden belirtiyorlar. M. Ali Aybar, yeni bir derginin 3. sayısında (Olay, 18.2.1974) yazdığı yazıda ülkemizde *solun her eğiliminin örgütlenmesi için 141 ve 142'ci maddelerin kaldırılmasını istiyor...* Burada asıl söylenmek istenilen şey demokrasinin gereği görünümü altında, solun çeşitleri olduğudur. Ve dergideki yazıyla birlikte, el altından burjuva basınına dağıtılan haberlere de bu tema aktarılmıştır. Bu apaçık, «Ben yelpazede kendime bir yer tuttum, siz de parça bölük, benim solumda, burjuvazinin icazet sınırları dışında yerinizi alabilirsiniz alın, inşallah ahırımız da akla kara ayrılır» demektir. Burjuvazinin baskısının geçmiştir çok daha ağır olacağı önümüzdeki toparlanma döneminde, böyle bir tutumun ne derece bölücü, yanlış, burjuvazi ile uzlaşmacı olduğu ve ne gibi büyük zararlar getireceği tartışma götürmez biçimde ortadadır.

Bilimin İnkârı

Tarihteki bütün «burjuva sosyalistleri» ne bakınız. Bunlar şu ya da bu şekilde, ama mutlaka, sosyalizmin teorik temelini inkâr ederler. Sosyalizmin bilim köküne gölge düşürüp, «teoriye katkı getiriyoruz» diyerek emekçi mücadelesini bilimin kılavuzluğundan yoksun bırakmağa ve kendi burjuva politikalarını yürütmeğe uğraşırlar.

Nitekim, yalnızca burjuva bireyciliğini emekçi sınıflar arasına sokmakla yetinmeyen Türkiye'nin sahte sosyalistleri, aynı zamanda burjuva bilimini de sosyalizm etiketi altında yutturmağa çalışmışlardır.

«Sosyal bilimlerin kesinliği hakkında şüphe izhar ettiğim söyleniyor. Oysa sosyal bilimlerin kesin olmadığı üzerindeki fikrim izhar değil bir kanaattir. Şüphe etmiyorum, katiiyetle söylüyorum. Sosyal bilimlerin kesin olmadığını, olamayacağını orta okuldaki çocuk bile bilir.» (Aybar, TİP II. Olağanüstü Kongre, 28.12.1968 — Türk Solu, 31.12.68)

Evet bunu ortaokuldaki çocuk bile bilir, çünkü ona burjuvazinin tarih kitabı okutulmaktadır. Çünkü burjuva safsatası, «müsbet bilim», «müsbet olmayan bilim» diye iki kavram ayırmış, fen'i müsbet bilim kabul ederken, sosyal bilimleri «müsbet olmayan bilimler» diye tanıtarak, sosyal olaylara ve uyanışa karşı körpe dimağları erkenden şartlandırmak istemiştir. Oysa biliyoruz ki, sosyal bilimlerin de kanunları vardır. Tarihsel maddecilik bu kanunları apaçık koymuştur ve insanlık tarihinin somut akışından ortaya çıkan sosyal determinizm öğretisi, son yüz yıl içinde yeniden ve yeniden doğrulanmıştır. Her ülkenin kendine özgü koşullarından doğan çeşitli değişik durumlar, sosyal determinizmin kanunlarının kesinliğine gölge düşürmez. Ama sahte sosyalizm gizgisi sadece determinizmin kanunlarına değil, aynı zamanda kapitalizmden sonra sosyalizmin zorunlu bir aşama olduğu gerçeğine de inanmadığını çeşitli yer ve dönemlerde belirtmiştir.

«Burjuva sosyalizmi»nin önde gelen sözcüsü, o sıralarda pek fazla okuduğu Althusser'i de ters yüz edip değiştirerek, kendi «orjinal» katkularına temel yapıyordu. «Sosyalist teoride alt yapı - üst yapı ilişkilerinin ağır bastığını görüyoruz. Alt yapı, üst yapıyı belirler, üst yapı da alt yapının gelişmesini ya hızlandırır, ya yavaşlatır. Bu öteden beri sosyalist kitaplarda yer alan bir husustur. Ama tecrübe göstermiştir ki, alt yapı değişiklikleri olduğu halde uzun zamanda üst yapı müessesleri değişmiyor. Sosyalist düşünürler

şimdi yeni bir meseleye eğiliyorlar. Üst yapı müesseselerinin öyle gölge müesseseler olmadığı sonucunu çıkartmağa başlıyorlar. Üst yapı müesseselerinin uzun ömürlü olmasının yanısıra bir başka husus keşfedilmeğe başlandı. Üst yapı alt yapıyı etkiliyor. Bir nevi bağımsız faktör olarak mütalâa edilmiş bulunan alt yapının, aslında üst yapı müesseseleri tarafından belirlendiği ortaya çıkıyor. (Aybar, 11.11.1968, TİP, III. Büyük Kongre, — ANT. 19.11.1968)

Bu paragrafın özeti şudur : Bilimsel kitaplar esas olarak alt yapının üst yapıyı belirlediğini yazar, ama siz onlara bakmayın; ben bu meselenin üzerine eğildim ve bunun tersini buldum. Gerçekte alt yapı üst yapıyı değil, üst yapı alt yapıyı belirliyor». Sosyalizmin bilimini temelinden inkâr eden ve konuları metafizik açıdan ele alarak temel burjuva öğretisiyle çakışan bu iddiayı eleştirmeye bile gerek yok. Asıl üzerinde durulması gereken nokta, bu kadar zahmete niçin katlanıldığıdır.

Aybar, tarihsel maddeciliğin en temel gerçeğini bile inkâr etmekten çekinmemiştir. Aşağıdaki sözler kendisine aittir : «İnsanlık tarihi hürriyet mücadeleleri tarihidir» (İstanbul İl Kongresi, 6.10.1968 ve diğer çeşitli kongre konuşmaları). Oysa insanlık tarihinin «sınıf mücadeleleri tarihi olduğunu», tarihin motorunu sınıf mücadelelerinin meydana getirdiğini yüzyıldan fazladır herkes duydu. Sınıfsal kökenli olmayan hangi hürriyet mücadelesi olabilir? Ekonomik temelden kopuk bir sosyal mücadeleyi kim düşleyebilir? Hem Marksçı öğretiyeye sahip çıktığı izlenimini yaratmağa çalışmak, hem de onun en önemli doğrularından birini, salt oy toplayıp Meclise 10 parlamenter sokmak üzere emekçi halka yanlış şeyler öğretmek ve bilinçsiz oyların, bilgisiz alkışların desteğinde parlamentoya girmek amacıyla ters yüz etmek, hangi sosyalizme sığar?

Sömürünün Meşrulaştırılması

Liderin sosyalizmin bilimini inkârı ve kendine özgü büyük buluşları bu kadarla da kalmıyor. Burjuva zihniyetinin en açık delillerinden biri şöyle ifade ediliyor : «In-

sanın haysiyeti ekmeğinden önce gelir.» (28.12.1968, Aybar, TİP II. Olağanüstü Kongre). Bunu söyleyen «sosyalist parti lideri ve teorisyeni» olma iddiasını taşıyan bir insandır, bir Vehbi Koç veya Süleyman Demirel değildir. Üst yapı alt yapıyı (ekonomik temeli) belirler deyince, şüphesiz bu sapmalara gidilir ve sömürü, talan vurgun düzeninde iş bulamayan, aç gezen bir insanın «haysiyetinin ekmeğinden önce geleceği» öne sürülür. Zaten sömürücü sınıfların da emekçileri kandırıp uyutmak için söyledikleri buna benzer şeyler değil midir? «Aman sen aç gezen bile, hiç olmazsa hürsün (!)» Ekmeği olmayan insanın hangi hürriyeti vardır acaba? Sayın Aybar bu iddiasıyla emperyalizmin en yaygın silâhını kendine mal etmiş oluyor ve sömürüyü teoride meşrulaştırarak, emekçilerin siyasal, ekonomik mücadelesinin, onların «haysiyetlerinden», «hürriyetlerinden» sonra geldiğini kabul ediyor. Ekonomik temeli olmayan bir demokrasi nasıl bir demokrasidir, nasıl bir özgürlüktür? Bunun cevabını yine kendisinin ağzından dinleyelim ve sömürünün sadece teoride değil, pratikte de bir «sosyalist» tarafından nasıl meşrulaştırıldığını görelim :

Aybar 1968'de Eskişehir Merkez İlçe Kongresine gönderdiği mesajda demokrasiyi şöyle tanımlıyor : «Demokrasi emekle sermaye arasında bir denge rejimidir.»

Dikkat edelim ki, bu mesaj bir parti kongresine gönderilmiştir ve yıl 1968'dir. Aybar parlamentodaki burjuva milletvekillerine bir batı demokrasisinin özelliklerini anlatmıyor. Parti üyelerine kendi demokrasi anlayışını özetliyor. Hem de demokrasinin eski yıllara nazaran daha geliştiği, sadece burjuva demokrasisinin değil, artık sosyalist demokrasisinin tartışıldığı yıllarda, bir sosyalist parti başkanının gözleridir bunlar... «Demokratik düzenin yürüebilmesi için memleketteki sınıflar arasında da adaletli bir dengenin kurulmuş olması şarttır.» Yani Aybar, sermayenin dolayısıyla sömürünün meşruiyetini kendi sosyalist anlayışı içinde kabul ediyor. Nitekim aynı yıl partinin bir başka kongresinde yaptığı konuşmada (27. 7.1968 Beşiktaş İlçe Kongresi) «burjuva ku

rumlarının sosyalizm altında da devam etmesi gerekliliğini» belirtiyordu. Burjuva sosyalizminin bu burjuva demokratik görüşüne bir yorum getirmeye gerek yok. Ama yine de 1973 genel seçimlerinde Ecevit'i niçin suçladığını, ona oy verilmemesini hangi sebepten talep ettiğini anlamak güç... Çünkü hiç değilse dürüst politikacı Ecevit, sosyalist olduğunu söylemiyor. Fakat aynı emek - sermaye uzlaşmasını sosyalizm diye yutturmağa çalışanlara ne demeli?

Popülizm ve Oy Avcılığı

Örnekleri çoğaltacak olsak sayfalara sığmaz. Bu nedenle Türkiye'nin «burjuva sosyalizmi»nin başka temel özelliklerine ve yansımalarına geçeceğiz.

«Burjuva sosyalizmi» gerçekte işçi sınıfını inkâr etmiştir. Lâfta kabullense bile, oportünist tutumu onu oy avcılığına yöneltmiştir. Belki gelişmiş kapitalist ülkelerde oy deposu işçilerdir ama, Türkiye de hele 1965'lerde oy daha çok köyden çıkardı. Nitekim, o zamanki «Sayın Genel Başkan» da, Milli Bakiye sistemi kalkınca ve 1968 senota seçimlerinde umduğu kadar oyu toplayamayınca, seçim sonrasında ilk genel yönetim kurulu toplantısında şunları söylüyordu: «Köylere gitmek, parti görevlileriyle köylere yerleşmek gerek. Bizim oylarımız daha çok köylerden geliyor. Bir kere, seçmen kitlesinin çoğu köylerde... TİP'in oy ortalama oranı köylerde yüksek. 1968 seçimlerinde bu gelişmenin daha da hızlandığı muhakkaktır. Binaenaleyh biz köylere gideceğiz köylere yerleşeceğiz.» (TİP Haberleri, 15.7.1968).

Aybar'ın 1969 baharında Trakya köylerinde yaptığı konuşmalardan bazı bölümleri de aşağıya aktarıyoruz :

«Bu düzende çalışan köylüler, işçiler, esnaflar, küçük memurlar emeklerinin hakkını alamazlar. Helé siz fukara köylüler, toprağı olmayanlar ve toprağı yetmeyen milyonlarca köylü ailesi! Bu düzenden en çok zarar gören sizlersiniz. (12 Nisan 1969, Keşan köylerinde).

TİP'in o zamanki başkanı yalnızca oy deposu saydığı köylüye hoş görünüp işçi

sınıfının toplumdaki yerini köylüden gizlemekle kalmıyor, bir bakıma işçi ile köylü arasında nifak tohumları saçabilecek sözler de söylüyor: «Ağadan, tüccardan, fabrikatörden yana olan bugünün kapkaç düzeninde en çok sömürülen, en çok ezilen vatandaşlarımız fukara köylülerdir... *İşçiler gibi sendikan yok, anayasanın tanıdığı hakları kullanamıyorsun. Meclise kendin girmeği düşünmüyorsun. Oysa suyun başına geçmedikçe suyu kendi tarlana aktaramazsın... Fukara köylü vatandaşlarım, sizi kendinizden başka kimse kurtaramaz...*» (13.4.1968, Keşan, Yenicumhur ve Çamlıca köylerinde...)

Genel başkan meclise girebilmek için «fukara köylülerin» ağzına bir parmak bal çalmaktan da hiç geri durmuyor: «Yalnız bizim partimiz sana açıktır. Yalnız partimizden milletvekili seçilebilirsin.» (14.4.1968, Çanakkale, Kumkale köyü). Demek ki partinin köylü vatandaşa vereceği nimetlerin başında milletvekilliği geliyor. Bu konuda çok da bonkör: «Sizin partiniz TİP'dir. Biz aday adayı olmak isteyen fukara köylülerden, fukara işçilerden para almayız.» (11.4.1968, Edirne köylerinde, TİP Haberleri, 1 Mayıs 1969).

Bu sözlerde ve tüm taktiklerde açıkça ortaya çıkan, devrimci mücadelenin öncü ve temel gücü olan işçi sınıfını bırakıp, niteliğe aldırmadan niceliğe yönelmek sapsaması tutmamıştır; tutmayacaktır. Burjuva partileri ve siyasetçileri gibi, köylüye oy deposu saymak, öncü güç işçi sınıfına gerek duymaksızın, hattâ işçi sınıfı öncülüğünü açıkça inkâr ederek yol almak çabası ürünlerini vermemiştir; vermeyecektir.

Parti İçi Despotizmi

Güleryüzlü sosyalizmin *önderleri*, topladıkları alkışların görüntüsel gücüne, bir zamanlar, fazlasıyla kendilerini kaptırmışlardı. Kendi kuracakları sosyalizmin dünyada eşi menendi bulunmayan bir mucize olacağına zamanla kendilerini de inandırdılar.

Dünya sosyalizminde yepyeni bir çığır açacaklarını sananlar, dünya devrimci

pratiğine büyük katkılar getirdiklerine yine köklü teorik bulgular içinde bulduklarına adeta iman beslemişler, «Türkiye sosyalizmi» diye bir terim uydurduktan başka, geçmişle göbek bağlarını tamamen inkâr ederek, kendilerini herşeyin başlangıcı ilân etmişlerdi.

Aybar, Türkiye sosyalizminin en az 50 yıllık mücadelesini bilen, tanıyan parti yöneticilerinin ve partililerin büyük çoğunluğunun katılmadığı şu sözleri, hem de partiyi bağlayıcı biçimde söylemekten çekinmiyordu :

«Biz İşçi Partililer, Türkiye'de sosyalizmin kurucuları olmanın sorumluluğu içinde...» (Aybar, TİP Gen. Yön. Toplantısı 3-4 Şubat 1968, — TİP Haberleri, 23. 2.1968). Veya : «Türkiye sosyalizminin kitabını yedi yıldır A'dan Z'ye biz İşçi Partililer yazıyoruz» (TİP Genel Başkanı Aybar'ın partililere yeni yıl mesajı, 1.1. 1968).

Sosyalizme «ceberrut» diyerek burjuva bilimini ve bireyciliğini sunanların ne kadar alçakgönüllü olduklarını, ne denli demokratik davrandıklarını en yakın mesai arkadaşları günün birinde açıkladılar: «Genel başkanla biz yirmi senedir tanışırız. Son zamanlarda evlerde bile «efendim» «bey» «siz» «arzederiz» kelimeleriyle konuştuk ve kaç tane ortak ahbabımız bana «yahu siz ne hale gelmişsiniz, evde bile sizli bizli, arzederizli konuşuyorsunuz» dediler. O hale gelmiştik... Genel başkan insanı tersler. Genel sekreteri kaç kere başkalarının önünde terslemiştir, beni terslemiştir.» (Behice Boran, 28.12.1968, TİP Olağanüstü Kongre Konuşması — Ant, sayı 107).

«Maalesef son yılbaşından beri, hele yaz aylarında yürütme kurulu muntazam toplanmamıştır.» (B. Boran, TİP III. Kongre Konuşması, 11.11.1968 — Ant 19. 11.1968).

«Sırf eleştiri yapmak için eleştiri lakkı vardır» diyen Aybar, kendi arkadaşlarını bile toplamadan Çek olayları hakkında fikir yürütüyor, eski görüşlerini yeni terimlerle piyasaya sürüyor ve kim-

seye danışmadan bildiğini okuyorken; bir yandan da sosyalist ahlak ve demokrasi dersleri veriyordu. «Sosyalizm en geniş fikirlerin tartışıldığı bir rejimdir. Sosyalizmde herşey tartışılacaktır. Tartışmayı sınırladınız mı orada bilimden bahsedilemez. Böyle bir toplum cehennemden farksızdır.» (Aybar, 13.10.1968, Ankara II Kongresi).

Bu sözlerin sahibi birkaç gün sonra Merkez Yürütme Kurulu'nun beş üyesi tarafından kendisine verilen önergeyi görünce, Genel Başkanın konuşmalarının Merkez Yürütme Kurulu tarafından önceden tartışılması önerisini alınca kıyametler koparıyor ve «Bana komplo var», «Beni arkadan hançerliyorsunuz» çılgınlıkları ile işi kesinkes kopma noktasma getiriyordu.

Bir İtiraf

«Burjuva sosyalizmi» nin liderinin samimi bir yanı var. 1969 seçimlerindeki yenilgiden sonra yapılan Genel Yönetim Kurulu toplantısında düşürüleceğini anlayıp, bir konuşma yaparak genel başkanlıktan istifa ediyor ve dışarı çıkıp istifa gerekçesini basına açıklıyor. Her iki konuşmada da belirtilen şu husus, müstafi genel başkanın tarihsel itiraf belgesidir: «Radyonun sabah akşam Pepsi ilanı vererek şartlanma yarattığını örnek gösteren Aybar şöyle diyordu : «Eh bu durumda insan tabii Pepsi içer artık... Aynı şekilde yıllardan beri ben de sabah akşam 'Aybar saptı' 'Aybar saptı' teranesini dinledim. Doğrusu bu kadar propogandanın etkisiyle insan sapar bile.» (15.11.1969, — Türk Solu, s. 105).

Sonuç

Aslında daha geniş araştırma ve incelemelere konu olması, tarihsel kökenlerinin ve sosyal pratik içindeki yerinin ortaya konması gereken bu «aşırı sağ sapma» işçi sınıfı mücadelesini saptırması ve getirilmesi bir yana, giderek provokasyon ve ihbara kadar varır.

Bu çizginin 12 Mart sonrasında Nihat Erim Hükümetine güven oyu veren temsilcisinin yedi yıl başkanlığını yaptığı Türkiye İşçi Partisi'nden ayrılrken yazdığı

broşür aynı Erim'in başkanlığı altındaki bir rejimde, Türkiye İşçi Partisi yöneticilerini mahkûm etmek için Sıkıyönetim savcıları tarafından kullanıldı. Bu olay capcanlı hatırlardadır.

Kısaca söyleyecek olursak, doğup güçlenmesini büyük sermayenin istediği ve beklediği, Türkiye'de işçi sınıfı çizgisini reddeden ve bu çizgiyi saptıran, bilimsel sosyalizmin en temel kavramlarına ters düşen, «Türkiye'ye özgü sosyalizm», «Hürriyetçi sosyalizm», «gerçek sosyalizm» gi-

bi adlar altında egemen sınıflara kesinlikle bağımlı bir sözde sosyalizmin temsilcisi olan bu aşırı sağ sapma çizgisi; bu, «sosyalizm benden sorulur», «hentiz pekçok kişinin eli kolu bağılyken alıp da kaçayım» mantığı, bu yanlış Parti ve örgütlenme anlayışı, bu kitlelerin ve sosyalist birikiminin güvenini asla sağlayamayacak, bu yüzden de toparlanma değil dağılmayı kolaylaştıracak çizgi ile, sosyalistler olarak hiç küçümsemeden mücadele etmeliyiz.

TÜSTAV